

శ్రీ 'ర' స్తు

వికాదశీ మాహాత్మ్యము

This book is published with the Financial Assistance of
SRI TIRUMALA TIRUPATI DEVASTHANAMS
under their Scheme 'Aid to Publish Religious Books

కృతజ్ఞత

ఏ విభు సత్కృప, నాకృతి:
కా విష్కృత భాగ్యమొదమె! నా విశ్వేశున్
శ్రీ వెంకటాద్రి నాథుని,
సేవించెదనే ననిశము చిత్తమునందున్.

గృంథకర్త :

యర్రమిల్లి శివశంకరమూర్తి, బి. ఏ. టి. యిడి.

(రిటైర్డ్ గ్రేడ్-1, సీనియరు తెలుగు పండితుడు

శ్రీ తునిరాజు ప్రభుత్వ జూనియర్ కళాశాల

తుని.

తూర్పు గోదావరి జిల్లా.

ప్రచురణ - ఏరువాక పూర్ణిమ; జూన్ 1994

ప్రతులు : 1000

అన్ని హక్కులు గ్రంథకర్తవి.

వెల : రూ. 12-00

ప్రతులకు : యర్రమిల్లి శివశంకరమూర్తి
C/o, యర్రమిల్లి సీతాపతిరావు
డోర్ నెం. 45_40_47
అబీద్ నగర్, అక్కయ్యపాలెం
విశాఖపట్నం-18

ముద్రణ : నానా ఎంటర్ ప్రైజెస్
టాన్ హిల్ రోడ్
విశాఖపట్నం-1

గృంథకర్త :

యర్రామిల్ల శివశంకరమూర్తి

ఆ ముఖము

వ్యాసమహర్షి రచించిన అష్టాదశ-పురాణములలో శ్రీమద్భాగవతమ మకుటాయమానము. మోక్ష ప్రాప్తికి మార్గదర్శక ములైన భక్తిజ్ఞాన ప్రైరాగ్యాము లిందులో నిరూపింప బడినవి.

“ఏకధలయందు పుణ్య
శ్లోకుడు హరి చెప్పబడును సూరి జనముచే
నా కథలు పుణ్యకథలని
యా కర్ణింపుదురు పెద్ద లతిహర్షమునన్”

అని భాగవతమునందు సూచింప బడినది. అట్టి హరికి ప్రీతి పామ్రమైనది ఏకాదశి. ఏకాదశి దినమున ఉపవాస మొనర్చి విష్ణుదేవుని కీర్తింప వారు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యము లనుభవించి విష్ణు సాయుజ్యము పొందు తధ్యము. బహ్మండ పురాణాంతర్గమగు రుక్మాంగదో పాఖ్యానము పఠించితి!

నాకు ‘ఏకాదశి దినమున’ ఉపవాసము చేయవలె నని “ఏకాదశ మహాత్యము” ప్రబంధము రచింప వలెనని దృఢ సంకల్పము జనించిన రుక్మాంగద మహిమతిని నాయకునిగా నిర్ణయించితిని. నేను వేదశాస్త్ర పురాణములను పఠించి కావ్యములను పఠించిన పండితుడను కాను.

నా యిష్టదైవమగు విశ్వేశ్వర కటాక్షమున్న సాధ్యము లేదేముందును? అదేవుని ప్రోత్సాహముతో కార్తికశుద్ధ ఏకాదశి రోజు విష్ణుశిష్యుని పూజించి వాగ్దేవిని నామనః పద్మంబున నిలిపి లేఖి చేబూని రచనకు గడంగితిని నారచన నిరాటంకముగ గంగ ప్రవాహము సాగినది. నా ప్రతిభ ఏమియు లేదు, నాలేఖని యందు నిలచి శారదాదేవి గ్రంథమును పూర్తి చేయించినదని నా దృఢ విశ్వాసము.

ఆర్యులు ఇందే మైన దోషములున్నచో తెలిపిన ద్వితీయ ముద్యోగ నందు సరిదిద్దు కొందును.

ఇట్లు
బుధజన విధేయుడు
భక్త పరమాణువు
యర్రమిల్లి శివశంకరమ

ఉభయ భాషా పరివీణ

అష్టా వధాని

కవిసారస్వభౌమ-స్వరాజ్యకవి

శ్రీ వడ్డాది సీతారామాంజనేయులు.

కశింకోట

అభినందన

శ్రీ హరికృప హరి వాసర

మాహాత్మ్యము శంకర కవి మంజుల గతి ను

త్సా హంబున రచించెను

సాహిత్య ధురీణుడితడు సామాన్యుండే!

భక్త నౌకయొ దాటించు భవ పయోధి

యనెడి సిద్ధాంతమునకు దృష్టాంతము గను

దనర వ్రాసెను “రుక్మాంగద ప్రబంధ”

మెఱ్ఱ మిల్లి శంకర కవి యింపు మీర.

హైందవరాజ సద్రవ్యత సమన్విత జీవిత సౌరభంబులే

హైందవ జాతి సచ్చరితమై విలసిల్లె, తదున్నత స్థితిన్

బొందు వడంగ జేయుగద పూత భవత్కృతి క్రమ్మరన్, బ్రహ్మ

బృంద హృదాంత రాశమున, శ్రీ శివశంకరమూర్తి సత్కవీ!

పొంగ గ జేయుమా! విబుధ పుంగవ కోటిని, తావ కాండ్రరు

క్మాంగద సచ్చరిత్రము రమాధిప, దివ్య మహత్వతత్వస

త్సంగతి నద్ది యొప్పెను గదా! శివశంకరమూర్తి సత్కవీ!

బంగరు రంగళాయి నిను బాలన సేయుత! భద్రదాయుడై!

శతపత్రాక్షు నను గ్రహంబు మది నించన్ జాలు “నేకాదశీ

ప్రత మాహాత్మ్యము” సత్ప్రబంధముగ నిర్మాణంబు గావించి ధీ

చతుర్భుండో శివశంకరాఖ్యకవి విశ్వస్తు త్యుడాయెన్, మహో

ద్గత పుణ్యంబున నెఱ్ఱ మిల్లి కుల మత్యంత పశిస్తినెన్.

కవిరత్న : సాహిత్యభూషణ

వసంతరావు రామకృష్ణరావు

M.A. (ఇంగ్లీషు); M.A. (తెలుగు)

కవి : రచయిత : పరిశోధకుడు

విశాఖపట్నము

అభిప్రాయము

మాన్య మిత్రులు, కవి శేఖరులు, మరియు ఆంధ్రభాషాకో విదులు, అధ్యాపకులు వైన శ్రీ యద్రమిల్లి శివశంకరమూర్తి గారిచే రచింప బడిన “ఏకాదశీ మాహాత్మ్యము” అను పద్య కావ్యము వ్రాత పృథిని చదివి, ఆనందించితిని.

శ్రీతుని రాజా ప్రభుత్వ జూనియర్ కాలేజీ లో, గ్రేడ్ సినియర్ తెలుగు పండితులుగా పని చేసి, పదవి విరమణ చేసిన శ్రీ శివశంకరమూర్తి గారు,లోగడ, కొన్ని కావ్యములను వ్రాసి, ప్రచురించి, అల్ప ప్రతిష్ఠ లైరి వీరు ఒంటి మామిడి గ్రామ వాస్తవ్యులు; వీరి పూర్వులు నిర్మించిన శ్రీరాజు రాజేశ్వరీ, విశ్వేశ్వర స్వామి వారి దేవాలయమచట కలదు. ఆ కారణము చేత, వీరు భక్తి ప్రవత్తులతో, ఈ “ఏకాదశీ మాహాత్మ్యమును” రచించి, తరించినారు.

ఇష్ట దేవతా ప్రార్థనముతో ప్రారంభ మైన ఈ మనోహర పద్యకావ్య ము నందలి వస్తువు జగత్ప్రసిద్ధ మైనది శ్రీ బ్రహ్మాండ పురాణము నంతుగల “రుక్మాంగద చరిత్రము”ను, ఏకాదశి మాహాత్మ్యమును తెలుపు సన్నివేశముతో, చక్కని శైలిలో, వీరురచించుట మావంటి వారికి ఆనంద దాయకము. భక్తి సందాయకముగా పద్యమును నడుపుట కత్తిమీద సాము పండిది. ఇందులకు కవి ప్రతిభ కలవాడయి ఉండ వలెను; భాషా పరిజ్ఞానము కలవాడయి ఉండవలెను, అనేక పురాణములను, పద్యకావ్యములను ప్రబంధములను చదివిన వాడయి యుండవలెను.

వీరు సినియర్ గ్రేడ్ తెలుగు పండితులుగా పనిచేసిన వారగుటచేత, వారికి పైన చెప్ప బడిన ప్రత్యేక అర్హతలు కలవు. అదికాక, వారు సుదీర్ఘమైన విద్యా బోధన చేసిన మహనీయులు అదియే వారి దివ్యసాధనగా, ఈ మనోహర కావ్యరచనకు కారణమయినది.

ప్రాచీన కవితా సంప్రదాయము ననుసరించి వ్రాయబడిన, ఈ కావ్యమునందు, శ్రీహరి పరమైన షష్ట్యంతములు మనోహరముగా ఉచీరు వ్రాసిన సీస పద్యములలో ఒక ప్రతీకత ఉన్నది. విషయ వివరణ పాటు, ఆహ్లాదమును కూర్చును, చదువరులలో భక్తిని పొదుకొల్పుచు, వీరి పద్యరచనమత్పంతము ప్రశంస నీయమై ఉన్నది అలంకారిక నిర్దేశించిన, శబ్దార్థాలంకారములను వీరు తమ కావ్యమునందు హృదయంగా ప్రయోగించి తమకుగల పాండిత్యమును వెల్లడించిరి.

హింస, క్రౌర్యము, విధ్వంసకాండ, పెల్లుబుకుచున్న, ఈ సమాజజీవనమును, సంస్కరించుటకు, ఇటువంటి భక్తి ప్రబోధాత్మక కావ్యములు వెలువడవలసిన అవశ్యకత ఉన్నది, కవులు తమ పమ సమాజ సంస్కారమునకు కలమును చేపట్టవలెను, అవిధముగా శ్రీమూర్తిగారు భక్తితో పాటుగ, సంస్కార భావమును కూడ వెల్లడిముదావహము; శుభోపహము.

ఇందుగల కంద పద్యములలో భావస్ఫూర్తి చదువరుల నా కళ్ల చుండును; వీరు పంచ చామరము, మత్త కోకిల, స్వలఘుకందము కము మొదలగు పద్యాలను కూడ హృదయముగా రచించిరి.

ఇటువంటి కావ్యములు వీరి లేఖని నుండి వెలువడ వలెనని నాల

దయామయుడగు శ్రీనారాయణుడు వీరికి ఆయురారోగ్య భాలంబించుచు వీరి కవితా వ్యాసంగము సమాజపరముగా ప్రయోజన ఉండునట్లు వీరిని దీవించు గాక.

కళాపరీపూర్ణ చర్ల గణపతిశాస్త్రి

మానవ జీవితమును పవిత్రము చేయునది భక్తి. భక్తితో భగవంతుని సేవించి తరించుట మానవుని జీవిత లక్ష్యము. అంధ్ర సాహిత్యముల భక్తి రసప్రధానములైన కావ్యములు అనేకములు కలవు అందు వ్యవస్థాపనముగా చెప్పి వలసినది భాగవతము.

భక్తుడైన వానికి ఈ రాని దెద్దియు లేదు శ్రీ యజ్ఞమిల్లా శివశంకః ఘోరిగారు రచించిన ఏకాదశీ మాహాత్మ్యము ఈ కోవకు చెందిన కావ్యము వారి పేరులో శంకరు డున్నారు. వారి వాక్కులో శంకరు డున్నాడు వారి శివభక్తులని చెప్పక చెప్పి చున్నది వారి కావ్యము. ఏకాదశీ మాహాత్మ్యము విష్ణు భక్తి ప్రతి పాదక మైనట్టిది. అట్టి దానిలో కవి సమయము దొరికి చోట తన లోని శివభక్తిని పెల్లడించు రీతిలో శివస్తుతిని రమ్యముగా లోకమునకు చాటి చెప్పినారు.

ఇక కావ్యమును పరిశీలించినచో కావ్య రచనము ప్రాచీన పద్ధతి గలది యైనను, పద ప్రయోగము మాత్రము నూతనమై విలసిల్లినది. వీతను కావ్యములో అష్టాదశ వర్ణనలను కూర్చి చదువరులకు విసుపు కల్గిం లేదు. కథను సున్నితముగా సూటిగా నడిపించి నారు. వీరు అనుభవజ్ఞులై అధ్యాపకు లగుట చేత తమ లోకాను భవమును మానవాళికి ఉపయోపద్యురీతిగ కావ్య రచన సాగించి నారు.

వీరి రచనా సామర్థ్యమును చవి చూపుటకు, 47వ పేజీలోని, నళినాథ తేజాయ నాగేంద్ర హరాయ భవ విదూరాయ తుభ్యంనమో అన్న సీసపద్యమును

గీత పేజీలోని

లింగ, సుగంధ చందన విలేపిత-రఘుసుఖాంగ, భస్మతా అన్న ఉత్పల మాలను,

101 పేజీలోని,

శ్రీ జాహ్నువీ జలసిక్త జటా జూట! జూట విస్ఫూర్ణితచోక్షచంద్ర,

ఈ విధముగా సుందరములై భక్తిరస సంపన్నము లైన పద్యము ఈ కావ్యనందు చాల గలవు మచ్చునకు కొన్నిటిని చూపించితిని.

అధ్యాపకు లగుటచేత సమ కాలీన సమాజ సంస్కరణము; వలయు నట్టి రీతిలో వీరిరచన మున్నది.

వీరింకను ఇట్టి రచనలను పెక్కు గావించి సమాజమునకు వే ఛేయుదురు గాక.

కృతజ్ఞత

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథముల ముద్రణకు “ఆర్థిక సహాయము” అను పథకము క్రింద తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారసుగ్రహించిన ధనముతో ఈ గ్రంథము ముద్రింప బడినది.

ఈ ఆర్థిక సహాయమునకు కారణ భూతులైన శ్రీ తిరుమల తిరుపతి, దేవస్థానము పాలక వర్గమునకు, సంఘ సభ్యులకు కార్య నిర్వహణాధికారి గార్హి. నా వినయపూర్వక కృతజ్ఞతాభి వందనములు. నేను కోరినవెంటనే నా గ్రంథముగ పరిశీలించి తమ అమూల్యాభి ప్రాయము నొసగిన కళా ప్రపూర్ణ శ్రీ చర్ల గణపతిశాస్త్రిగారికిని. నేను రచించిన “ఏకాదశీ, మాహాత్మ్యమును” అమూల్య గ్రంథముగ పరిశీలించి, సవరించిన సహకరించిన కవి సార్వభౌమ, స్వరాజ్య కవి అష్టావధాని శ్రీ వడ్డాది సీతారాంజనేయులు గారికిని, ఈ గ్రంథమును పర్యవేక్షించి తమ సదభిప్రాయము నొసగిన కవిరత్న, సాహిత్య భూషణ, కవి మిత్ర శ్రీ వసంతరావు రామకృష్ణారావు గార్హి. నా కృతజ్ఞతా నమస్కృతులు.

ఈ గ్రంథ ప్రచురణ విషయములో సంపూర్ణముగ సహకరించిన వారు, ప్రస్తుతం తిరుపతి వాస్తవ్యులు, మామిళ్ళ బంధుకోటిలో నొకరు, హోమోపతి డాక్టరు గారు అగు శ్రీ చాగండి బాల సూర్యబంగారాజు గార్హి. నా ధన్యవాదములు.

ఈ పుస్తక ముద్రణకై అన్ని విధముల సహకరించి సకలములో ముద్రించి యిచ్చిన “నానా ఎంటర్ ప్రైజిస్” ప్రింటర్స్, బైండర్స్ మేనేజరు శ్రీ కోవల్ల రామమూర్తి గార్హి. నా వినయ పూర్వకాభి వందనములు

ఇట్లు

బుధజన విధేయుడు;

యర్రామిల్లి శివశంకరమూర్తి

రచయిత

ఏకాదశీ మాహాత్మ్యము

ఇష్టదేవతా పూర్ణం.

శ్రీ వైకుంఠపురమ్మునన్ ముదముతో సింహాసనాసీనుడై
దేవిన్ లక్ష్మిని గూడియుండి, జగము ద్దీపింపగా జేయుచున్
దేవా నీక కీరీటరత్న రుచి యెం తే మించు పాదాంబుజున్
శ్రీ విష్ణున్ మదిలో భజింతు, నెపుడున్ శ్రేయస్సు లర్థించుచున్.

క॥

శ్రీ వత్సాకుఁడు పంకజోదరుఁడు ల క్ష్మీ చారువక్షస్థల
శ్రీ విక్రతా జితుఁడిద్ద వికృమ్ముడు ధా త్రి మానినీశుండు రా
జీ వాక్షుండు సహస్ర భాస్కర మరీ చిస్సార తేజస్కుడౌ
శ్రీ విష్ణుం డానగున్ గృహిమతిని గూ ర్మిన్ మామకాభీష్టముల్.

సీ॥

వికచాబ్జములఁబోలు వెడద కన్నులతోడ
పూర్ణ చంద్రునివంటి మోముతోడ
జెవుల కింపొనరించు చిలుక వలుతులతోడ
పేడ్క గొల్పెడు నలి వేజితోడ
మహనీయ సుమనోజ్ఞ మందహాసముతోడ
స్వర్ణభాసుర తను చ్ఛాయతోడ
భూరి కాంతులనీను భూషణంబులతోడ
జిగిదేలు జిలిబిలి చీ రతోడ

తే॥ గీ॥

విష్ణు వక్షంబుపై నొప్పు వెందిమిన్న
మన్న ధునిగన్న లలితాంగి మందగమన
జలజనాభుని ప్రియురాలు జలధిపుత్ర
సిరులజేకూర్చి మాయించె చెలగుగాతః

సీ॥ శిఖలలో మిన్నేరు శిరమున జాబిల్లి
 కంఠాన గరళంబు కాంతులీన
 ఫాలనేత్రంబును ఫణిభూషణంబులు
 రుద్రాక్షమాలలు రుచులనెసంగ,
 భస్మదేహంబును వ్యాఘ్రాశీనంబును
 చేత త్రిశూలంబు జెన్నుమీఱ
 వడ్డున, విఘ్నేశ సహజన్ము లిరువురు
 చెటియొక ప్రక్కను జేరి కొలువ

తే॥ గీ॥ వామపార్శ్వంబున భవాని వఱలుచుండ
 వ్రమభగణములు సదృశ్చిత్త బ్రజతులొసంగ
 వెండికొండపై విహరించు విశ్వనాథు,
 నిష్ఠకామ్యార్థ సిద్ధికై యెద భజింతు

తే॥ గీ॥ ప్రమథము నిగణ సేవిత వద్మనయన;
 భూధరేశ్వరు పుత్రిక పుణ్యరాశి
 వడ్డుననిగన్న జనయిత్రి శంభురాణి
 కరుణ వెలయించి మమ్ములఁ గాచుగాతః।

సీ॥ సురుచిరకాంతులు శోభిల్లు వద్మంబు
 రత్నాల గద్దెయై రహితెలంగ
 వేదాదివిద్యల విహరించు పూబోడి
 గారాబు రాణియై కరము మిగుల
 క్షీర నీరంబుల నేరిమి విభజించు,
 కలహంస వాణియై యలరుచుండ
 జిలిబిలిపలుకులఁ జెలువారు నవ్వాణి
 వదన గహ్వరమున వఱలుచుండ

తే॥ గీ॥ సర్వస్పష్టిని గావించు శాంతమూర్తి
 జగతి భీలనఁ జాలించు, జలజసూతి
 ఆయురారోగ్య సుఖముల నందజేసి
 సాదరంబుగ మమ్ముల సొకుగాతః।

సీ॥ రవిచంద్ర తారల రాజిల్లు గగనంబు
 ప్రవిమల ఛత్రమై పరిధవిల్లు;
 టైడి కాంతులనీను ఫాలభాగంబున
 కమ్మ కస్తురిబొట్టు గ్రాలుచుండ
 వద్దాసనంబున బాగొప్ప గూర్చుండి,
 కరకంకణ ధ్వనుల్ ఘల్లురసగ
 దంత్రీ స్వనంబులఁ దగురీతి సవరించి
 సంగీత సాహిత్య సరణి మెలయ

తే॥ గీ॥ శిలలు కరుగంగ మోడులు చిగురులెత్త
 వీడవాయించు చెలువ కల్యాణి, యజుని
 రాణి సైకతశోణి, పు రాణి వాణి
 మంజు వాగ్గుంభన లొసంగి మనుచుగాత.

సీ॥ ప్రమథ గణాధ్యక్షు! బహుళ విద్యాదక్షు
 సుగుణాల వాలు! యఁ శో విశాలు!
 సదమల చారిత్రు! జారువామనగాత్ము!
 సుమనోజ్ఞ శశివర్తు! శూర్మకర్తు!
 నానందదాయకు నఖిలాండ నాయకు
 మౌని హృదయవాసు! మందహాసు
 శ్రితజనవోషకు సిద్ధివినాయకు
 శాంభవీ ప్రయపుత్తు! కైలధీరు!

తే॥ గీ॥ సర్వదేవతా శ్రేష్ఠ! నిష్టాగరిష్ఠ!
 సామజానమ సకల వాంఛా ప్రదాను!
 లోక పూజితు ధీమంతు! నేకదంతు!
 మామకాభీష్ట సిద్ధికై మదిని గొలుతు

తే॥ గీ॥ అంజనేయుని నదృక్తి నభినుతించి,
 వ్యాస వాల్మీకుల హృదిని పాదుకాలిపి
 భోజహర్ష మయూరుల భాగడి మదిని
 దండి కాశిదాసాదుల దగనుతించి

సీ॥ శబ్దకాననుసూక్తి సరణిని వినుతించి
 నన్నెచోతుని మది సన్నుతించి
 పొల్కురినోముని భక్తిని పొడిచి
 తిక్కన సాహిత్య ఫక్తి సరసి
 శంభుదాసుని వచన చాతురి గొనియాడి
 శ్రీనాథు కావ్యమూల్ పీఠిగాంచి
 పోతన సహజమౌ పోకడల్ గమనించి
 అష్ట దిగ్గజముల నభినుతించి

తే గీ॥ ఆధునిక సుకవీందుల కంజలించి
 పూని రుక్మాంగద విభుని పుణ్యచరిత
 మేదిని వ్రజలెల్లరు మెచ్చుమాడ్కి
 సులభ తెలిసి రచియింతు సొంపుగాను.

కం॥ చక్కగ విద్యల నన్నియు
 మక్కువతో నేర్పినట్టి మధురువరులన్
 మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తుల
 నెక్కాలము గొలుచుచుండు నెడలో జగతిన్

సీ॥ ధాత్రి శ్రీవత్సన గోతుగిండు వేంకటా
 చల నామధేయు డే జ్ఞాని తాత
 నిత్య సత్య వచనా నిపుణ గరిష్ఠుడు
 కనకాచలాఖ్యు డే ఘనుని తండ్రీ
 సంగీత సాహిత్య శాస్త్రకోవిదుడు నా
 రాయణుం డెవరి కగ్రజుడు భువిని
 వ్రణిత విజ్ఞాని సుబ్రహ్మణ్య శేఖరుం
 డరయ నెవరి ద్వితీయాగ్రజుండు

తే గీ॥ విమల చారిత యేనాక్షి వెంకటేశ
 సహజ సద్గుణరాశి యే చతురురాణి
 అట్టి శ్రీ యద్రమిల్లి చంకాభివంద్రుఁ
 మజ్జనకు వెంకటేశ్వరు మదిని గొలుతు.

అంకితం

క॥ శ్రీహరి కథనిం పాఠగ
శ్రీహరితే నంకితమ్ము చేసెదఁ బ్రీతిన్
శ్రీహరి గొలిచినవారికి
శ్రీహరియే యొసఁగునందు సరిసంపదలన్.

తే॥ గీ॥ దోషముల్ దొర్లకుండగ తోడువడుచు
పూనిచేసెడి కావ్యంబు పూర్తిచేసి
కోర్కెలన్నియు నీడేర్చి కు వలయుమున
కరుణతోడను మమ్మేలు కమలవాళ.

షష్ఠ్యం త ము లు

క॥ శూరునకు భక్తజన మం
దారునకు నిఖిలదనుజ వి దారునకు సురా
ధారునకుఁగొస్తు భాలం
కారకునకు మురహారునకుఁ గళ్యాణునకున్.

క॥ ధరణీసురక్షరక్షకునకు
నరసింహ లోచనునకు శ్యామాంగునకున్
నరకాసుర భంజనునకు
గరుడారూఢునకు నమిత కరుణాళునకున్.

క॥ శ్రీ లక్ష్మీకాంతునకున్
ఫాలాక్షాభినుతునకును వద్మాత్మనకున్
లీలామయ గోపకునకు
శీలంబున దేజరిల్లు శ్రీవిష్ణునకున్

క॥ అమలిన శుభగాతునకున్
విమల యశోభూషణునకు భృధ్విశునకున్
గమనీయ గుణాకరునకుఁ
గమలామానస హరునకు గరివరదునకున్.

క॥ గిరిధారికి హితకారికి

వరహృదయ విహారికి జిత వైరికి తిటికిన్
సరసిరుహభవ వందిత
చరణద్వయి కన్యతునకు శౌరికి హరికిన్.

వ అత్యంత భక్తితో ననేత సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి
శ్రీహరిని కృతివతి గావించి నే రచియింప బూనిన బ్రహ్మాండ
పురాణం బందలి ఏకాదశీ మాహాత్మ్య మను రుక్మాంగద చరిత్ర
కథా క్రమ మెట్టి దనిన—

క థా ప్రౌ ర ం భ ము

ప్ర థ మా శ్వా స ము

సి॥ మాలతీ మందార మాధవీ మాలూర
చూతి సొల కదంబ శోభితంబు
శరభ సింహ వరాహ శార్దూల భల్లూక
సారంగ సారంగ సంయుతంబు
చక్రవాక మయూర జలకుక్కుట బలాక
కలహంస శుక పిక కలకలంబు
సరసిజ కువలయు సౌరభోపేత వి
విధ జలజాకర విలసితంబు

తే॥ గీ॥ దేవ గణములు విహరించు దివ్యభూమి
యఖిల వేదశాస్త్రంబుల కాటవట్టు
మౌనిన త్తములకు తపోమందిరంబు
తలఁచ నైమికారణ్య మిద్దరణి యుండు.

వ అట్టి నైమికారణ్యంబున వైష్ణవ యాగంబులు మహాత్తీర్థవముగ జరు
గుచుండ శాండిల్య, మౌద్గల్య, కశ్యప, వాలఖిల్య, వ్యాస, కౌండిన్య
గౌతమ, శుక, వశిష్ఠ, కౌశిక, చ్యవన, మార్కండేయ, జాబాలి, సాం
ఖ్యాయన, వాల్మీకి, భరద్వాజ, కలశజన్మ, శృంగి, తృబిందు,
మతంగాది మహామునులు సుఖాసీనులై యుండ, సూతుండు మృదు

మధుర వాగ్విభవం బలర తాగవత, మత్స్య, వామన, మార్కం
డేయ, బ్రహ్మ, బ్రహ్మాండాది పురాణంబులు వక్కాణించుచుండ-

తే. గీ॥ పుణ్యగాథలు వరుసగ పూని నుడువు
వ్యాస శిష్యుని విమల వాక్ ప్రౌఢిజూచి
మదిని హర్షంబు నందుచు మౌను లపుడు
వలికి రీ విధి మిక్కిలి వ్రమదమునను.

క చతురమతివి నీవు కథల
నతిరమ్యముగ వివరించి యలరించుటలో
మతి హితమగు రుక్మాంగద
వతి చరితముఁ దెలుపవే కృపామతి మాకున్.

క హరి వాసర వ్రతంబును
ధర రుక్మాంగద విభుండు తద్దయు సేయన్
పురపాలన వీడి యముఁడు
నరసింజభవు దరికి నేల చయ్యన జనియెన్.

క యము దీనత్వముఁ బొడగని
కమలాసనుఁ డే మొనర్చెఁ గారుణ్యమునన్
శ్రమలకు గురియై మహివతి
కమలాక్షుని మహిమ నెట్లు వ్యాధి వహించెన్.

వ అని యడుగు

తే. గీ॥ మునుల పలుకులు విని కడు మోద మంది
జ్ఞానధనులగు మీకంటె చతుర మతినె,
ప్రేమ నను గోరితిరిగాన పెద్దఁజేసి
యుక్తియుతముగ వినిపింతు శక్తి కాలది.

వ అని వలికి సూతుండు బ్రహ్మాండ పురాణాంతర్గతమగు రుక్మాంగద
చరిత్రను వీనుల విందుగ వారి కెరిగింప దలంచి ముందుగ శ్రీహరి
నిట్లని స్తుతించె-

సీ॥ శ్రీవత్సలాంభను శ్రీతజన మందారు
 కారుడ్య సాగరు కమలనాభు
 కాంచన వరచేలు కౌస్తుభాలంకారు
 జలజభవు జనకు జలజనేతు
 గోవర్ధనోద్ధారు గోగడ పరిపాలు
 నాగరాజ శయను నాగవరదు
 హర్యక్ష నిభమధ్యు సఖిల సురారాధ్యు
 కాశీయ మర్దను కంసహరణు

తే గీ॥ దివ్య సుందర విగ్రహు దేవ దేవు
 పార్వతీ విభు పూజిత భవ్యపాదు
 గరుడ వాహను కాంచన గిరినివాసు
 విష్ణుదేవుని నద్భుత సుతి చేసి

కం॥ సురగణ వందితములు, భవ
 హర కోధితములు జిత కలుషాయతములు శ్రీ
 కర రత్నోద్ధిపితములు
 సరసిరుహనాభు దివ్య చరణాబ్జంబుల్.

క శ్రీకరములు, భూజన మో
 దాకరములు, సకల సద్గుణాకరములు సౌ
 భ్యాకరములు జిత సంక్షో
 భాకరములు శుభకరములు హరిచరితంబుల్.

తే గీ॥ అనుచు యదుకులాలంకారు నాత్మ దలంచి
 వ్యాస మౌనీంద్రు మనమున నభినుతించి
 తాపస శ్రేష్ఠులను గాంచి తత్తపోధ
 నుండు వలికె నిర్గీతి వినుం డటంచు.

మ రమణీయంబగు సౌధరాజములతో రంజిల్లు శ్రీవాచికల్
 తమిచే నొందెడి భాధలన్ మనుపు విద్వద్బృంద సంవత్తియున్
 మమతన్ బిడ్డల మాడ్కి నెల్లరను సన్నానించు రాజేంద్రు గ
 ల్లి మహిన్ శ్రీ విదిశాపురం బొనరు సగ్గిర్వాణ వట్నం బనన్.

చ॥ నిరతము వేదకాస్త్రములు నిష్ఠ పఠించుచు ముక్తిగోరుచున్
ధరణిని రాజుచే నతము దైవము మాడ్కివి పూజలందుచున్
నిరుపమ భక్తైఁ గర్మతతి నేర్పున నల్పుచు నప్పురంబునన్
సరస వచో వికాసమున కాంతత నొప్పిరి బ్రాహ్మణోత్తముల్.

క॥ రణమున జొచ్చిన వెనుకకు
నణుమాత్రము తగ్గిపోవ రా పురి రాజుల్
గణియింప వారి శౌర్యము
ఫణినాధున కై న వశమె వసుధా స్థలిలోన్.

క॥ సిరిగల యలకేశ్వరుఁ డిల
సిరి నెవ్వరి కిచ్చె నంచు చింతించి మదిన్
సిరిగల తత్పురి వై శ్యులు
సిరి నిత్తురు బుధులఁ బిలిచి శేషుడు మెచ్చన్.

క॥ ధరణీనాధుని సేవా
వరతంఁత్రులు విష్ణుపాద భజనాసక్తుల్
కరిబల సమాన భుజబలు
లరయంగా గురుయతులగు నవ్వరి శూద్రుల్.

క॥ తరువులు కల్పక వృక్షము
లరయంగా వారణములు నై రావణముల్.
హరు లుచ్చైశ్శృంగములు శ్రీ
హరి సేవానిపుణు లలరు నాపుర మందున్.

తే॥ గీ॥ విద్య నవరి శేషు లచటి విహ్వలరులు
మదను మరిపింతు సొగసున మానవాళి
వేల్పు టింతు లందంబున వెలదు లరయ
కామధేనువు లందు గోగణము లెన్న.

సీ॥ నిగనిగ లాడెడు నిడుదలౌ కురులను
 చక్కనారీతి కీర్ణద మడించి
 పసుపు నిగ్గులు డేరు ఫాలభాగంబున
 దిలకంబు నేర్పుతో దీర్చి దిద్ది
 ఘుమఘుమ వాసనల్ గుచ్చ నట్లంతయు
 గల్పిగుల్పల యందు గంధ మంది
 పాదవద్దం బుల వైబడి జీరాడ
 వట్టు పుట్టంబులఁ బరగ దాల్చి

తే గీ॥ మోల్మియౌ భూషణంబులు మేనవైచి
 కుసుమ విలుకాని కేళిని గోరి వచ్చు
 వల్లవాపకుల్ మనమున నుల్లసిల్లి
 వేశ్య లప్పురి విహరింతు వివణి వీధి.

వ॥ అవ్వరాధీశ్వరుండు

సీ॥ స్వప్నంబు నందైన సత్యంబుఁ దప్పని
 సదమల హృదయుఁడౌ జ్ఞావిభుండు
 శరణార్థియై వచ్చు శత్రువు నైనను
 మన్నించు కృపగల మానధనుఁడు
 ఘోరాజి యందైన ధీరతన్ గోల్పోని
 శస్త్రాస్త్ర వేదియౌ శౌర్య వరుఁడు
 కడ గండ్ల యందైన కౌస్తుభాలంకారు
 పూజలు వీడని భూధవుండు

తే గీ॥ వీరుఁ డకలంకు డక్షిణ విక్రముండు
 దాన ధర్మములందొప్పు మానసుండు
 విష్ణు భక్తగ్ర గణ్యుండు నేడ విదుఁడు
 మహిని తత్పుర మేలు రుక్మాంగదుండు.

మత్తకోకిల ఆలి తోడను చక్రిపూజల నాచరించుచు నెప్పుడున్
 మేలు మేలని ధాత్యయందలి మేది నీశ్వరులెన్న నా
 బ్రోలునేలెను ధర్మమార్గము రూఢిగా నెలకొల్పుచున్
 తైల ధీరుఁడు శౌర్యవంతుఁడు జ్ఞాతలేందురై డెంతయున్

పంచబారము పురూర సౌర్యభౌమ ముఖ్య భూధవాళిఁ బోలుచున్
 సురేంద్ర నాథులెల్ల మెచ్చ సుస్థిరంపు కీర్తితో
 ధరాస్థలిన్ నరేంద్రుఁడెలె దాన చక్రవర్తియై
 పురంబు నందు నెల్లవారు మోదమందునట్లుగన్.

తే॥ గీ॥ వసుధ ధర్మంబు నాలుగు పాదములను
 పరగ నెలకొల్పి యత్యంత ప్రమదమునను
 రాజ్యమేలు దుక్కాంగద రాజచంద్రు
 డొప్పుగా సొధ మందున నొక్కనాడు.

సీ॥ విమల యశోరాజిత మనోభిరాము లే
 కవిగాయక బుధపుంగవుల తోడ
 వేదశాస్త్ర పురాణ విజ్ఞాన సంపద
 గణపతెక్కిన విప్ర గణముతోడ
 రాజకీయంబుల రాణ వహించిన
 భాస్వరులౌ మంత్రి వరులతోడ
 వైరి నృపగజకుం భస్థలంబులఁ జీల్చు
 సాహస రాజకేసరులతోడ.

తే॥ గీ॥ ప్రయతి గాంచిన సేనాధి పతులతోడ
 పతుర మతులగుసామంత పతులతోడ
 నిండు పేరొలగంబున నిర్జ రేందురై
 మాడ్కి భాసిల్లు చుండె దుక్కాంగదుండు.

ప॥ ఆ సమయంబున తుక శౌనకాది మహర్షులు రాజేంద్రు నరయ
 వచ్చిరి.

క॥ వచ్చెడు సంయముల న్గని
వచ్చుల గద్దియను దిగ్గి భక్తియుతు దై
జెచ్చరఁ జనిమొక్కంగా
ముచ్చటతోఁ బల్కిరపుడు మునివరులంతన్

సీ॥ శ్రీ భాస్కరా న్వయ సింధు సుధా కరః
మహనీయ లావణ్యః మన్నధాంగః
నద్ధర్మ ఫరిపాలః సత్కిర్తి షిస్తారః
సారస దళనేత్రః సచ్చరిత్రః
సాధు జనావనః సన్నత వరిజనః
యాశ్రీరామరః కరుణాల వాలః
వినయ విభూషణః విజ్ఞాన సాగర
విమత భయంకరః వినుత శీలః

తే॥ గీ॥ సిద్ధ కామోస్తు దీర్ఘాయు సిద్ధి రస్తు
వివిధ విభ వోస్తు వంశాభి వృద్ధి రస్తు
భవ్య విదిశాపురా ధీశః దివ్య తేజః
కుజన దూరః రుక్మాంగద క్షోణి పాలః

వ॥ అని మనః పూర్వ కంబుగ నా శీర్వదించు సంయమి వరుల
నారాజ శ్రేష్ఠుండు సంతసంబున గొనివచ్చి సుఖా సీనుల గా
వించి యర్ఘ్య పాద్యాదు లొసంగి నత్కరించి వినయముతో
నిట్లనియె.

పం చ చా మ ర ము !

మునీంద్రు లార మీదురాక మోదమయ్యె నియ్యడన్
మనంబుగాను మీరు నన్ను గాంచగోరి వచ్చుటన్
జనంబు నేలుచున్న రాచ చంద్ర బృంద మందునన్
మనంబు నందు నెంచ నేను మాత్ర మెంతో మాన్యుడన్.

క॥ వ్రతముల సన్నిధి తోనే
వ్రతంబు సువ్రతమ సంగ, వసుధృబరగు నే
వ్రతమాచరింప శ్రీహరి
సతతంబును బోచుచుండు, సంయములారా।

క॥ ధరణీకుని మాటలు విని
పరమానందంబు తోడఁ, బలు గ్రంథములన్
బరికించి వ్రతము లన్నియు,
సరసత తోఁ బలికిరిట్లు, సంయమి చందుల్.

క॥ సురుచిర శుభప్రదంబై
సిరియును సంపదయు గూర్చి ఊత కలుషంబై
సరిలేని సువ్రతంబై
ధరలో నేకాదశీ వ్రతంబ లరాడున్.

క॥ శక్తికొలది నీ వ్రతమును
భక్తియుతంబుగ నొనర్చు పాపులకై నన్
భక్తజన వత్సలుడు హరి
ముక్తి నొసఁగు తథ్యమిదియ; పుడమీ నాథా.

సీ॥ సంసార భవ దుఃఖ జలరాశికిని నావ
యజ్ఞాన తమమున కరుణకాంతి
బహుళ కిల్చిషలైల వజ్ర నిపాతంబు
సద్గతి ప్రాప్తికి సత్పథంబు
జటిల దురిత మేఘ పటలికి వవనంబు
కామితార్థ సుఖల కల్పతరువు
హృదయ జాడ్యంబుల కింపగు నోషధి
యతి లోభగుణవిపి నానలంబు

తే॥ గీ॥ శ్రీకరంబెల్ల గుణముల కాకరంబు
సకల కళ్యాణ మూలంబు శాంతికరము
భూరి భోగ భాగ్యములకుఁ బుట్టినిల్లు
క్షితి తలేశ్వర! యేకాదశీ వ్రతంబు.

తే॥ గీ॥ దశమినా డేక భుక్తంబుఁ దగనొనర్చి
హరి దినంబునఁ బూర్తిగ నశనముడిగి
హరినిఁగొల్పుచుఁ జాగర మాచరించి
ద్వాదశిని పారణము చేయవలయు భూవ.

తే॥ గీ॥ విషయవాంఛల నన్నిటి విడిచిపెట్టి
భక్తియును శ్రద్ధయును మదిఁ బాదుకొల్చి
కర్మదీక్ష వహించి పై కాలమందు
కమల నాభుఁ గిర్తించుచు గడుపవలయు.

న॥ ఇట్లు సంవత్సరమంతయు చేయ లేనివారు

సీ॥ మహిపాల వినవయ్య మహి మాయతంబగు
నామోధ సితపక్ష హరిదినంబు
వ్రణుతి గాంచిన భాద్రపదము నందలి తుక్ల
వక్షపు శ్రీవిష్ణు వాసరంబు
మాసంబులందున మాన్యమౌ కార్తిక
శ్వేత వక్షైకాదశీ తిథియును
భక్తితో తుష్కొన వాసముండవలయు
పై విధిఁజేయక వసుధలోన

తే॥ గీ॥ గర్వమున భోజనంబును గడగి సేయు
జను లవశ్య మరుగుదురు శమను పురికి
మదినిది యెఱిగి యెల్లరు మనలవలయు
సకల శాస్త్ర సమ్మతమగు సత్యమిదియ.

క॥ ఏకా దశీవ్రతంబిల
నేకాగ్రతఁ తోడఁ జేయు నిద్ద చరిత్రున్
శ్రీ కాంతుఁడు బోచు సతము
వై కుంఠ నివాసమొసగి పొయని భక్తిన్.

క॥ హరి వాస రోప వాసము
హరియించును పాతకముల నద్భుతఫణితిన్
హరివాసరాన్న దురితము
సురుగదు గురుపుణ్యములను క్షోణినాథా!

వ॥ ఈ వ్రతాచరణము వలన పంచమహాపాతకములు నశించునని
చెప్పి, రవికులావతంసు రుక్మాంగదు నాశీర్వదించి మామా ఆశ్ర
మములకుఁ జనెదమని వలుకు మునిపుంగవుల వీక్షించి, ధరణీనా
థుం డిట్లనియె.

క॥ హరిదిన సువ్రత విధమును
వరిపూర్ణముగ వివరించి పలికిరి నాతో
ధర నీ వ్రతరాజంబును
నిరతము నే నాచరింతు నీమము తోడన్.

క॥ అని యతివినయము తోడను
మునిచంద్రుల పాదములకు మ్రొక్కి, ముదముతో
డను కొంత దవ్వరిగి, దీ
వన లంది యనుజ్ఞ వడసి వచ్చెన్ బురికిన్.

చ॥ కొలుపున కేగుదెంచి కడు కూర్చి సుహృద్దన మంత్రి పుంగ వా
దులఁ దిలకించి పూర్ణమగు తోషము తన్నది నుద్భవింపగా
నలరు మనోహరోక్తుల ధరాధిపు డవ్వడు పల్కె భక్తితో
నశినదళాక్షు పూజల నొనర్తు మునీంద్ర సుబోధ లొప్పగా.

క॥ హరివాసర వ్రతంబును
 ధరణింగల వ్రజలు మీరుఁ దగు శాస్త్రోక్తిన్
 గరమనురక్తి నొనర్చుడు
 కరివరదు డాసఁగు మీకు గళ్యాణములన్.

క॥ నావుడు సభ్యులు వలికిరి
 భావంబున సలిరి యొక వాక్యము కాగన్
 భూవర భవదీయాజ్ఞను
 గావించుట ధర్మ మగునుగాదే మాకున్ ?

క॥ దేవుని పూజింపు దనుచు
 'దీవా నుడువంగ వలెనె ధీమంతుల కిలన్
 వేవేగ ననుమ తీయుడు
 పావన మగు వ్రతవిధంబు వ్రజలకు సొటన్.

సీ॥ ఆ మాటలకు మది నానంద మందుచు
 విష్ణువ్రత విధంబు వినరముగను
 సామ్రాజ్య మంతయు సొటించి రందని
 తలవరుల ననువ తక్షణంబు
 యధికారులకు తగు నాజ్ఞల గావించి
 నిత్యకృత్యంబులు నెరపి పిదప
 వేద విహితులగు విప్రుల రావించి
 బంధు మిత్రులఁ బిలిచి భక్తితోడ

తే॥ గీ॥ తుభ ముహూర్తము నందున సొంపుమీర
 సంతసంబున తన ప్రియసతుల గూడి
 చక్రి పూజింప దలచెను జన విభుండు
 నెమ్మనంబున నత్యంత నిష్ఠతోడ.

సీ॥ దశమి యేతెంచి నంతనె సకల జనులు
 ధాత్రీశు నాజ్ఞను దలంచి మదిని
 నగరంబు నందలి నలు మూలలందున
 భవ్య మణిమయ దీపముల నుంచి
 విరివియై చెలువొందు వీధుల కిరువంక
 నరటి చెట్లనునాటి యందముగను
 హర్షాగ్రముల యందు నతి వై భవంబుగ
 రత్న దీపికలను రహిని నిలిపి

తే॥ గీ॥ చూతవల్ల వ తోరణాల్ హింపుగాను
 పుష్పమాలల తోడను బొందు వరచి
 ద్వార బంధము లందున వఱలఁ జేసి
 పురి నలంకరించిరి మనోహరము గాను.

క॥ హరిదివస ప్రతమునకై
 ధరణి విభుండొక్కచోట తగుమందిరమున్
 స్థిరత నిలిపి కుడ్యంబుల
 హరికిర్ర నలను తిఖించి యానందమునన్.

తే॥ గీ॥ మందిరము నందు నత్యంత సుందరముగ
 మండవంబును గట్టించి మహిమ మీఱ
 వేదికొక్కటి నిర్మించి విష్ణుదేవు
 దివ్య విగ్రహమందు ప్రతిష్ఠజేసి.

క॥ నిదిశా నగరాధీశుఁడు
 నదిలో స్నానంబొనర్చి నారాయణునిన్
 మదిలోన సంస్మరించుచు
 నదనంబు జేరి భార్య సంధ్యావళితో.

క॥ తనదగు పూజా మందిర

మన చా నాసీనుడగుచు ముకుళితకరుడై

ఘనమగు హరిమంత్రంబును

మనః కమలమందు నిలిపి మహిమాన్వితుడై .

ఉ॥ శ్రీరమణీ మణి విమల చిత్త సరోజవిహారు భక్తమం

దారు యశోవిశాలు భవతాపవిదూరు సుధీరుమంగళా

కారు గృపాసముద్రు ఘటికంకణ పూజితు శ్యామలాంగు బృం

దారకవండ్యు మాధవుని ధ్యానమొనర్చెను మానసంబునన్.

క॥ సురుచిర కదళీ విలసిత

వరమంటవ మందు వేడ్కవనియించుటకై

సురలోకారాధ్యుని శ్రీ

హరి ననుపమ భక్తితోడ నాశ్వానించెన్.

క॥ జగమిది యెల్లను పీఠం

బగునీకని మదిఁ దలంచి యట్టాక్షునకున్

మిగుల పునీతత నలరెడి

దగు తన హృదయాఙ్గ మొసఁగి నాసన మమచున్.

తే॥ గీ॥ ఆర్ఘ్య పాద్యాచ మనముల నమరనొసఁగి

స్నాన పంచామృతములిడి సాదరమున

సురనది జలములఁదెచ్చి సొంపుగాను

చక్రి కభిషేక మొనరించె క్షౌఢవుండు.

ఉ॥ శ్రీరమణీ కళత్ర సరసి రుహపత్రవిశాల నేత్ర శృం

గార వినీల గాత్ర రిపుఖండనిత్ర మహేంద్ర మిత్ర వి

స్త్రాన భవోగ్ర పాతకలతా శితదాత్ర మనోజ్ఞ వక్త్ర బృం

దారక మౌనిసంఘ వినుతా కొనుమంచు నొసంగె వస్త్రముల్.

క॥ అజ్ఞానం బెడ బాపెడు

విజ్ఞానా స్పృదుడటంచు వినుతించి మదిన్

యజ్ఞో వవీత మొసంగెను

ప్రజ్ఞానంతుడగుహరికి ప్రభువరుడెలమిన్.

తే॥ గీ॥ చందనంబు నొసంగి యా సక్తి మెఱయ

నక్షతలు సమర్పించి స లక్షణముగ

వివిధరకముల విరులతో విష్ణుదేవుఁ

బూజసేయ గడంగెను భూధవుండు

సీ॥ మాధవీ చంపక మాలతీ మల్లెల

నంగ పూజలొనర్చి యచ్యుతునకు

వివిధ సౌరభముల వెదజల్లు ధూపంబు

వెన్నున కెలమితో వెసనొసంగి

దివ్యకాంతుల నీను దీపంబుఁజ్జగికి

బహురక్తి తోడ నర్పణమొనర్చి

షడ్రసోపేత మౌశాక పాకంబులు

బహువిధ రుచికర భక్ష్యములను

తే॥ గీ॥ సూప పాయస మన్నంబు సూదనంబు

హరికి ముదముతో నై వేద్య మాచరించి

యబ్జచాళుని గొల్చుచు నశనముడిగి

హరిదినోత్సవ మొనరించె నవని విభుఁడు.

సీ॥ మహిమాన్వితంబగు మంగళరవములు

శ్రవణోత్సవంబుగ సాగుచుండ

వేద పారీణిలొ విప్ర గణంబుల

వేదఘోషణములు వెల్లి విరియ

విష్టు పురాణముల్ వీనులవిందుగ
భాగవతోత్తముల్ వశన సేయ
హరిధాసులెంతయు నాహ్లాదకరముగ
శ్రీహరి కథలను జెప్పుచుండ

తే॥ గీ॥ గాయకులు పొద నర్తన గణములాడ
నోడ శోపచారంబుల సొంపుగాను
వద్దనాభుని గొల్పుచు పార్థి వుండు
సల్పెనారాత్రి పూర్తిగ జాగరంబు.

ఉ॥ తూరువుఁ గొండపైఁ దిరిగి తోయజ మిత్రుడు రాక-పూర్వమే
భూరమణుండు సాధుజన భూసురవర్గము తోడులా నదీ
తీరము జేరి పూతమగు తీర్థ జలంబుల స్నానమాడి ల
క్ష్మీరమణీశు నాలయముఁ జేరి ప్రణామమొనర్చి భక్తితోన్.

సీ॥ గోవర్ధనోద్ధార! గోప కులోద్ధార!
నీరద గంభీర! మేరుధీర
రిపుజన సంహార! శీత జన మందార
శేషాద్రి కేతన! శేష శయన!
భవ భయ నాశన! పాప విమోచన!
పక్షింద్ర! వాహన! వద్మ నయన!
వేదాంత సంహార! విజ్ఞాన సాగర!
సుగుణాల వాల! యశో వికాళ!

తే॥ గీ॥ మధుర మంజుల గాత్ర! రమా కశత్ర
దివ్య కాంచనచేల వందిత కుచేల!
యర్క రుచిర ప్రకాశ! బ్రహ్మాండ కోశ!
యచ్యుతానంద! గోవింద! హరి ముకుంద!

క॥ అనుచును జగతీ నాథుడు
దనుజ విదారిన్ మురారి తాపవిదారిన్
మనమున భజించి సంతస
మున తీర్థంబును గొని గృహమున కేగి యటన్.

క॥ అవసీపతి వినయముతో
సువి చారుని చక్రధారి శూరవరేణ్యున్
భువనేశ్వరు నర్పించెను
వివిధములగు కుసుమములను పేడుక తోదన్.

చ॥ శౌరికి ధూపదీపములు సాదరమొప్పుగ నిచ్చి సజ్జనో
ద్ధారికి భక్త్యభోజ్యములు దక్షతతో వరమాణ్ణ మన్నమున్
క్షీరము కండచక్కెరయు శ్రీమునమిట్లు రసంబు పోశికల్
సారములొ ఫలంబులను జయ్యన గూర్చి నివేదనంబిడెన్.

తే॥ గీ॥ విదెము సీరాజనంబును వేడ్కనొసంగి
మంత్ర పుష్పాదుల ననుర్చి మహిమ మీఱ
భూసురులకు సంతర్పణంబు నొనరించి
హేమకానులు దక్షిణ లిచ్చి పంపి.

సీ॥ ఏకాదశీవ్రత మేజ్జాగ్రచిత్తుడై
యారీతిభూజాసు డాచరింపఁ
బ్రభునాజ్ఞ మరువక ప్రజలెల్ల రక్ష్యంత
భక్తితోడను హరి ప్రతోమొనర్చు
నాదేవు కృపచేత నవసీతలంబున
న్యాయంబు శోభిల్లె నలు గడలను
సకల సస్యంబులు చక్కగ ఫలియించె
దారిద్ర్య బాధలు దరలిపోయెఁ

తే॥గీ॥ జోరకృత్యంబు లడగెను జోద్యముగను
గల్గ గవటము లెచ్చటఁ గానబడక
లక్ష్మికాట వట్టగుచును లక్షణముగ
దేశ మఖిల విభవములఁదే జరిలై .

ఉ॥ వారిజ నాభుపూజల నవారిత భక్తిని యాచరించుటన్
దారుణపాపముల్ సమసి తత్పుర వాసులు కాలువీటికిన్
జేరక యేగుచుండిరి విశిష్టవికుంఠ పురంబుఁ జేరగా
సారసవత్రి లోచనుని చర్య లెఱుంగవశంబై యేరికిన్ ,

తే॥గీ॥ కన్నబిడ్డల విధముగ గనికరమున
క్షితి తలేశ్వరు డేల నిశ్చింత తోడఁ
బుత్ర పౌత్రాభివృద్ధిని పొల్పు మీటి
యలరుచుండిరి జనులెల్ల నప్పురమున.

క॥ నారాయణ భక్తుండగు
ఔరమణుని గూర్చి శాంత సధ్యావళియున్
సారసనాభుని గరుడో
చారత గర్భమునుదాల్చి తగవలసిలైన్

సీ॥ ధనశాక్షి యనుమాట తథ్యంబు గావించ
వెలది నేత్రంబులు వెల్లబాఱె
నీలకుంతలయని నిక్కంబు దెలుపంగ
నెలనాగ నెఱికురుల్ నలుపునొందె
గురుకుచ యనియెడు గుఱుతును సూచించ
భామిని పాటెండ్లు బరువు డేతె
మనతరంబగు నితంబిని యని చాటంగ
విరిబోడి పిఱుదలు విస్తరించె.

తే॥గీ॥ గజగమనయసు వాక్యంబు నిజ మొనర్చు
మగువ నడకలు క్రమముగ మందగించెఁ
గామినియని రూఢి యొనర్చు గాంతకపుడు
మేర మీఱిన కోరికల్ మెదలె మదిని.

తే॥గీ॥ కాలపరిమితి చక్కగ గడవగానె
గృహములన్నియుఁ జక్కని గృహములందు
నొప్పు శుభలగ్నమందున నువిద గనియెఁ
గోడి సూర్యవశాతుడొ కొమరు నొకని

క. సుతుఁడుదృవించె ననివిని
క్షీణి పాలుండును వగమోద చిత్తుండగుచున్
మితిమీరిన యానక్తిని
నతి యుండిన పురిటియిల్లు చయ్యవ బొచ్చెన్.

తే॥గీ॥ పురజనాశికి బుధులకు భూదివిజ్ఞుల
కాశితాళికి బేదల కాదరమున
నన్న వస్త్రాదుల నొసంగి యవని విభుండు
నందనోత్పవమును నల్ప సందడిగను.

తే॥గీ॥ పది దినంబులు గడిచిన పిదప నృపతి
శుద్ధి పుష్కాహమును దీర్చి శోభ మీల
భారసౌలను గావించి బాలకునకుఁ
బ్రేమ ధర్మాంగ దుండను జేరు నిదీయె.

సీ॥ ఆరు మాసంబుల కన్నంబు తినిపించ
 మూడేండ్లకును దీసెఁ బుట్టు జుత్తు
 నై దేండ్ల కొనరించె వక్షరాభ్యాసంబు
 నిఖిలాస్తు విద్యల నిష్ఠాఁజేసె

నువ వీతుగావించె నుక్త వయస్సున
 వేద శాస్త్రంబుల విబుధుఁజేసె
 గజ హయస్యందన గమనముల్ నేర్పించె
 ధీరునిగ తనయుఁ దీర్చిదిద్దె.

తే॥గీ॥ చతురుడైన రుక్మాంగద క్షా విభుండు
 బాలుఁ డొప్పెనుజనులలో వసుధయందు
 దిన దినాభివృద్ధిని పొంది దీప్తి మెఱసి
 సన్నుతోజ్జ్వల వైభవ శౌర్యములను.

సర్వలఘుకందము -

అనయము జనకుని యనుమతి
 కనుపుగ నడచుచు విమతుల నడచుచు ధరణి
 శుని తనయుఁడు భుజిబలమున
 వినయ నయ గుఱ విభవముల వినుతిని గనియెన్.

సీ॥ పుత్రుని జయమునుఁబొడ గాంచి మదిలోన
 హర్షమందుఁబు వసుధాధిపుండు
 పూర్ణ చంద్ర వదన పుండరీక నయన
 కమనీయ మృదు గాత్ర కంఠుకంఠి
 సుమనోజ్ఞ కుంతలాసుదక్షిణలామంఠు
 చిలుకవల్కుల కొల్కి సింహమధ్య
 త్రిభువన సుందరి యిభరాజ నిభయాన
 నవ పల్ల పాదర నాతిమిన్న

తే॥గీ॥ మాళవ ప్రభుపుత్రిక మానవతిని
 చంద్రరేఖా వధూదీని శాస్త్రరీతి,
 నాత్మభవ రూపుడైన ధర్మాంగదునకుఁ
 బరిణయంబును గావించెఁ బ్రాభవమున

క॥ తన రాజ్యభార మంతయు
తనయునిపై నిడి నిరతము ధరణీ రమణున్
వినుతించుచు రుక్మాంగద
మనుజేంద్రుండుల్లసిల్లె మహిమాన్వితుఁడై .

వ॥ ఇట్లు కాలము గడుచుచుండ నొక్కనాఁడు

సీ॥ నిడుద పెన్నెఱి వేడి నీటుగ నవరించి
చక్కని మౌళిగ సంతరించి
ధవళ కాంతులతోడ ధగ ధగలాడెడి
తనువుపై భస్మంబుఁ దగనఁంది
మహనీయ తీర్థ కమండలంబును జవ
మాలయును ధరించి మహతిఁబూని
పక్షస్థలంబునఁ భవ్యవనమాలికలను
గతీసేమ నఱినంబుఁ గడక దాల్చి

తే॥ గీ॥ విష్ణు కీర్తనల్ పొదుచు వేడ్కతోడ
జగము లందున నిత్యంబు సంచరించు
కమల సంభవసూనుండు కాలుపురికి
నపుడు విచ్చేసె సమవర్తి నరయు కొఱకు.

తే॥ గీ॥ మౌని కెఱుగెగి పాదపద్మముల కెఱిగి
సంతసంబున దెచ్చి యాసన మొనంగి
యర్ఘ్య పాద్యాది పూజల నాచరించి
దండధరుఁ డనియె దివిజ తవసిగాంచి,

సీ॥ బ్రహ్మమానసపుత్ర! బహుళార్థ సాధక!
శజ్జన పుంగవ సంయమింద్ర!
త్రైలోక్య సంచార! తామస మదభంగ!
వేదవీధి విహార! వినుత చరిత!

విమల యశోభూష! విజ్ఞాన సాగర!

దివిజాసురార్చిత దివ్యపాద!

భక్తమందార! భవ తిమిర మార్తాండ!

ప్రతిభాసమేత! నారద మునీంద్ర!

తే॥ గీ॥ సత్కృపాకర! మీరు మా సదనమునకు
మించు వేడుక వస్తుట యెంచిచూడ
వవిటి భూమి ఫలించిన చందము గద!
పూర్వ భవమున మత్కృత పుణ్య మేమొ.

సీ॥ విష్ణు కీర్తనలను, వీనుల వింధుగ
డంబుమీర్చంగ గానంబు సేసి
ముజ్జగంబుల యుండు ముదమునఁ దిరుగుచు
సాధు గృహంబుల నంచరించి
యజ్ఞాన తిమిరంబు నణగించు నధ్యాత్మ
విజ్ఞాన బోధయే వృద్ధియందుఁ
నిత్య కృత్యంబుగ నెమ్మది భావించి
భక్తమందారమై పరగుచుండి

తే॥ గీ॥ మహతి మొలయించుచును మృదుమధురముగను
ముక్తినిదు మార్గ మందు నానక్తిజూపు
తమకు దెలియని విషయముల్ ధరణి యందు
దనరపు గదయ్య యెచటను కావసేంద్ర!

సీ॥ పర దారలను గూడి పరగెడి పాపులు
గోవుల హింసించు కూర సుతులు
విప్రాగ్రహరముల్ వెలకమ్ము కుటీలులు
నీతి వీడిన యవినీతి పరులు

జంకక నిరతంబు బొంకెడి హినులు
 సఖులను వంచిండు చవల మతులు
 బంగార మెలమిని దొంగిలించెడి దొరల్
 దేవ నిత్యము దిన్న కావరులును

తే॥ గీ॥ లక్ష లాదిగ నేవేళ నక్షయముగ
 నన్ని దిక్కుల నుండియు దిన్నగాను
 వచ్చి యీ యమపురమును జొచ్చుచుందురీ
 రాడు నే దొక్కరుఁడును గారణ మదేమో?

తే॥ గీ॥ పాప కీపులన్ నిరులతో బలిసి యెపుడు
 పూర్ణమై ప్రాణించెడి పురవరంబు
 జన రహితములై నరకము లొనరు కతన
 నిండు దనమును గోల్పోయి యుండె నేఁడు,

తే॥ గీ॥ పాటు లేకను పడియు డ్రది భట గణంబు
 మంత్రు చిత్రగుప్తుఁడు మది మథన వడుచు
 మూలపెద్దెను చిట్టాల మూట కట్టి
 రాళ్ళ సాలాయె నక్కటా రాజ్యసుఖము.

ఉ॥ పాయక లక్షలాదిగల పాపుల మూల్గులతోఁ బ్ర దీప్తమౌ
 నీయమ శోకమిట్లగుట శేమియనర్థము సంభవించెనో
 పోయిన రాజ్యవై భవముఁ బొందు నుపాయము నెద్దియైన నా
 ప్రియత దెల్పినన్నతి కృపామతిఁ జూడుము మౌనికుంజరా!

తే॥ గీ॥ అనుచు దీనుఁడై వాపోపు యమునిగాంచి
 కలహ భోజను దిట్ల నె కనికరమున
 ధరణి రుక్మాంగ దుండను నరవరుండు
 తనదు బంధుహితులతోడ దప్పకుండ

క॥ హరి వాసర వ్రతంబును
స్థిరచిత్తముతోడ నెపుడు చేయుచు దనదో
వరివార మొనర్చు నటుల
సరసతతో దీర్చిదిద్దె శ్రద్ధాళుండై

ఉ॥ కావున పాపముల్ దొఱగి కాపురపొళియు పుణ్యపూర్ణమై
దై వకటాక్ష వీక్షణము దద్దయు దద్విధి పొందియుండుటన్
బోవుడు రా వికుంతమున మోక్షవదంబును స్వీకరింపగా
తాపక లోకమున్ గనరు తామసులై నను సూర్యునఁ దనా

తే॥గీ॥ వద్ద సంభవు దరిజేరి భక్తి మొక్కి
విషయముల నెల్ల వినిపింపు విశదముగను
కమలజుండు వ్రసన్నుడై కనికరమున
మార్గమున్ జూపునని చెప్పి మౌనియేగె.

సీ॥ హితము గఱపి మౌని యేగిన పిమ్మట
నీరజ భవుజూడ నీశ్చయించి
శత సహస్రములగు సకల కింకరులును
బ్రీతి గొల్పుచు దనవెంట నడువ
కాహళభేరి శంఖ మృదంగ రవములు
దిశల యందెల్ల బ్రీతిధ్వనింప
పంచాగ శుద్ధియా భవ్యకాలంబున
చక్కని ఘడియలో నొక్కనాడు

తే॥గీ॥ మహిష వాహనారూఢుడై మంత్రి గూడి
వయన మొనరించుచు గగన వధమునండు
చాల లోకములు గడచి సత్యలోక
మునకు జేరెయముడు కొన్ని దినములకును.

తే॥గీ॥ నగరి దరిఁజేరి భాస్కర నందనుండు
ద్వారపాలకుల వలన దనదు రాక
బ్రహ్మ తెఱిగించి యనుమతిఁ పదసి లోని
తేగి తత్పమ యంబున నెట్ట యెదుట.

సీ॥ సనకాది యోగీంద్ర సంఘంబును వసిష్ఠ
వాల్మీకిల్యాది సప్తర్షి వయము
దేవేంద్ర సహితులై దిక్పతి స్తోమంబు
రవి చంద్ర శుక్రాది గ్రహ గణంబు
గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష సిద్ధ
సాధ్య విధ్యాధర సముదయంబు
వర్షముల్ ఋతువులు పక్షముల్ దినములు
కులవర్వతంబులు జలధు లేదు

తే॥గీ॥ నదులు సదములు గొలువంగ నవ మణిమయ
దివ్య సింహాసనమునఁ దేజరిల్లు
వనజభవు గని సాష్టాంగ వందనంబు
వినయ మొప్పంగ గావించి యివసుతుండు

క॥ మిక్కిలి భయమును గొల్పెడి
చక్కని తన సాధనములు జలజభవు దరిన్
నొక్కొక్కటి లెక్కించుచుఁ
బెక్కింటిఁ బడించుగ నిది వినుడని వలికెన్.

క॥ ధర రుక్మాంగద భూపతి
బరివారము తోడఁ గూడి పాయని నియతిన్
హరివాసర వ్రతంబును ను
స్థిర చిత్తముతోడ నెపుడు చేయుట కతనన్

క॥ ధరలో మానవు లెల్లరు
దురితము లఖిలము దొలగి దోష రహితులై
నరకంబు దరిని జేరక
హరి పురికే యేగుచుండి రడ్డము లేకన్.

క॥ తమ పుత్రులు పౌత్రులు నీ
నుముతోఁ జేసెడి ప్రతంబు మాహాత్యమునన్
యమపురిలో నున్న నరులు
తమ యుఘము లుడిగి యరిగిరి త్వరితమె దివికిన్.

తే॥ గీ॥ నరక మందున నే డొక్క నరుఁడు లేడు
సిరులు గోల్పోయి లోకంబు చెన్ను దరిగె
సెటుల పాలింతు నింక నహినవృత్తి
నిర్భయ నిరంకుశుండనై నేమి నేను.

క॥ పరకాంతల మానంబును
హరియించిన వారి నశన మమ్మి న వారిన్
శరణార్థుల వీడిన భూ
వరులను హింసించలేదు సహి ణిభాళిన్.

ఉ॥ చోరులఁ గ్రూరమానసుల డోడితరేంద్రుల పొమ్ము లె శత్రుగన్
ధిరత నారగించి యవిధేయత వర్తిలి సంగరావనిన్
బాతిన ద్రోహదిత్తులను భర్తల మోసము చేసి యుక్కులన్
గోరుచునేగు కామినులఁ గొట్టి యెఱుంగను గడ్డపొరలన్.

సీ॥ దేవుని ద్రవ్యంబుఁ దిన్న భుజుల నంధ
కూవంబు నందునఁ గూలద్రోసి
నరకకత్తంబులఁ జెఱచిన మనుజుల
కరములఁ గత్తిచే నతికి వైచి

యన్మత మాడిన వారి నతి దారుణంబుగ
కత్తిచే నాల్కు కత్తిరించి
పొవన తీర్థము ల్పొడొనరించిన
ఖలుల శిరంబులు శీలల మొత్తి

తే॥ గీ ఋణముఁ దీర్చని మూఢులఁ కణకణ మను
నిప్పు లందిడి. కొండెము త్పెప్పవారి
తైల మందిడి పేయించి తగినరీతి,
బాధపెట్టి యెఱుంగను వద్దగర్భ.

చ॥ సోదరు రాజ్యలోభమున సొంపుగ ప్రేమ మటించి చంపి తా
నేది యెఱుంగి నట్లు నడియించిన వంచకుల వేచ నూనెలో
సొదర మొప్పు విందున విషాన్న మొనంగిన క్రూరు శిర్షమున్
సొదము తోడ శూలపంప ముక్కలు సేయగలేదు తృప్తిగన్.

సీ॥ అగ్నిసాక్షిగఁ గొన్న యతివల ననిశంబు
హింసల తెట్టిన హింసకుతుల
నగ్రజుని పదలీ యాహ్లాదకరముగ
పరిణయ మాడిన పొవ మతులఁ
దల్లిని తండ్రిని తన తోడ బుట్టులఁ
దన్ని యొడ్పించితి తామసులను
అధర్మమును వీడి యాటశాక్ష్యము లిచ్చి
అగ్రహై పరగిన దుష్టజనుల

తే॥ గీ; మద్యపాన మొనర్చిన మందహాతుల
భర్తలకు నెదురాడిన థామిసులను
తగిన విధమున దండించి తనియ లేదు
జన రహిత మాయె నరకంబు జలజసూన.

గీ|| వృద్ధులను పసిపావలను వీడి పీఠి
భోజనం బాచరించిన భోగవరుల
కన్యకల నమ్మి జీవించు కల్మషాళి
నినువ మేకుల పైనుండి యీడ్వలేదు.

చ|| అశుచిగ నుండి గోవులను హవ్యవహున్ ద్విజపుంగవాదులన్
వశువుల రితి దాకిన యవజ్జాల చేతులు రెండు కల్పి లే
దు శిశువులన్ నిరదరత దుష్కర్మవృత్తిని చంపినట్టి వా
రి శిరము లగ్ని గుండముల ప్రేల్చగ లేదు సరోజ సంభవా.

గీ|| చిత్రగుప్తుని చిట్టాలు చెదలు పట్టె
గాల కింకర భీకర గర్వ మడగెఁ
గాలదండము త్రువృట్టి మూలఁ బడియె
గాలపాశము పురిగెఁ గచ్చు విచ్చె

గీ|| పృథిభఁ గోల్పోయి యమపురి పాడు పడియె
నిర్జనం బయ్యె రాజ్యంబు నిర్జన మటు
వీని గై కొను మంచును వెతను జెందు
కాని నోచార్చి పలికెను గమల సూతి

చ|| దినకర నందనా! యిటుల ధీరత రాజ్యము నొప్పగింతు జే
కొనుమని పల్కె పొడియె యకుంతి త నిష్ఠ వహించి భూధవుం
డనవరతం బొవర్చు ప్రత మట్టిద దాన నమంబు లెల్లఁబా
యు నని యెఱుంగు దీవును మహాన్నత ధర్మ విశేక నైపుణిన్.

క|| ధరణీధవు డొనరించెడు
హరిపూజల మాన్పకున్న యమపురి వృద్ధిన్
బొరియ దడగింపఁ జూచిన
నరహరి రోపింప కున్నె? నశినా ప్రసుతా.

క॥ గిరిధరు డలుక వహించిన
దరమే యడ్డగ నొరులకుఁ దగిన యుపాయం
బరసి నృపాలుఁడు వ్రత మే
మఱు మార్గంబు నొనరింతు మానుము చింతన్.

క॥ హరి కెనయగు దైవము శ్రీ
హరి భక్తులవంటి మానవాశ్రియు హరి వా
సర సద్యతంబు బోలు వ్ర
త రాజముగలవె ధరిక్రి తరణి కుమారా.

ఉ॥ నీరద నీలదేహు వినిర్మల మానసగేహు దీన మం
దారు సువర్ణ చేలు గిరిధారి నకుంతిత దీక్ష వాత్సలో
గూరిమి వ్రస్తుతించు బుధ కోటికి నెంతయు బ్రేమనిచ్చు ధా
త్రి రమణి మనోహరుఁడు శ్రీరుచిరోన్నత భోగమోక్షముల్

క॥ శరణన్నవారి గృవ నే
మఱకే రక్షించునట్టి మాధవు డెదలో
పరితోషించిన జయమగు
ధరలో నత డలిగిన మనదరమే మనకున్.

సీ॥ నిగమముల్ గొనిపోవు నీచుసోమకు జంప
జలధిలో మీసమై జననమందె
సాగర మధనంబు సాగించు కమయాన
కూర్మ మై పూపున కొండమోసె
ధరను జావగజుట్టు దైత్యుహరణ్యాక్షు
దునుమ వరాహమై దొరలె భువిని
తనయుని భాధించు దసుజ హిరణ్యక
శివుని తీల్చగ నారసింహు డయ్యె

బలినుండి దేవేంద్ర వదలిని గైకొన
 వామన రూపుడై వసుధ నొప్పె
 దుష్టుల గర్హంబు తొలగించగా నెంచి
 పరశురాము డగుచు బరగె ధాతి
 రావణ కుంభకర్ణ నిశాచరులఁ జంప
 శ్రీరామచంద్రుడై క్షితిని వెలసె
 దౌష్ట్యలౌ శిశుపాల దంత వక్త్రుల జంప
 సుర్యుపై కృష్ణుడై యుద్భవించె
 హితమును బోధించి హింసల నరికట్ట
 బుద్ధ స్వరూపుడై పాడమె జగతి

తే॥ గీ॥ విష్ణుయశ పుక్తుడై కల్కి వేషమూని
 న్నాగుపాదాల ధర్మంబు సడవదలచె
 నట్టి శ్రీహరి నేవేళ నాత్మయందు
 దలంచు వారికి ముక్తి తథ్యంబుగాదె.

వ॥ భానుజా సత్కార్యములను వాని ఫలితములను వివరింతును సావ
 ధానుండవై వినుము

తే॥ గీ॥ అగములందుఁ బరికింప నామలకము
 చిన్న మొక్కల వీక్షింప శ్రీతులసియుఁ
 బూజనీయముల్పొరలకుఁ బుడమియందు
 నిష్ఠ కామ్యముల్ హరివలె నిచ్చుకతన.

క॥ తోషణమున క్షీరాబ్ధిని
 యాపాథ సత దశమి దినమందునఁ బ్రీతిన్
 శేషాహి పాన్పునందున
 శేషశయనుఁడు నిదురించు శ్రీసతి తోడన్

క॥ క్రమ్మర కార్తిక సిత ప
క్షమ్మున ద్వాదశిని మేలు కాంచును సుమ లో
కమ్మున నీ నాలుగుమా
సమ్ములు పుణ్యవ్రదములు సవిత్పకుమారా!

క॥ పై నాలుగు మాసమ్ములు
మానితమౌ భక్తితో ర మా మాధవులన్
మానక పూజ లొనర్పెడు
మానవులకు మోక్షమొదవు మార్తాండ సుతా!

సీ॥ నిత్య కృత్యంబులు నియతితోఁ జేయక
యిలను వర్తించెడు హినులైన
మేషమందున రవి మెలగుదు నున్నట్టి
సన్నతమైన పై శాఖమందు
దూలయందు నొప్పుగ నలినాపుడుండ న
త్కిర్తి భాసిల్లు కార్తికమునందు
మకరంబు నందున మార్తాందు డలరెడు
మహిమాయతంతైన మాఘమందు

తే॥ గీ॥ స్నాన మొనరించినంతనే సదయుడైన
జలజ నాభుని కృప బాపవయముబాసి
సాధు పుంగవు లరిగెడు స్వర్గమునకు
జనియచట నివసించురు శాశ్వతముగ,

క॥ కార్తికమున గోపూజయు
కార్తికముననిడు విశాస ఘన దీవములున్
కార్తికమున నుపవాసము
కార్తికమున విష్ణుసేవ కల్పషహరముల్

13|| స్నానము వేదాధ్యయనము
భాను నమస్కారములును బాయని భక్తిన్
మానవుఁడు కార్తికంబున
ఋషిక నొనరింపఁగలుగు ముక్తి రవిసుతా।

సీ|| కార్తికమందున కరమను రక్తితో
కస్తూరి మిళితమౌ గంధములను
బంచామ్మతంబుల భవ్యతీర్థములను
హరిపూజ నల్పిత హరిజనుఁడును
హయమేధ యజ్ఞము లాచరించిన పుణ్య
మంది సాయకుఁడై మందగలఁడు
కార్తికమాస శుక్ల ద్వాదశీని భూసు
రునకు భూదాన మిచ్చిన నరుండు

తే|| గీ|| విమల విజ్ఞాన మార్జించి విష్ణుపాద
సరసిజంబుల గొల్పుచు శాశ్వతముగ
దివ్య వైకుంఠ వాసయై భవ్య సుఖము
ననుభవించు పునర్జన్మ నందకుండ.

సీ|| తానుండు తులలోన బరగుచు నున్నట్టి
మహనీయు కార్తిక మాసమందు
సకల తీర్థంబుల స్నాననూడెడు వారు
నొప్పుగ తిలదాన మొసగువారు
శ్రీహరి పూజలఁ బ్రీతిఁ జేసెడివారు
విష్ణుదేవుని కథ ల్విసెడివారు
వివ్ర సంతర్పణ లేవద్దఁ జేసెడివారు
నక్తంబు దీక్ష నొనర్చువారు

జే॥ గీ॥ నిందువార మువవసించి యిందుధరుని
చిత్త శుద్ధితోడ మడినర్పించుచు నభి
షేకములు క్షీర ఘృతములఁ జేయువారు
నిరతముందురు నై కుంఠ పురమునందు.

క॥ తులసీ వనదర్శనమును
తలసిదళ ధారణమును తులసీ శ్రీర్థం
బుల సేవయు తులసీ పూ
సల జపము నరుల కొనంగు నకల సుఖంబుల్.

క॥ అనుదినము తులసి చుట్టును
ఘనముగ ముగ్గులను బెట్టి కమనీయ విధిన్
మనమునఁ గొల్పెడి సతులకు
తన నగర సుఖంబులక్షి తప్పక యొసగున్.

ఆ॥ మకర రాశియందు మార్తాండు దుండగ
యజ్ఞమొకటి యిల ప్రయాగ యందు
నాచరింప నైదు హయమేధము తొనర్చ
నట్లు పుణ్యఫలమునందు నరుఁడు.

తే॥ గీ॥ జగతి కార్తిక మాసాన స్నానమొకటి
యాచరించిన గౌతమియందు స్నాన
మాడిన ఫలమ్మునకు వేయి మడుగుల ఫల
మట్లు జీవరాసులకెల్ల నరకపుత్త్రుల!

సి॥ పుండరీ కాక్షుని పూజించు నెవ్వఁడు
చెలువొప్ప నుసిరిక చెట్టుకింద
విప్రగణమునకు విందిడు నెవ్వఁడు
చెన్నార నుసిరిక చెట్టుకింద

బహు నిష్ఠతోడ జవయ్యెనర్చు నెవ్వఁడు
స్థిరబుద్ధి నుసిరిక చెట్టుక్రింద
భూదానమునుజేయు సుదృఢముతో నెవ్వఁడు
శిష్టాశి కుసిరిక చెట్టుక్రింద

తే॥గీ॥ హొన్న ముసిరిక కాయలు సుజనతలికి
ప్రీతితో నిడు నెవ్వఁడు వృద్ధియందు
దివ్యమైన కార్తిక స్థాన దినములందు
నట్టినరుఁడు హరిపురమందనిశముందు.

సీ॥ అన్నచానమున కి డగునట్టి దానంబు
పూజ్య గంగకుసాటి పుణ్యనదియు
కార్తిక తుల్యమౌ ఘనమైన మాసంబు
సతికంటె సుఖమిడు సరసిజాక్షి
యిందిరాప్రియునకు సెనయగు దైవంబు
భర్తృ సమావమౌ భాంధపుండు
వేదాల బురడించు విజ్ఞానశాస్త్రంబు
మహికిని కోడగు సహనవతియు

తే॥గీ॥ శాంత గుడమును విరిచిన సద్గుణంబు
సత్యమున బోల్చెదగునట్టి సరసవాక్కు
యశమువంటి స్వరూపంబు నవనియందు
నట్టి భాంధవ పుత్త్రకః యరయలేవు.

సీ॥ శ్వాసంబునకు వలె ఛండాలురకు గూడ
ప్రేమతో నన్నంబు పెట్టువారు
హినకులఁడై ననింటి కేతెంచిన
ప్రేమతో నన్నంబు పెట్టువారు

వికాదశీమాహాత్యము

నిలయంబుఁజేరిన కలుషాత్ములకునైన
ప్రేమతో నన్నంబు పెట్టువారు
నతిథియ భాగతు లరుదేర దోడ్తెచ్చి
ప్రేమతో నన్నంబు పెట్టువారు

తే॥ గీ॥ పాపములు బాసి నేరుగ స్వర్గమునకు
వరిగి సకల సౌఖ్యంబుల ననుభవింతు
అట్టి మానవులెవ్వరు యమపురంబు
కనగ రా రెపుడును దినకర కుమారః

తే॥ గీ॥ దివ్యకార్తిక ద్వాదశి దినమునందు
నొక్క భూసురశ్రేష్ఠున కోదనమిడ
గిగ్రహణ కాలంబునందు గంగదళిఁ గోటి
భూసురులకన్న మొసగిన పుణ్యమబ్బు

క॥ గేహము చేరిన వ్యక్తికి
దాహమునకు తీర్థమొసంగి తనిసిన పిదవన్
సౌహార్ద్రమున గృహస్థుం
డాహార మొసంగవలయు నానందముతో

క॥ అసమయ మటంచు నతిథిని
కసురకొనక యన్నమిడిన కలుషునియఘముల్
మసియగు నగ్నిన్ దృఢమట్లు
విసిగికొని వెడల నడిపివ విస్తారమగున్.

క॥ నిరతాన్నదాత సెమ్మో
మరసిన సౌఖ్యంబుగలుగు నఘోరయమడగున్
ధరవాని పదన వాసము
నరునకు దూరంబొనర్చు నరకపుటాధల్

సీ । ద్వాదశాయు నవంతి వారణాసియు హరి
 ద్వాద మయోధ్య కేదారములను
 నైమి శారద్యంబు రామేశ్వరంబును
 అమరావతియు నరుణా చలంబు
 కుంభకోణంబును కోణార్క గోకర్ణ
 శ్రీకూర్మ గయ కురుక్షేత్రములను
 బదరికాశ్రమమును బృహ్మకపాలంబు
 శ్రీశైల భద్రాద్రి శేషగిరులు

తే॥గీ॥ కాశహస్తి అంతర్వేది కంచిమధుర
 కోటిఫలి యహోబిల దక్ష వాటులును ప్ర
 యాగ పాదగయాక్షేత్ర మన్నవరము
 గనిన జనులు నీ పురికి రా రినతనూజు

సీ॥ వసుధలో నెవ్వడు వనియన మొనరించు
 భక్తితో బ్రాహ్మణ బాలకునకు
 ధరణిలో నెవ్వఁడు పరిణయంబును జేయు
 విత్తహీనుండైన విప్రునకును
 పుడమిలో నెవ్వఁడు భుక్తికై గావించు
 భూదాన మెలమితో భూసురులకు
 నవనియందున నెవ్వ డాపదలందున
 సాయంబు గావించు సజ్జనులకు

తే॥గీ॥ నభయమొసగి మనుచు నెవ్వఁడార్తు జనుల
 వసతి గూర్చు నెవ్వఁడు తీర్థవాసులకును
 నీలగను నెవ్వఁడేవేళ నాలమంద
 నట్టినరుఁడు నీ పురికి రా డర్కపుత్రు.

సీ॥ శిథిల గృహములను జీర్ణాలయములను
 బునరుద్ధరణ జేయు పూజ్యవరులు
 వృద్ధుల పితరులఁ బృథ్వీతలంబున
 సతత మారాధింపు సన్నతులును
 మండు వేసపులందు మానవ కోటికి
 చలివేంద్రులుంటిన సజ్జనులును
 పాంథుల నీడకై బాటలకిరువంకఁ
 దరువులునాటిన ధర్మవరులు.

తే॥ గీ॥ వరులకై పొడములనొడ్డు భవ్యమతులు
 సతుల మానము గాచిన సాధువులును
 జీవరాసుల కృపజూచు పావనులును
 రారు యమలోకమును జూడ రవితనూజ.

క॥ తన పతితో సహగమనం
 బును జేయు సతీలలామ, భూవతి కొఱకై
 యని నసువుల గోల్పోయిన
 జనుడును నీపురికి రారు సవిత్వ తనూజా.

తే॥ గీ॥ పై ని పేర్కొన్న సత్కార్య ఫలము లెవ్వి
 హరిదిన వ్రతఫలముతో సరియు గావు
 తగు విధంబున యోచించి తరుణ మెఱిగి
 చక్క వరతును కార్యంబు సవిత్వ పుత్రు!

క॥ అని అనునయ వాక్యంబుల
 నిన తనయుని వీడుకొల్పి యిమ్ముగ మదిలో
 దను జేయందగు కార్యం
 బును గూర్చి యుజుఁ డపుడు తలచోయ గడంగెన్.

ప|| అని చెప్పగా శౌనకాది మునులు సూతునిం గని యటమీది కథా
వృత్తాంతం బెట్టి దనిన

క|| కమలదళవత్ర నేత్రాః
కమలాసన వినుతపాదః గరుడారూఢాః
కమలాప్త రుచిర తేజాః
కమలాహృదయాబ్జ భృంగః కౌస్తుభ ధామః

మాలిని|| గురుజన ముని పాలాః కోటిసూర్యవ్రతాశాః
సరసిజదళ నేత్రాః సత్యభామా కళత్రాః
సురరిపు మద భంగా శుద్ధ సత్త్వస్వరూపాః
నిరువమ గుణభూషాః నిత్య కళ్యాణతోషాః

గ ద్య ము

ఇది శ్రీ విశ్వేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ కవితాసంపన్న వేంకటేశ
శాంబా వేంకటేశ్వర పుత్ర ఆవస్తంబ సూత్ర
శ్రీవత్సనగోత్ర యర్రమిల్లి శివశంకరమూర్తి
ప్రతిపంబై స ఏకాదశీమాహాత్మ్యము
నందు ప్రథమాశ్వాసము.

ఏ కా ద శీ మా హా త్మ్య ము

ద్వి తీ యా శ్వా స ము

క॥ శ్రీమానినీ మనోహర!

కామారి ప్రణత నామ కౌస్తుభధామా!

శ్యామల నిరద దేహ!

కామితబన కల్పభూజ! కాంచన చేలా!

వ॥ అవధరింపుడని సూతుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

తే॥ గీ॥ యముని పంపిన పిమ్మట కమల విభుఁడు
చేయవలసిన కార్యంబు జిత్తమందు
తిగు విధంబున యోచించి త్వరితముగను
నాచరింప గడఁగె కాకఁ దాక్షిణ్యంబె.

క॥ చెలువంబంతయు నేర్చున
గలిపి యజం దొక్క రూపుగను జేసి జగం
బులు కడు నక్కజ మందగ
లలనన్ మోహిని సృజించె లావణ్యవతిన్.

సీ॥ ఇందు గుండగఁజేయు నింపై న నెమ్మొము
విండికొనలు దించు కంటి బొమ్మలు
నబ్బవత్తంబుల హనియించు నేత్రముల్
సువ్వు పువ్వును గడు నవ్వు ముక్కు
నిగ్గు టద్దంబుల నిరసించు చెక్కిళ్ళు
శ్రీకారముల నేలు చెవుల సొంపు
జక్కవగవనేలు చిక్కని పొలిండ్లు
నినుక తిన్నెల మించు నేత్తు కటులు

॥గీ॥ నీలి ముంగుతుల్ నల్లని నెఱికురులును
మేల్మి బంగరు బోలిన మేనితోడ
మరుని రాచిల్కయో యన మఱులుగొల్పు
భామ మోహిని నిలుచుండె బ్రహ్మ యెదుట.

క॥ నిరుపమ సౌందర్యంబున
సురకాంతలఁ బరిహసించు సుదతిని మోగిలన్
బరికించి నరసిజ భవుఁడు
శివమును బంకించి పలికె జేడియ తోడన్.

మ॥ ధర కుక్కాంగద భూధవుండు, సుగుణోద్ధారుండు, నిశ్చింతతో
హరివార ప్రత మాచరించి తన రాజ్యంబంద రారితిగా
ధరణీ నాభుని గొల్చు నట్లనిశ మీ ధాత్రిన్ బ్రబోధించుటన్
బరితాపంబును జన్మభీతియును బాపంబు ల్నుశించెన్ బ్రజన్.

క॥ కాపురుషులు సై తంబును
పాపంబు లెఱుగని భాగవతుల విధమునన్
జూవరు లద్భుత మందగ
శ్రీపతి కృప నేగుచుండి౪ శ్రీపతి పురికిన్.

క॥ నిరుపమ ధృఢ నిశ్చయమతి
ధరణీకుని మది గలంచి దరహాసములన్
మురిపించి హరిప్రత మే
మరునటు లొనరింప వలయు మదగజ గమనా।

పంచదామరము.

ధరా తలంబు నందుజూడ దాస బృంద మందునన్
ధరాధి నాథు బోలు శౌర్య ధైర్యవంతు లెందునన్
సురాదు లందు జూడలేరు సుందరాంగి యాతనిన్
మురారి పూజ మానిపించి మోహవార్ధి ముంచుమా.

|| అని బహువిధంబులఁ బలుకు
వనజభవుని గాంచి వద్ద వ్రతేక్షణ మో
హిని యంతరాత్మ యందున
గనలి యనియె మిక్కుటమగు గర్వము తోడన్.

భువనైక సుందరంబుగ
భువి యందున నను సృజించి ముద్దులవట్టిన్
భువనం బందలి సతులటు
భవదీ యాత్మవ్రలఁచెదు భళిరా జనకా!

| విదిశా నగరా ధీశుని
మది నెట్టె నను గలంచి మాధవు పూజల్
వదలు నటులఁ జేయనిచో
మదీయ సౌందర్య మేల మానిను లందున్.

| సౌరభము లేని పుష్పము
భూ రమణునిచేత మెప్పు బొందని విద్యల్
పూరుషు నాకర్షించని
వారిజముఖి నోయగంబు వ్యర్థము గాదే.

|| ఇంద్రగిరి రుచుల నినుమడింపగజేయు
కుంతలంబుల నొప్పు కొమరుజూపి
పున్నమ చంద్రుని చిన్నబుచ్చుగ జాలు
మురిపెంపు ముద్దుల ధౌఘజూపి
మదనుని శరముల వదునును హరియించు
చుటుకై న వాల్మీపు సొగసు జూపి
పసిమి బంగరు గుండ్ల మిసిమిని హరియించు
వలిగుబ్బ పొలిండ్ల చెలువు చూపి

తే॥గీ॥ వసుమతీకుని మోహంపు వార్ధి ముంచి
తన్నయత్వము నొందించి తక్షణమున
నాదు మాటను దాటక నడచు నట్టి
చరణ దాసుని గావించు కాశ్వతముగ

తే॥గీ॥ మోహిని వలుతులకు బ్రహ్మ మోదమంది
విమల కాంతుల రాజిల్లు వీతి నానగి
యిందుముఖుల సృష్టించి తోడిచ్చి దివ్య
వాహనారూఢ గావించి పంపె భువికి.

సీ॥ ఆ వాహన మపు డత్యంత వేగంబున
నుత్తమ లోకంబు లుత్తరించి
భూలోకమును జేరి పుణ్యస్థలంబులు
వివిధ జంతు విహార విపినములను
దేశ దేశంబులు దివ్యతీర్థములును
వట్టణంబులు నల్లె పొంతములును
యాధర శ్రేణులు భూరి జలనిధులు
శృంగార వనములు క్షేత్రములును

తే॥గీ॥ దాటి వయన మొనర్చి మందర మనియెడు
సప్త యోజన విస్తీర్ణ తైలమందు
నిలువ యట దిగి మోహిని చెలులగూడి
సంచరింప గడంగెను నంతసముశ.

తే॥ గీ॥ అగము నందున మఱిమయ హర్ష్య మందు
నిష్ఠకామేశ్వరీ లింగ మింపుగాను
వెలసి యుండుట బరికించి వెలది మిన్న
హస్తముల్కోడ్చి స్తుతియించె నభవు నిట్లు,

సీ॥ నశినాప్త తేజాయః నాగేంద్ర హరాయః
 భవ విదూరాయ తుభ్యం నమోస్తు;
 మన్నధ హరణాయః మంగళదూపాయః
 ఫాలనేత్రాయః తుభ్యం నమోస్తు;
 నటసార్వభౌమాయః నవనీత హృదయాయః
 యమభంజనాయః తుభ్యం నమోస్తు;
 మధురాంకిత గళాయః మహిళార్థ దేహాయః
 వరమేశ్వరాయః తుభ్యం నమోస్తు;

తే॥గీ॥ వాక్పతి ప్రణుతాయః తుభ్యం నమోస్తు;
 యతి మనోబ్ధ భృంగాయః తుభ్యం నమోస్తు;
 వ్యాఘ్ర చర్మాంబరాయః తుభ్యం నమోస్తు;
 భక్త కల్పదుర్మాయః తుభ్యం నమోస్తు;

సీ॥ శ్రీ పార్వతీశ్వరః శ్రీతజన మందారః
 గంగాజటాజూటః గగనకేశ
 కాలకూటాహరః కారుణ్య సాగరః
 రజితాద్రి వాసాయః రాజమౌళిః
 భస్మలేపన దేహః భక్త వశంకరః
 కనకాద్రి కోదండః గరళ కంఠః
 నాగాజినాంబర నటన మనోహరః
 కందర్ప భంజనః కాలహరణః

తే॥గీ॥ వృషభ వాహనః విశ్వేశః విశ్వరూపః
 నిరుపమ విభవః నిర్గుణః నిర్వికారః
 సోమ సూర్యాగ్ని తోచనః సుజనపాం
 యిష్టకామేశలింగ నిన్మైదను గొలుతు.

సీ॥ వృధివిని పొలుపాడు రథము నెలయించి
 సవిత్త చంద్రుల నిల్చి చక్రములుగ
 రహితోడ వేదముల్ రథ్యముల్లావించి
 చతురాస్య నొనరించి సారథిగను
 ఘనమగు కనకాద్రి ధనువుగ ఘడియించి
 నయముగ శేషుని నాగిజేసి
 సరసిజ నాథుని శరముగ గై నొని
 త్రిపురాసురుల గూల్చి నిపుడ తలర

తే॥ గీ॥ దీన జనులను కోరిచిన దేవదేవ
 ఫణి విభూషణ చిద్రూప వరమ పురుష
 దుష్ట శిక్షణ నర్వేశి దురితదూర
 యిష్టకామేశలింగ నిస్సేదమ గొలుతు.

తే॥ గీ॥ అని యభవు వినుతించుచు ననిశ మచట
 వీడ గై కొని పాడుచు వేడ్కతోడ
 చెలుల తోడను మోహిని చెలగుచుండె
 శర్వు నాలయ సన్నిధిన్ తెలమందు

తే॥ గీ॥ కాంతమోహిని నటువంపి కమల భవుడు
 కూరమ్మగముల సృజియించి కొల్లలుగను
 మహిని రుక్మాంగద విభు సామ్రాజ్య మందు
 వదలెను వ్రజల నిడుమల పాలుసేయ.

తే॥ గీ॥ వన్య మృగముల్ సన్యముల్పాడొనర్చి
 వల్లెలందలి జనులను పొడివకుల
 చివిధ రీతుల బాధలు పెట్టుచుండ
 చేరియందలు యోచన చేసిరిట్లు.

ఏకాదశీమాహాత్మ్యము

క॥ మనమేల్లర మివ్వడరిగి
వినయముతో గష్టములను బృధ్వీశునకున్
వినిపింపక యూఁకొనిన
మనలేమని నిశ్చయించి, మనలకయపుడే

తే॥ గీ॥ పారితోషకములఁగొని బయలుదేలి
కొలుపునకునేగి వీక్షించి క్షోడిపతిని
యెంచితెచ్చినకానుక నెదుటనుంచి
పదములకు మ్రొక్కి వారలు వలలిరిట్లు

సీ॥ వినుము రుక్మాంగద వృధీశ్వరలేశ్వర
నీదు రాజ్యమునందు నేటిదాక
గన్న బిడ్డలమాడ్కి గాపాడిపాలింప
బాధ లెఱుగక బ్రతికినాము
వసుధ యీనినయట్లు వన్యమృగంబులు
లెక్కిడ లేనన్ని యక్కటముగ
నెటనుండి వచ్చెనో యెఱుగ లేకున్నాము
సస్యములన్ని నాశనమొనర్చి

తే॥ గీ॥ వసుబిమందలఁ జొఱబడి యసువులఁబి
యడ్డుపడిన వారలనెల్ల హడలగొట్టి
జనవదంబులయందున సంచరింప
దిక్కుతోచక యిట కరుదెంచిసాము.

తే॥ గీ॥ ఎల్ల సాధనంబులగొని యీక్షణంబె
వేట గాండ్రతో నేతెంచి వేగముగను
క్రూరమృగముల ఖండించి కువలయేశ
కష్టములఁబాపి మమ్మిలఁ గాపుమయ్య.

సీ॥ భయముతో ప్రజలొడు పలుకుటనాలించి
 ప్రియమతో దరిజేర్చి భీతిమాన్చి
 శీఘ్రమేయేతంచి చీకాకు గలిగించు
 మృగకోటిఁ దునుమాడి మిమ్ముఁబ్రోతు
 నిండ్ల యందున జేరి యెప్పటి విధముగ
 వసియించుడని చెప్పి వారిననిపి
 తనయుని గనుగొని ధరణీకుడిట్లనె
 వనములకేగి నేవచ్చుదనుక

తే॥ గీ॥ ప్రజలక్షిమము వరయుచు ప్రత్యహంబు
 విబుధవరులు నిత్యంబును వినుతినేయ
 నీతిమార్గము వీడక నియతితోడ
 నింపు తనరాజ రాజ్యంబు నేలునుయ్య.

క॥ న్యాయము వీడిన ధరణి
 నాయకు రాజ్యమునందు నరులెల్లరు తే
 జోయుతులయ్యును బృథ్విని
 హాయిని సిరులను దొరంగి యడలుదురెప్పుడున్.

పంచ చామరము-

పురంబునందు నున్నవారి బుత్తులట్లు బ్రోచుచున్
 నిరంతరంబు దీనకోటి నేర్పుతోడ జూచుచున్
 ధరాధినాథుడెవ్వడేలు ధాత్రి నీతివంతుడై
 సురేందు మాడ్కి నొప్పుచుండు శోభ నాత డిద్ధిరన్.

క॥ ఆరులనయోగ్యులఁ బ్రభునిన్
 బరివారము మోసగించి వచ్చినవారిన్
 దురమున దనచే నోడిన
 నరులను మదినమ్మరాదు వరవతి యెప్పుడున్

క॥ నేరిమి, యోరిమి, కూరిమి
ధీరత సామర్థ్యముగల ధీయుతు బూర్వా
చారవరాయణు మంత్రిగ
భూరమణుఁ డొనర్చ వలయు బుద్ధికుశలతన్,

సీ॥ రాజును మంత్రి దుర్గంబు ప్రియసఖుండు
క్షీతియును ధనమును సేనయనెడి
సప్తాంగములను రక్షణ యొనరించుచు
మంత్ర గోవ్యతఁగల్గి తంత్ర మరసి
పనియున్ననే తప్ప బాంధవునై నను
భవనఁబులోనికి బంపకుండ
దుష్ట శిక్షణయును శిష్టరక్షణయును
గీతిని బాటించి నెఱపుచుండి

తే॥గీ॥ మంత్రి సేనాధిపతులెంత మాన్యులైన
పాలనాభారమును వారిపైన నునుచి
విశ్వసించుచు మనమున విస్మరింప
క తగు విధిమెలగవలయు జ్ఞాధవుండు.

ఉ॥ జ్ఞాన ధనాద్యులౌ భటుల చక్కగ కొల్వునజేర్చి కొన్నవి
జ్ఞానవిశాలుడౌ నృపతి సౌఖ్యము శక్తియు రాజ్యవృద్ధియున్
మానిత సద్గుణులను జ్ఞాతలమందున దేజరిల్లు ధా
త్రి నరనాథులందున సుధీరతనిత్యము సంతసంబునన్

క॥ సామంత రాజసైన్యము
క్షీమంబును గూర్చునంచుఁ చింతించిమదిన్
నేమరక మూల బలమును
భూమీకుఁడు నిల్పవలయు భూరక్షణకై

సీ॥ వాహ్యశితై నను బార్ధిపుఁ డేవేశ
 నంగరక్షకులతో నరుగవలయు
 మధువంబు సుమమందు మధువును గొనురితి
 ధనము ప్రజలనుండి కొనగవలయు
 జతురలౌ మంత్రుల హితవును గైకొని
 కార్యంబు లొవరింపగ గడగవలయు
 నగరంబు రక్షింప నలుదెసలందున
 సుత్తము మనుజుల సుంపవలయు

తే॥గీ॥ శత్రురాజుల చర్యలు సొంతముగను
 పరగగూఢ చారులనంపి యెఱుగ వలయు
 పై విధంబున వర్తించు పార్ధిపుండు
 విశ్వ విఖ్యాతి గని యభివృద్ధిసొందు.

చ॥ ఆపసర శున్నదంచును ధరాధిపుడెక్కువ వన్ను వేయరా
 దననివసించు మానవులకావిధి జేసినయట్టి ధారుణీ
 ధవుడు ప్రజాశి మన్ననలఁ దద్దయుబాసి యనేక రీతులన్
 భవికములన్ దొరగి బహు బాధలనొందు వివేకహీనన్

క॥ కరుణన్ బ్రజలను డ్రోచెడు
 ధరణీనాథుని కనిశము ధనమొనగూడున్
 సిఠియొకచో దఱిగిన నా
 దరమున దత్ప్రజయె యొసఁగు తమ నాధునకున్.

క॥ ధరణీనాథుడు ప్రజలును
 ధరలోనేకస్థులగుచుఁ దండియునుతులున్
 వజ్రెడి విధమున మెరిగిన
 సిరిసౌఖ్యములను బొంది చెలగుదురెపుడున్.

సీ॥ దారుల గొట్టెడి చోరులదండించి
 భూవ్రజ ననిశంబు బోమనెవఁడు
 వ్యవసాయవృద్ధికి దలయు విత్తనముల
 నింపుతో రైతులకిచ్చు నెవఁడు
 సామ్రాజ్యమందున సంపద ఘటియింప
 స్థిరవృత్తులకు కృషి జేయునెవఁడు
 భృత్యుల కష్టంబు నిత్యంబు నరయుచు
 సత్కృపతోడను సొటనెవఁడు

తే॥ గీ॥ శరణువేడిన యంతనె శత్రువులను
 బ్రాహ్మశ్రీయక దయ గాపాడునెవఁడు
 వృద్ధినట్టి పార్థివుఁ డభివృద్ధిజెందు
 బహు విధంబుల రాజ్యంబు వ్యాప్తి జెంద.

క॥ తవివిని బొందిన జ్ఞాపతి
 యును దృప్తిని బొందనట్టి యుర్విసురుదున్
 వినుమోటుమార వృద్ధిని
 గని పొందగలేరు సర్వ కామ్యార్థంబుల్.

ఉ॥ ఇటులని ధాత్రి నాథుఁడు
 పటుతర శక్తియుతుఁడైన పార్థివుపై కిన్
 జటిలంబగు గర్వముతో
 హుటాహుటిన్ నడువదగదు యోచింపకయె.

ఉ॥ క్రూరుల, ద్రోహమానసుల, గొంకక కల్లలనాడు వారినిన్
 నేరమి వారలన్, జడుల, నిందకు నోరెప్పెడి మానవావళిన్
 భీరుల మోనకారులను పెక్కురు బోధుల కొండెగాండ్ర నే
 గూరమణుండు జేర్చుదటి బొందు నతం డిల నష్టకష్టముల్.

క॥ బలిహినుఁడు మదమత్తుఁడు
కలుషాత్ముఁడు భీరువు నగు జ్ఞాపాలునితో
దలవడిన ద్రాక్ష్యంబును
బలిమిని జేకొనవలయును బార్థిపుడిలలో

క॥ బలిమియు మగటిమి సుగుణము
గల సూరతితో రక్షమున గోవిందుక నేర్పిన
జెలిమిని బాటించ వలయు
దలవఁగ ధనవృద్ధిగోరు ధాత్రీకుడిలన్.

క॥ తఱలో శత్రులను గెలి
చిన మీదట బాహ్యరిపులఁ జెండాడంగాఁ
బనిగొనవలయును జతురత
సునిశితమౌజ్ఞానముగల ధోతీకుడిలన్

క॥ అరివచ్చిపై ని బడినను
దురమందున డిక్కొనినను దోర్బల మొప్పన్
బరిమార్చక ధాత్రీ కుం
డరిగిన ద్రాక్ష్యము వశమగు నన్యులకున్.

గీ॥ వ్రజల కష్టంబు లరయక పార్థివుండు
న్యాయమార్గంబు విడనాడి నడచెనేని
యన్యదేశముచేరుదు రవని జనులు
రయమున ఘటిల్లు ముప్పు ద్రాక్ష్యము నకు

సీ॥ సచివుల హితవును సతతంబు గైకొని
సఖ్యాది షడ్గుణ సారమరసి
సమరంబులందున జక్కగయోచించి
సామాధితంత్రముల్ శ్రద్ధఁ జరిపి

ధర్మాది వర్గత్రితయ మాచరించుచు
 మంత్ర శక్త్యాదుల మహిమ తెలిసి
 సకలేంద్రియంబుల స్వాధీనమందుంచి
 సప్తవ్యసనముల సత్త్వమెరిగి

తే॥ గీ॥ యధ్యయనయజ్ఞ దానము లాచరించి
 దుష్టమంత్రోపదేశము త్రోసి పుచ్చి
 ధర్మ రక్షణ సేయుచు దగినరీతి
 బ్రబల బాలింపవలయును బోధింపుండు.

తే॥ గీ॥ ఇవిధంబున సుతునకు శిశుముగలవి
 యాటవికలను గనుగొని యవని విభుండు
 వేట కై రండు నావెట విసినములకు
 నిఖిల సాధనములుగొని యనుచు బలికె.

సీ॥ క్షితిపాలు వలుకులు చెవి నోకినంతనే
 పందడితోడ పులింద పతులు
 పేరెన్నికను గన్న సొరమేయంబుల
 నింపుతో శ్రీఘమే యెంచితెచ్చి
 వలయు పగ్గంబులు వలలు తోమరములు
 నిల్లంబులును గదల్చులై మలును
 వేట కుపకరించు వివిధ సాధనములు
 నారగించుటకు పహారములును

తే॥ గీ॥ సేకరించుచు తమ తమ సేనతోడ
 నతీరయంబున విచ్చేసి యవనివతికి
 వినతు లొనరించి భక్తితో వినయమునను
 వేట కేగంగ నాజ్ఞకై నేచియుండు.

తే॥ గీ॥ బాండు సూనునకును యదు వ్రవరులకును
రావణ బ్రహ్మకు మగధరాజునకును
బలికి జేడి రాజగు శిశుపాలునకును
విషయమెఱిగియు మీరిట్లు వెడలజనునె?

ప॥ అని మోమున.

సీ॥ విన్న దనముతోడ విన్నవమొనరించు
ప్రాణ సఖినిగాంచి వ్రభువరుండు
వేడుకకొఱకు నై వేటకు నడుగుట
దోషమంచెఱుంగుదు దోయజాక్షి
కూరసత్త్వంబులు కుంభిని జెలరేగి
సస్యములన్నియు నాశనమొనర్చి
వల్లెలపై బడి బాధించు చుండఁగఁ
బరికించుచుండుట పాడియగునె?

తె॥ గీ॥ వలదు విలపించ నీ కిటు వనజవదన
వన్యమృగముల ఇండాడి వచ్చుదనుక
హరిదినవ్రతమును జేయు మనుచు నుడివి
యాత్మజుని రాజ్యమందున నిలిపి యాక్షణంబె.

తే॥ గీ॥ నచిపులును, దండనాథులు, సఖులు; హితులు,
భటులు, రథగజ తురగాది వాహనములు
తోడురా నర్క తేజంబు తోడవెలుగు
వృక్షుండు దుక్కాంగదుండేగె వనములకును.

క॥ ముందుగఁ జని శబరవతులు
తొందరగా మృగములు జను ద్రోవలలో నం
దంద వలలు తడికెలుబహు
సుందరముగబన్ని మతియు శోధించియటన్.

క॥ మొకములు తిరిగెడి సీమల
చకచక గోతులనుద్రవ్వి, చక్కగవానిన్
రక రకనుగు నాతులతో
నొకవిధముగ గప్పిపుచ్చి యుత్సాహముతో

క॥ శ్వానంబుల ముసికొల్పుచు
కాననమందున భటతతి కదలింపగా
మానసమున గలెవరపడి
దీనకతో గుండెచెదరి తిరుగు మృగ్గుళిన్.

సీ॥ అదను గనుగొని విడిశాపురాధీశుడగు,
ధనువును జేకొని ధైర్యమునను,
వాలారు తూపుల వ్యాహృతి దునుమాడి
మత్తగజంబుల మదమడంబి
బెడిదంపుటలుగుల భేరుండ వనకిడి
శరభ సింహంబుల ధరణిగూల్చి
ఖడ్గ మృగంబుల గారెనుబోతుల
శరవృష్టి ధారల సమయ జేసి

తే॥ గీ॥ యేదు వండుల వృకముల, నేపుమాన్చి
చమరి కస్తూరి మృగముల సరగగొట్టి
నివృత్తము అరలు శర నికరములను
దివ్వలిడు దువ్వలను జంపె గువ్వలుగను

తే॥ గీ॥ అదవులం దద్భుతంబుగ నన్నిదిశల
నరదమందు స్వైరవిహార మాచరించి
కూరమృగములఁ బెక్కింటి గూల్చివేసి
ప్రజల కానందమును గూర్చె పార్థివుండు

తే॥ గీ॥ వేట చాలించి యేగుచు విపినమందు -
వింధ్యవర్వతసీమల వివిధ వృక్ష
పుష్పవల్లి కావలితోడ బొల్పుమీఱు
వామదేవుని యాశ్రమవాటి గాంచె.

తే॥ గీ॥ మౌని యావామదేవుని మహిమచేత
సాధుజంతువులును గూర్గర సత్త్వములును
జాతిపై రమును మఱచి సంతసమున
సెయ్యమున గూడియుండును నిత్యమచట.

సీ॥ అ దృశ్యమునుగాంచి యాశ్చర్యమందుచు
యేముని నిలయమో యిది యటంచు
నారసి పోయెడి యభిలాష హెచ్చంగ
సత్వరంజిగి యాశ్రమమునందు
ఉచితాననమునందు ప విష్టపై యుండి
నిగమార్థముల యతి నికరమునకు -
విశదపఱచుచున్న విజ్ఞాన సాగరు
వామదేవ మహర్షి వరునిగాంచి

తే॥ గీ॥ సంతసంబును పొందుచు స్వాంతమందు
కలుష హరములీతని పదకమలములను
తలపుతోడ సాష్టాంగ పందనమొనర్చి
యనియె భూవిభు డత్యుండ వినయమునను

క॥ గురుతర యశో విశాలా
తరుణార్క రుచి వ్రకశ తాపసతీలకా
వరివాంఛిత పృథాకా
నిరువమ కరుణాలవాల నిర్మలశీలా

క॥ భవదీయ పునీత పదా
ర విందముల ధూళి మచ్చిరముసోకుట మా
ని వతంస నాడు దేహము
పవిత్రతను జెందె భవము పావనమయ్యెన్

క॥ అని యాతని బహు భంగుల
వినుతించెడు రాజచంద్రు వెస నుచితా సీ
నుని జేసి యర్హమా విధ
మున సత్కారమొనర్చి మునివరుడనియెన్

క॥ హరివంశ విభూషణ! శ్రీ
హరి చరణాంబురుహ సేవ కాగ్రేసర! భూ
వర! సచివోత్తములకు భూ
సురులకు మీసతికి మీకు సుఖమే యెప్పుడున్.

క॥ మర్మములనెల్ల నెఱుగుచు
సెర్మలమౌ మనసుతోడ నీతవయుడు స
త్కర్మల నొనర్చుచున్ స
ద్ధర్మము పాలించునయ్య! ధరణీనాథా!

తే॥ గీ॥ ధర్మమే జయమంచును దలంచి మదిని
బ్రజల బిడ్డల మాడ్కి గాపాడుచుండి
హరిని పూజించు పూజ్యుడవైన నీకు
దివ్య సదమును శ్రీవిష్ణు దేవుడిచ్చు.

ఉ॥ భూవర పూర్వజన్మమున బుత్రిక నొక్కతె పొన్నునందునన్
నీవు ముదంబుతో నునిచి సెమ్మిని భూసురనౌళికిం దగన్
శాసనం శుక్ల మందున విరాజిలు ద్వాదశీనాడు భూరి సం
భావనతో నొసంగుటను భాసిలుచుంటివి రాజరాజువై.

తే॥గీ॥ తత్సలితముగ నీకు భూతలమునందు
పరమసౌధ్య సంధ్యావళి వత్నియయ్యె
సౌర్యభౌమత్వము సకల సంపదలును
హరివధంబుల భక్తియు నావహిల్లె.

వ॥ అని నుడువుచు,

సీ॥ వామదేవ మహర్షి వసుధాధినాథుని
నర్హవిధంబున నభినుతించి
విధికా పురాధీశ విమలయశోభూష॥
భాగవతోత్తమ॥ బ్రహ్మతపరిత॥
మందరాచలమున మహిమాన్వితుండు గౌ
రీశ్వరుండిష్ట కామేశ్వరుండు
వాంఛితార్థములిడి భక్తుల బ్రోచెడు
కరణి చర్మధరుండు గరళగళుడు

తే॥గీ॥ శంకరుండు హితజన వశంకరుండు
వజ్రలుచున్నాడు తన ప్రియపత్నితోడ
బర్వతంబిచ్చటికి సమీపంబుగాన
నతని బూజించు శుభమగు వసుచు బభితె

క॥ యతిమూటలు విని యవనీ
పతి గిరిదరి సైన్యముంచి వర్వతమెక్కెన్
శ్రీతజన రక్షకుడగు పతి
వతి పాదంబులను గొలుచు భావముతోడన్,

తే॥గీ॥ బ్రహ్మ వంపిన మోహినీభామ యచట
వివిధ గీతిక ల్పాదుచు వీడమీద
సంచరించుచు నందున నులులతోడ
బార్వతీకుని గొల్పుచు బరగుచుండె.

సీ॥ అప్పుర కామిను లాటలాడుచు నుండు
 స్వర్ణప్రకాశిత శైలగుహల
 శిఖరాగ్రములనుండి చిత్రంబుగా జాటు
 నిర్మల దకపూర నిర్జరముల
 పరిమళ గంధముల్పొరగున వెదజల్లు
 కుసుమ సంకోభిత కుంజతతుల
 భవ్యమధుర సుధా ఫలభారమునఁ దూఁగు
 భూరిమనోహర భూధుసాములఁ

తే॥ గీ॥ గ్రాంచ కలహంస విహగముల్కలిసి తిరుగు
 జలజ వికసిత రమ్య క్లా సారములను
 మందరాద్రిపై పొడగని మనుజవిభుఁడు
 హర్షవారాశిలోఁ దేలియాడు చుండ

క॥ వంచమ నుస్వర నాదం
 బించుక వీనులను సోక యెటనో యని యూ
 హించుచునలు దెసలను బరి
 కించుటకై శిరమునెత్తి క్షితివతి కనియెన్

సీ॥ తగిన విధంబున తంతుల నవరించి
 స, రి, గ, మ, వ, ద, ని, న, స్వరము లన్ని
 రాగతాళంబుల ర్థబింబునట్లుగా
 మిక్కిలి నేర్పుతో మేళవించి
 హావభావంబుల కనువగుదీతిగ
 యంత్ర గాత్రంబుల నలరజేసి
 వీనుగై కొని పేదకతోడను
 సంగీత సాహిత్య సరణి మెలయు

గీ॥ పార్వతీశ్వర మందిర ప్రాంగణమున
నిష్ఠకామేశ కీర్తన లింపు మీఱ
శీలలు ద్రవీయింప హేడులు చిగురులెత్త
గాన మొనరించు మోహిని కాంతఃగనియె.

బ॥ మెఱపు నొఱపుమీరు విరిబోడిమైతిరు
రేణిని మురిపించు నారిమోము
తమ్మిరేకుల నమ్ము తన్వీకన్నులయిమ్ము
వింటి కొనలనేలు వెలదిబొమ్మలు
ముకురకాంతి జయించు నుద్దయ చెక్కిళ్లు
చివురు సొడునుగేరు న్నువ్విదమోవి
జక్కనకవనవ్వు బవరాలి పాలిండ్లు
కుచభారమున నూగు కొమ్మకౌను

గీ॥ చిలుక పలుకుల మురిపించు చెలువనుడులు
కారుమబ్బుల హసించును కలికి కురులు
నురుని శరమున్నాబరగు నీ మగువయైవరో
యెఱుంగవలె నంచుముందర కేగుచుండ.

గీ॥ అళులు కోయిలలెవ్వెటరా నరదమెక్కి
చెఱకు విలుకాడ్డు చేగంటె యదుగు తెంచి
విరియలుంగులు పొగసుగ విరియ దొడగి
మర్కముల నేనెగురినూచి మన్మజ విభుని

క॥ విరిరాయని యలుగులచే
బరవశమున మూర్ఖనొంది వసుధా నాథుం
డొరగుట కనుగొని మోహిని
సరభసమున పొటనిల్చి సంతోషముతో

సీ॥ తళు కొత్తు నవరంజి తలవంచు తనుకాంతి
 సహజ సొందర్యంబుఁ జాటుచుండ
 వేడిపై విలసిల్లు విరుల గుబాళింపు
 నలుదెసలందున నలుముకొనగ
 ముకుర సన్నిభమగు మోమున సొంపుగ
 నల్లని ముంగురుల్ నాట్యమాడ
 ఘనకుచ భరమున కొనుయల్లలనాడ
 చయ్యన నేతెంచి ఙ్గాతలేందు

తే॥గీ॥ శిరమునొయ్యన తనయుంక సీమఁజేర్చి
 జిలుగువయ్యెద కొంగుమ జేతబూని
 రత్నకంకణ స్వనములు రహితెరింగ
 వీవదొడగెను మోహిని వృద్ధివతికి

ఆ॥ కొమ్మ సేవ వలన కువలయ నాధుఁడు
 తెలివినొంది కాంత దిక్కుజూచి
 యామె సోయగమున కక్కజ మందుచు
 వలికెనిల్లు మధురభాషణముల

క॥ ఎచ్చట జనించితివి? నీ
 విచ్చట నిల్చుటకునేమి హేతువు? జనకుం
 డెచ్చట? నీ జనని యెవరు?
 చెచ్చెఱఁ దెలియంగ జెప్పు; చెలియా నాకున్

క॥ ఇందను కను ముల్లోకము
 లందున నేజూచిన లలితాంగులలో నీ
 యందమును మించు సుందరి
 నెందును గనలే దెదోగమింతి వినుమీ

క॥ మలయానిలంబులును కో
యిలల కలకలారవంబు నెలతేటిరొదల్
కలవర మొందించ దొడంగె
నలికులవేడి నినుగాంచి నప్పటినుండిన్.

క॥ చక్కెర విల్లుడు నాపై
నక్కటిక మొకితలేక నెలుగులనేసెన్
నీక్కమిక సై వంజాలను
మక్కువ నీవేలకున్న ముఠాలవాటి!

క॥ ఈవన తైలావృత వృ
ద్ధివలయమునకు బ్రభుండ విదిశాధిపతిన్
సేవింతురు రుక్మాంగధ
భూవరుడంచును ప్రజాశిమ దితా నన్నున్

తే. గీ॥ ను దరాంగులు నూర్వరు నుదతి నాకు
భార్యలందున సంధ్యావళి వట్టమహిషి
యాత్మజుడకల దొకడు నాకామెయందు
తెలియబలికితి నాకథ తెల్లముగను

క॥ విడవక చేవట్టుము నను
దడవేమియు సై వంజాల, తస్మి నన్నే
యిడుమలకు బాలుసేయక
వడిగా నలరింపుమికం భావజాతేశిన్

ఉ॥ వారిజ సత్రనేత్ర నినుఁ బట్టపుదేవిగఁజేసి, ప్రీతితో
నా రమణీయ రాజ్యమిడి నానచివావళి నర్వసైన్యమున్
మీరక నీదు నాజ్ఞలను మేకొనునట్లుగఁ జేయుదు న్నఖి
సూరదు వాదుమానసము మాసుము సంశయ ముల్లమందున్.

- క॥ ఒడయని నుడుపులు వినె యు
వృడంతి యెడమోడమంది, వసుధాధిపుతో
గడువడి నా విషయంబును
విడువక విశనీదవరుతు వినుమని వలికెన్
- ఉ॥ వారిజగర్భు నాత్మజను, పద్మజుసమ్మతి మందరాద్రిపై
కూరిమి నా సఖీమణులు కొల్వంగ మోహినిపేరు తోడ నం
చారమొనర్చుచు న్నతము శంకరు పూజలొనర్చుచుండెదన్
సారస సంభవుండునను సాదక దృష్టిని బోచుచుండగన్
- క॥ ఆరామమ్ముల యందున
నీరామలతో జరింతు నెంతయు బ్రీతిన్
లేరెవ్వరు ననుగాదని
వారింతుట కింత దవక వసుధాధీశా!
- క॥ పలుమాటలేల పలుకగ
నిలయందున నింతవరకు నిష్ఠముతోడన్
వలచిన మనుజుని యెఱుంగను
వలది స్వేచ్ఛయని హితము పలుకుటకై నన్
- సి॥ నత్పుత్తు గన్నట్టి సంద్యావళిదేవి
పట్టపురాణియై పరగుచుండ
రతికేళి నలరించు రమణులు నూర్వురు
భార్యలై యొద్దను వలలుచుండ
భూరి వికళిముండగు పుత్తుడు నేర్పుతో
నీయాళ్ల బాలనసేయుచుండ
పకల భోగములందు జగతి తలేశ్వర!
వరియించు నన్నంచు బలికె దీవు

తే॥ గీ॥ వారలందరఁ గాదని వసుధయందు
బ్రీతితో నెట్లు ననుసుఖపెట్టగలవు
తలపునందున నాపై ని వలపువీడి
పూర్వమటుక నీసతులను బొంది మనుము.

చ॥ అనవుడు రాజచంద్రుడనె నంబుజ నేత్ర యనంగు బాధల
న్దనువు తపించు చుండగను ధార్మిమనంగ వశంబె? వీడినిన్
మనమున నందియంబుడుగు మాతమిఁగూర్తు మహేళ సాక్షిగా
ననిశము నిడు మాటకెదురాడను చూడను నాదుభార్యలన్

క॥ నా రాజ్యము ప్రజలందఱు
నారాణులు నాసుతుండు నాసర్వస్వం
బో రామా నీవేయను
చా రాజముఖిని ముదంబు నందగ జేసెన్.

తే॥ గీ॥ తగ్గువిధాన తృప్తివఱచి తక్షణంబె
రాజ పుంగవుడింపుతో రాజముఖిని
పార్వతీశ్వరునాలయ పొంగడమున
భవుని యెదుట గాంధర్వ వివాహమాడె.

చ॥ పిమ్మట

తే॥ గీ॥ సాంధ్య కృత్యములనుదీర్చి చక్రవర్తి
తరుణితోడ గౌరీకు మందిరమునందు
నిష్ఠకామేశ లింగంబు నెదుటనిలిచి
యంజలి ఘటించి శ్రద్ధుని ట్లభినుతెంచె

తే॥ గీ॥ ఇష్టకామేశ నినుమది నెవడు కొలుచు
వానికోర్కెలు సిద్ధించి వసుధలోన
జన్మదుఃఖాది రోగముల్పు మసివోయి
యిష్ట విభవముల్దదడిలో నందకున్నె?

చ॥ లింగః సుగంధ చందన పిలేపిత రమ్యశృంగాంగః భస్మితా
సంగః ధరాశతాంగః భవనాశః మహాక్షతురంగః స్వర్ణవ
ర్ణాంగః గిరింద్రజా ప్రవినులాత్మ సరోరుహశృంగః సంగరా
భంగ దయాంతరంగః ఘనవార్ధి సింహంగః శశాంక శేఖరాః ।

ప॥ అని వివిధ విధంబుల భక్తి శ్రద్ధలతో

తే॥ గీ॥ శివుని బొగడి ప్రసాద్ధులు స్వీకరించి
దేవళము వీడి మోహిని దేవితోడ
చంద్రకాంతుల శోభిల్లు శైలమందు
సంతసంబున నందందు సంచరించి

తే॥ గీ॥ వర్వతంబున నొకపుష్ప వాటియందు
వివిధ సారభములతోడ వెలయుచున్న
మల్లికాకుంజ మంజుల మంటపమున
పూలసెజ్జను జేరె బూజోడితోడ.

తే॥ గీ॥ మోము మోమున భుజములు భుజములందు
నురమురంబునఁ దొడలనెలరగ దొడలు
కలిప్పి పదములు పిక్కలొకటిగ మలచి
యొకరి కొగిటిలో మరియొకరడంగి

తే॥ గీ॥ అనిశ మొకరి మఱొక్కరు హత్తి కొనుచు
దనువు లొందింటి తోడను పెనలువైచి
యురుభుజంగములను బోలి సురశియందు
సౌఖ్య వార్ధినోలాడి రా సత్యము వతియు

క॥ ఈవిధముగ వారు భయలు
భావజు సంగరమునందు బటు చతురశతో
నే వొకరు పీగిపోవక
వానిరి సమరతులఁడిలి వర్తి టరెలమిన్

క॥ ఈవిధముగ వా రుభయులు
భావజా నంగరము నందు బటు చతురతతో
నేవోకరు ప్రీతిపోవక
వావిరి సమరతులఁ దేలి వర్తిలి రెలమిన్

తే॥గీ॥ ఆ నిశీధి చిత్రగతుల_నటు బెనఁగుచు
సురతమున నలసి పొలసి-యిరువు రవటి
విరుల పొన్నున శృంగార పిభవ మలర
నొడలు మబచి నిద్రించి రే గడియ చోనా

క॥ వెలవెల బాటెను జాక్కలు
కలువల రాయుడును గ్రుంకె గాకులు కూసెన్
గలుపల వికాస మెడలెను
గలకల మని వల్కె పక్షిగడ మెల్లడలన్

క॥ గమలా ప్తం దుదయించెను
గమలంబుల సహజ రుచులఁ గమలాకరముల్
గమనీయంబై యొప్పెను
సుమనోజ్ఞులైన బాలసూర్య వ్రళలన్

తే॥గీ॥ సవిత్వ కాంతులుపై సోకి జనవిభుండు
తనదు దిన కృత్యములదీర్చి త్వరితముగను
సచిఁకరాండ్రతో వచ్చిన సఖయితోడ
సరసునందును జలకేళి సలిపి పిదప

తే॥గీ॥ ఫలకుసుమ భరితంబగు వనమనందు
చక్కని ఫలపుష్పములను సంగ్రహించి
హృతనాథుని గుడికేగి వ్రాజచేసి
తత్సదముల పైబడి భక్తితత్పరతను

శంకర పార్వతీ హృదయ సారసభాస్కరః చంద్రశేఖరాః
 పంకజమిత్ర శీతకర పావకతోచనః కాలకంధరాః
 సంకట దూరసజ్జన వశంకర వ్యాఘ్ర గజాజినాంబరాః
 పంకజనాభ పుత్త్రనుత పాదసరోరుహ నిర్గుణాకరాః

తే॥గీ॥ అనుచు నద్దేవు ప్రార్థించి యతివతోడ
 విశ్వనాథు ప్రసాదమున్ స్వీకరించి
 ముదముతోడ రుక్మాంగద భూవిభుండు
 మందిరము వెలువడి వచ్చె మగువగూడి

ప॥ మోహిని చెలికత్తెలామెకు వీడ్కోలు తెలిపి వెడలిరి అపుడు రాజే
 ద్రుఁడు మోహినిని జూచి,

సీ॥ పంకజవద నా వరివారమంతయు
 వీడితి గిరిదతి వివినమందు
 శీఘ్రమే వయనించి చేకొని వారల
 నగరికి నరుగుట నయముకాదె
 సామ్రాజ్యముండియు సౌఖ్యంబు బడయక
 కానన భూముల గడవనేల
 పేగమే రమ్మని వెలదిని దోడ్కొని
 తైలంబు దిగివచ్చి జ్ఞాధవుండు

తే॥గీ॥ చతుర మతులగు గురుమంత్రి సత్తములను
 నతుల వికృములగు చమూవతుల కలిగి
 గజతురంగాదులును పేట గాంధునలరు
 బలగమును జేరి సంతోష వార్ధిఁ దేల్చె.

తే॥గీ॥ ఆ సమయమందు వ్రభువాంచి యాతని హయ
 మధిక సంతోషమున నుర్వి యంఘ్రి ద్రవ్య
 నా స్థలంబున నేలలో నగియున్న
 బల్లియొక్కటి గాయవడె తత్పాదహతిని

తే॥ గీ॥ గాయపడి బాధ నొందెడు గొళిగాంచి
కరముతోడను పైకెత్తి కనికరమున
యుక్త మగు తావునన్దాని నుంచి విభుఁడు
శీతలో వచారములను జేయుచుండ

చ॥ మానవ నాథుకృత్యములను మానిని మోహినిగాంచి, ధాత్రిలో
హీనపుజాతి పుర్వనుచు నెవ్వరుముట్టరు దీనినందివన్
స్నానము చేయగావలయు; సర్వమేతింగిన రాజవంద్యవి
జ్ఞానమువీడి దీనికువచారమొనర్తురె; మానిరండనన్

సీ॥ ధరణీశు కరములు తనువు నోకినయంత
పాపవిముక్తియై బల్లియపుడు
భామ మోహినియన్న పలుకల నాలించి
మనుజ భాషణమున మగునకనియె
యజ్ఞంబు లెన్నేని యాచరించుటకంటె
ధర్మంబు లొనరించి తనరుకంటె
ప్రాణరక్షణసేయు ఫలితమధిక మంచు
పేదముల్పాటుట వినగలేనె

తే॥ గీ॥ కనికరంబును మించు చక్కని గుణంబు
నధిక మత్పరంబును బోలు నవగుణంబు
పిరహమును మించు రోగంబు ధరణీలేవు
వినుట నాజన్మకథనంబు విశద పఱు

సీ॥ ధరణీశ! కాపిల్యపురము నివాసంబు
నాభర్త గృహమున నన్నువీడి
పరభామలను గూడి తిరుగుచు నిత్యంబు
రాక్షులందింటికి రాకయుండ

ద్విజులను రావించి ప్రేయుడునన్నాడునా
తెలుపుదంచును గ్రహబలము నడిగి
వల్లభుడు నన్ను జేవట్టునా చెపుదని
సోదెగాఁడ పిలిచి సోది యుడిగి

తే॥ గీ॥ సిద్ధురాండ్రను యోగులఁ జేరబిలిచి
వలపు మందులఁ జెప్పురుని బ్రతిమలాడి
తగు నుపాయంబు నెఱుగఁ తల్లదిలుచు
కాలమతి కష్టపడచును గడుపుచుండ

తే॥ గీ॥ మాపురంబున కపుడొక మంత్రకత్తె
వచ్చి నాచేత నిడెనొక వలపుమందు
పాలతోడను దీని నీలర్థ కొనగు
నీకు వశయుక్తుడై యుండు నెలతయనుచు,

క॥ మంద సునీ గైకొని యా
నందముతోఁ బాలకలిపి నా వ్రభువునకున్
సందేహింపక యిచ్చితి
మండిక నను వలచునంచు బోధించుటచే

క॥ దయఁ జూచునని తలంచుచు
ప్రియునకు నేసిదినమందు విషమించుటచే
రయమున విదాహ మేర్పడి
భయఁదీనే జూచుండ ప్రాణము వీడెన్

సీ॥ కవటొషధంబులఁ కాంతున కొనగిన
కొడఁడము న నన్ను కమల భవుఁడు
బల్లివై జన్మించి యెఱుకు మటంచును
శాపమెచ్చుటచేత జగతియందు

గృహగోధికగ పుట్టి బహుళ కష్టములొంది
చిక్కులయందున జిక్కియుండ
బావనమగు నీదుస్పర్శ పాపమెడలి
పుణ్య లోకమును బొందుచుంటి

తే. గీ॥ ననుచు స్త్రీరూపమును దాల్చి తనకు దీవిజ
పురమునుండియే తెంచిన పుష్పకమున
సూర్యలోకము దిశకేగె నుర్వివీడి
యచటి వాఱందరాశ్చర్య మందుచుండ

వ॥ అని సూతుండు చెప్పగా శోకాదిమునులు మీది కథావిధానం
బెట్టిదని యడిగిన.

క॥ సరప దయాపాంగి గరుడ
తురంగి శ్రీవిమల హృదయతోయజ భృంగా
సురమౌని సన్నుతాంగి
పరభక్త జనానుషంగి పై రివిభంగి

తోటకము

శరణాగత బాంధవ! తె తథరా
సురరాజ పుభంకర! శూరవరా!
ధరణీధర మందిర! దైత్యహరా!
పరతత్త్వ విహర! కృపానిలయా!

గ ద్య ము

అది శ్రీ విశ్వేశ్వర వతప్రసాద లబ్ధకవితా సంపన్న పేంకటికాంతా పేంకటిశ
పుత్రి అవస్తంబ సూత్ర శ్రీవత్సన గోత్ర యుక్తమిల్లి శివశంకర
మూర్తిప్రణీతంబైన వికాదశీ మాహాత్యమునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

ఏకాదశీమాహాత్మ్యము

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీరమణీ హృదయకమల
సారంగా! భానుతేజ! సదమలశీలా!
శారుణ్యా మృతసాగర!
వారిజ దళ దివ్యనేత్ర! భవ్యచరితా!

వ॥ సూతుండు శౌనకాది మహర్షులకు మీదికథ నిట్లని చెప్పఁబొడఁగె.

సీ॥ తన జన్మచరితంబు వినిపించి యాబల్లి
శాపవిముక్తయై చనిన వెనుక
నాటవిక శబర యవనాది వరవతుల్
వరివారయుతమగు ప్రక్కనదువ
విక్రమోన్నతులగు వివిధ చమూవతు
లుభయపార్శ్వంబుల నొప్పుచుండ
చతురంగ బలములు సముచిత స్థలముల
ననురక్తితో జేరి యనుసరింప

తె॥ గీ॥ ధక్క దుందిభి స్వనములు దిక్కులదరు
సరణిగదలె రుక్మాంగదజనవిభుండు
హేమ మణిరథా రూఢుడై యింతితోడ
శీఘ్రమే రాజధానిని జేరుకొనగ

క॥ చరణంబుల ఘట్టనలను
ధరణీచక్రంబు క్రుంగి తల్లడమందెన్
ద్వరితపు గమనము చేతను
బరగిన పెంధూరి గగన భాగము గప్పెన్.

క॥ తనబలముతోడ నీ విధి
జను రుక్మాంగద నృపాల చంద్రునిరాకన్
గనుగొని సామ్రాజ్య వ్రజ
మన మునముదముఁది వచ్చు మార్గమునందున్

క॥ చారికి నెదురేగి నిలిచి,
గౌరవమున దెచ్చి పెక్కుకామకలీయన్
ఘోరమణుఁడు వానిని గొని,
వారిని గూరిమి నరయుచు బయసమొనర్చెన్

చ॥ జనవతి నాడువచ్చునని, చారులు చెప్పగ సంతనంబునన్
దనపరివార మంతటిని తక్షణమందున బిల్వనంపి రా
జనగరు తత్పురంబు నతి చక్కనిభంగి నలంకరించగా
బనిచి నృపానినందనుఁడు పార్థివచంద్రుని చూచు వేడ్కతో

క॥ చతురంగ బలముతోడను
జతురోత్తములై న మంత్రి సామంతులతో
శ్రుతుల నెఱిగిన పురోహిత
తతితో నెదురేగి సుతుఁడు తండ్రికి మ్రొక్కెన్

సీ॥ వద కమలంబుల పైనున్న పుత్తుని
దీవించి శీఘ్రమే లేవదీసి
కులదీపకాయని కూర్చొకొగిటి జేర్చి
రాజ్యమేలుదె? వ్రజారంజకముగ
క్షేమమేకద మన శ్రితజనులెల్లరు
నీయాజ్ఞ పాలింతె? నీజనంబు
సాగుచునున్న వే సత్కలావంబులు
పుడమి ఫలించునె పూర్వమట్లు

తే॥ గీ॥ విశద వలుపుమంచు నడిగి వివరమెఱిగి
హర్షపుల కాంగితుఁడగుచు నాత్మ నలరి
తనయు ధర్మాంగదుని తోడ ధరణి విభుడు
చలితె నీరితి మోహినీ భామజూపి

క॥ విను గాంధర్వ వివాహం
బునమందరమున వరించి ముదమున నీకాం
తను దెచ్చితి, నజమానన
తనూజమోహిని యనంగ ధరణిన్ బరగున్

తే॥ గీ॥ జన్మనిశ్చికగు కావువ శంకపీడి
తగిన సత్కారములతోడ మగువనింక
అలసింవక కొనిపొమ్ము నంతిపురికి
వనుచు దనయు ధర్మాగ్రగతుఁ బనిచి సిదవ

సీ॥ పృథు విక్రమంబును వరివరి విధముల
వేత్క వందిజనులు వినుతినేయ
పురమున వసియించు పుష్పాంగ నావళి
శిధమండు బ్రీతితో సేసతిదగ
విజ్ఞానధనులగు వివ్రవర్ణంబులు
వేదమంత్రములు దీవించుచుండ
మంత్రివరులును సామంత రాజులు
సుభయ పార్శ్వంబుల నొప్పుచుండ

తే॥ గీ॥ భద్ర గజముపై యూరేగి వట్టుమందు
నగరు ముందున తన వాహనంబును దిగి
రాజ భవనంబు నందున రమ్యముగను
కొలువి దీర్చి రుక్మాంగద క్షోడి విభుఁడు

తే॥ గీ॥ వ్రజలక్ష్మీమము నారసి వారిసనితి
సచిపులందరి పిడ్కొని సాదరముగ
నభను నాదికి చాల్చించి సత్వరముగ
నరిగె నంతిపురంబున కృష్ణు విభుఁడు

క॥ పతి వచ్చుట గని యాతని
సతులెల్ల రెదురుగ నరిగి చరణంబులకున్
సతులొనరింపంగా కరు
ణతోడనం దరినిజేర్చి నరవతి వలికెన్

సీ॥ సతులార మందర తై లంబు నందున
నీశ్వరు వీక్షింప నేగినపుడు
చూలి నన్నిధినున్న నుదతి మోహినిగాంచి
వరియింపు నన్నని వనితనడుగ
నిపుడున్న భార్యల నెవ్వరి గూడక
నాయాజ్ఞ మీఱక నడుచుకొన్న
గైకొందు నిన్నని కన్నియ నుడువంగ
నంగజు శరధాతి కాగలేక

తే॥గీ॥ మాట జవదాటనంచును మాటయిచ్చి
భామఁబెండ్లాడి నేకొని వచ్చివాడ
కూర్చికోదను మిమ్మిక గూడ జనదు
మీరునాయాజ్ఞ పాలించి మెలగవలయు

క॥ ముతుకులవలె జెవినిోకిన
పలుకుల కతమున గలిగిన భయకంపమునన్
గలవరమందుచు మనమున
ఁలికిరి మా నినులు ప్రాణ వల్లభుతోడన్.

క॥ ఎనలేని చక్కదనమున
ననుంక్తిస్తూపు నూర్పురంగన లెపుడున్
నిను వలచియుండగాదని
మనసిచ్చుట తగునె యొక్క మానినికొఱకై.

తే॥ గీ॥ అన్యకన్యల వలచి పెండ్లాడజూచి
సమ్మతించునుగాని యేసతియు నైన
యువిద నొక్కతె జీవట్టి యున్నవారి
బొమ్మన సహింప గలదొక్కో భూవరేభ్యః।

క॥ ధరణీశ్వర యామోహిని
వరికింపగ నందమైన వనితయె మాయం
దతికంటె భ్రమయె కాకడి
వరులిడు కూరరుచి యనుట వరిషాటిగదా।

ఉ॥ అక్కట సుందరాంగులగు నంగనఁ లధదఱఁ గ్రూరచిత్తతన్
జక్కెరవింటిజోడు సుషుస్థాయకబాధల కొప్పగింతురే
యక్కటికంటు వీడియిటు లార్యులొనర్చుట న్యాయమౌ నొకో
యొక్క లతాఁగిసొత్తునకు నొప్పనెయిందఱఁ ద్రోసిపుచ్చగన్

క॥ సుందరి మోహినితో పా
టందఱిఁ గృపనేలుమయ్యః యటుగాదా ని
ముందఱ నసువుల వీడెద
మందఱ మని వగపుతోడ నాడిరిసుదతుల్

తే॥ గీ॥ వారిమాటల నాలించి వారితోడ
వట్టమహిషి సంద్యావళి వలికెనిట్లు
తప్పునొప్పుల నరయక ధారుణముగ
విభుని దూఱుట పాడియో వెలదులార।

ఉ॥ కోమలి నొక్కెతెన్ బ్రయుడు కొరికతోడ వరించితేక ముం
దేముడియైన ఇవ్వనగు నివ్వముతోడను దెచ్చి కాంతుడే
కామినినైన గూడనిటు కాదనకుండ నుదారబుద్ధితో
సామజ యానలుండుటయె, సాధ్యుల ధర్మమటం బెఱంగరే

అ॥ అదరించి ప్రిమనానంద మొసగిన
నాగ్రహించి కొట్టి యన్నమిడక
యిల్లు వెడలగొట్టి యిక్కట్లు పెట్టిన
భర్త భర్తగాడె భామినులకు

అ॥ తల్లి, తండ్రి, గురుఁడు, దైవంబు తలవగ
ధవుఁడుగాదె సతికి ధరణీయందు?
నట్టి పొడనాధు నభిరుచి కాదన
భావ్యమౌనె మనకు వడతులార

క॥ ఆనువులు వీడెద మంచును
విస విసలాడుచు వలికిరి విభుసన్నిధితో
బొసగునె ప్రాణంబులుదగ?
దొసగు సతికి ప్రియుసమ్మతులు గొనకున్నన్

క॥ ఈ మగువయందు ఘక్కువ
భూమీశున కెంతవఱకొ పొడగందుముగా?
మీమది సహనంబు వదలి
భామినులార దిగు లొందభావ్యంబగునే

సీ॥ సంధ్యావళి రీతి సవతులకు పతివ్రా
తా ధర్మములను బోధ యొనరించ
చింతించుటను మాని చేడియలెల్లరు
సమ్ముదంబున తమ సదనములకు
నరిగిన పిమ్మట నవనీతలేండ్లుఁడు
సామ్రాజ్ఞి రమ్మని సాదరముగ
వివిధ భూషణములు విలువైన వలువలు
పరిమళద్రవ్యముల్ పెరిమనొసఁగ

తే॥గీ॥ పరమభక్తిని గైకొని వతికి మొక్కిరి
యచట నిలుచట తగదని యాత్మనెంచి
భర్తయనుమతి గొనియేగె వట్టమహిషి
శీఘ్రమే భవనాంతర సీమకవుడు

సీ॥ రాజును వీడ్కొని రాడి చనినయంత
మోహిని తోడను దూచిఁబుందు
శశి శిలా నిర్మిత సాధరాజము నందు
దివ్యకాంతులతోడ దేజరిల్లు
వంతఃపురంబున కరిగి యచట నొప్పు
వివిధమౌ మణిమయ వేడికలను
సుమరాజి తోడను శోభిల్లుచును సుగం
ధ మొనగూర్చెడి మృదు తల్పమందు

తే॥గీ॥ సంతసించుచు నాతడు సతినిగూడి
బయటకేగుటయె మఱచి పవలురేయి
మదప సామ్రాజ్యమేలుచు మనలుచుండె
సకల కార్యముల్పుత్తురి వశంబొనర్చి

అ॥ కూర్చితోడ జూచు కోమలిచేవేళ
నలుకజె దలలన యడలుచుందు
నతివ మాటకెప్పుడు నడ్డంబు నలుకడు
నెలత వీడదొక్క నిమిషమైన

క॥ పెరిగెను వనములు గుఱురుగ
వరలె బురద అడిగిజలము స్వచ్ఛంబగుచున్
దరిగెను వెల్లువ నదులను
శరదృతు వఱదెంచిసట్టి సముయంబందున్

క॥ జలజంబులు వికసించేను
గలహంసలు తిరుగఁ జొచ్చెఁగా సారములన్
గలమాది పైరు పరటల
నిలకనులకు లక్ష్మివోలయంపై తోచెన్

క॥ శరసిజ నాభుఁడు మేల్కొనె
శరదాగమనమున తీర సోగరమందున్
సురగణమును మోనివరులు
సేరసిరుహ నేత్రుఁ గొల్పెఁగిరి పీఠిన్

క॥ హరిహర పూజల్ తోడను
గరమానందమునుగూర్చి కార్తికమందున్
ధరణీశుని గీరియనఁగ
సురచిత్తదీపరుచుల పురిశోభిలుచుండెన్

క॥ వవలును రేయియు విడువక
యువిదను రక్షింపి తేల్చు న్నృత్యాహముతో
భవనమునందే యుండెను
భువనేశ్వరుఁడొత్తిమీర్చిష్టాష్టాష్టముచేతన్

సీ॥ పూర్వపురీతి నీవచ్చరమెదో తలవరుల్
సాటిరివ్విధముగ సమయమెఱిగి,
దశమి దినంబున నశీనంబు నొకపూట
త్రీహర్షి గొల్పి భుజింపవలయు,
హరివాసరంబున నాహారమున్ మారి
గమలాక్షు పూజల గడవవలయు
అదిట్టిదశాదినమునది బీఠాదీర్గముతోడఁ
అంతయునొకచిహ్నావృణునను

తె॥ గీ॥ సత్కరీంపవలయుఁ దనశక్తికొలది
జన్మ సౌఖ్యంబునకిది సాధనంబు
నఖిల జనులకినిది ప్రభునాజ్ఞనుండు
తవ్వుట క్షమించరానట్టి తవ్వునుండు

జ॥ ఈవిది చాటుటన్ విని నరేంద్రుడు కౌగిటిలోని మోహినీ
దీవినివీడి భూస్థలికి దిగ్గనఁజేరి హరిన్ స్మరించుచున్
సేవలు చేయుచుండగని జేడియ నలక్ష్మయు సిగ్గు పెన్లొనన్
భూవరుడాసేఁ జారివడు పుట్టుముఁగొచ్చను జేతపట్టుచున్

పంచ చామరము

నరేంద్రుఁజేరి ధారుణీశః నన్ను లెక్కచేయకే
ఖిరానవీడి వచ్చితేల? చిత్రభఃమంబు కల్గెడిన్
మురారి గొల్పు హేతువేమి మోహమీవు వీడుచున్?
మొఱంగ కిప్పుడంత నాకు ముందెటుంగ జెప్పమీ

క॥ సదమల చిత్తము తోడను
మదవతులను గూడి సతము మన్నధశేశిన్
వదలక చరించు వారలు
సుదర్శనుని గొల్వఁ జూడ జోద్యంబయ్యెన్

వ॥ నావుడు రాజచంద్రుడు మోహినీ శాంత కిట్లనియె

తె॥ గీ॥ కొనలు సాగెడు నీమీది కోర్కె నేను
వదల సాధ్యమగునె యింత త్వరితముగను?
సంశయంబును వీడి నీస్వాంత ముండు
నంబు జొనన నాచూట లాలకింపు

వ॥ చంద్రవద నాదాచనేల? నేనేకాదశీ దినంబునందే స్త్రీలను కూడను
హరిదిన వ్రతంబును నీమముతో చేయుదును.

చ॥ భామిని నీవు దీక్షగాని భక్తజనావను పద్మనాభునిన్
 నీమముతో హృదయమున నిల్పిభజింపుము సత్కృపార్థుడౌ
 సామజ రక్షకుడౌనగు స్వాంతమునన్ దనుగొల్పువారికిన్
 గామిత భోగభాగ్యములు కల్ప మహిజము తంగి ప్రేమతో

క॥ హరి కీడగు దై వంబును,
 హరివ్రతంబునకు సాటియగు సువ్రతముల్
 మురహరి పూజకు సరియగు
 సురార్చనలులేవు సుదతిః శోధింపంగన్

సి॥ తామరసాక్షుని తగురీతి నాత్మలో
 దవ్వుక ననిశంబు దలచుటయును
 మాధవు దూవంబు మనసునందే వేశ
 నిగ్రహంబు వహించి నిల్చుటయును
 శ్రవణ పేయంబుగ శివునికీర్తనలను
 పరవశత్వముతోడ పాడుటయును
 జిహ్వకొలందిని జిష్టుని గాధలు
 బొగుగ వర్ణించి వల్చుటయును

తె॥ గీ॥ హనుదేవుని చిత్రముల్ వ్రాయుటయును
 చిత్త శుద్ధితోడ హరినర్చించుటయును
 మురహరి వదాంబజములకు మొగ్గుకుటయును
 సకల సౌఖ్యవ్రదంబులు సొరసాక్షి

౪॥ ధరణీకుని మాటలు విని
 సరసీరుహ వదనయనియె సౌఖ్యము కొఱకున్
 హరిగౌలువంగా నేటికి
 సురత క్రిడాతుటయుకు సుమశరుడుఁడున్

తే||౧|| నిమిషమైనను నినుదాసి నిలువలేను
మన్నధక్రిడలునువీడి మనగల్గెను
సతులకు భయపడి వలుకు సొకులందు
మదికి తోచుచున్నది నాకు మానవేంద్రు

సీ|| రత్న విరాజిత భక్త్య మందిరముల
నఖిల సుఖముల కదనుగలిగి
యుద్ధాన వనముల న్నుజ్జాహ మొప్పుగ
విరిసెజ్జ విహరించు వీలుకలిగి
తూగుటయులందు నూగుచు ముదమ్మున
సొగుటకు నవకాశంబు గలిగి
తేజాసరసుల గ్రిడించుచు నిశంబు
జలశేరి సవరించు వెలుపుకలిగి

తే||౧|| యిష్ట ముష్టాన్న సంపద లెన్నొక్కలిగి
వాసుదేవుని పూజలు వ్రతములన్ను
వస్తులుండగ నేటికో పార్థిశేంద్రు
యక్కునను జేర్చి వేగనన్నాదరింపు

సీ|| అగణ మనోహరు ననిశంబు గొల్పొచ్చు
మందరనగమున ముగలుగున
ననుగని మోహించి నొనవోధిశిశిజిరి
గాంధర్వరీతి ననగలియునపుడు
నిమాట శైధుర్మాద నినుదాసి యెప్పుడు
గడియకాలము గూడ గ్రథవనముచు
వరమేతుమందిర ప్రాంగణమొద్దున
బ్రతినగైకొని తెచ్చి వ్రతములనుచు

తే॥ గీ॥ నతివలను బిడ్డలనువీడి యడవులందు
గందమూలము ల్బుజియించి కడుక్కశించు
మునుల విధమున నుపవాసముల మనఃగ
నఖిలషింతువేల నృపకు లాబ్ధిచంద్రుడు॥

ఉ॥ పన్నగభూషణున్ హృదయ వద్మమునందున గొల్చుచున్ననా
కన్నెఱికంబు జూరగాని కామునిబారికి నప్పగించువే
యెన్నడు నాదీతప్పరు దినేంద్రుని వంశజులంచు గ్రుడ్డిగా
నిన్నెద వమ్మినట్టి నసునీతిచి వీడి నృసాలశేఖరా॥

క॥ పరమేశుని సేవలకున్
ధర రతిసౌఖ్యంబులకును దవ్వెఱిగితిన్
ద్వరతంజేగెద మందర
గిరిపైకియిసుడు పశుపతి గీర్తించుటకై

క॥ ఈవిధి ప్రేయసిందూఱుచుఁ
బోవుట కాయత్తమైన పొలతిస్థని సఁ
ధ్యావళి దఱికరిగి వలికె
భావంబున నలముకొన్న భయవినయములన్

చ॥ సరిసిజగర్భు నాత్మజపు సర్వమెఱంగియు భక్తితో మనో
హరుఁడొనరించు దివ్యమగు నచ్యుతుపూజల మాన్మఱానుదే?
యెఱుంగని మూఢురాలివలె నిట్లానిరించుట నీకు కాదీయే?
వరసతతో జరించదగు సాధులు భర్త మనంబు చొప్పునన్

క॥ సతులకు విభుఁడే దైవము
శ్రుతియాతని మాట తలవసుదతుల కిలలో,
వ్రతములు ప్రభుకార్యంబులు
పతి పరివారంబునుతులు బంధువులరయన్.

క॥ పతిభక్తి విమించిన స
 త్కిృతి వేరేదియును లేదు స్త్రీలకు నెందున్
 సుత యుతుఁడగునజు మానస
 సుతవగుట, నెఱుఁగుదు ధర్మ సూక్ష్మములెల్లన్.

సీ॥ నిత్యకృత్యంబులు నియతితో నొనరించి
 ప్రాణేశు ననిశంబుభక్తి గొలిచి
 యిష్టస్మష్టాన్న ములింపుతో గావించి
 ప్రేయసకు గదుపార బ్రీతి నొసగి
 భుక్త శేషంబును ముదముతో గైకొని
 తగిన కథంబున దాభుజించి
 మించు వేడుకతోడ మృదుతల్పమునమర్చి
 విభుదురాగైకొని వినయమొప్ప

తే॥ గీ॥ సంతసించుచు నెదురేగి సత్కరించి
 పొందికను గొనివచ్చి తాంబూల మొనఁగి
 చరణ కమలములొత్తుచు వరుని నిడుర
 బుచ్చి నిదురింపవలయును బొలతిభువిని.

సీ॥ మగని వ్రతిఘటించి మాటాడుచుండుట
 పొరుగు వారిండ్లకు నరుగుచుండుట
 విభునాజ్ఞ పొందక వెచ్చంబుసేయుట
 తలవాకిలికి ముందు నిలిచియుండుట
 ప్రాణేశు నగలకై బాధించు చుండుట
 కాంతు నిష్టములేక కలియుచుండుట
 పతికంటి ముందుగాఁ బ్రక్కపై చేరుట
 యున్న తాననమున నుండుకొనుట

తే॥ గీ॥ భర్త కంటెను ముందుగఁ బండుకొంట
ప్రియుడు లేచినపిదప నిద్రించు చుంట
చెలుపుడు భుజింపకుండ భుజించు చుంట
మఱచియైన చేయగరాదు మానినులకు

ర । పతిభక్తి కల్పభూజము
పతిసేవయె యిష్టసిద్ధి పరికింపంగా
పతిపూజయె శుభజనకము
పతికొలువే కొంగు పసిడి బామామణికిన్.

సీ॥ పరదేశమందునఁ బ్రాణేశుఁడుండగ
గై సేత కూడదు కాంతలకును,
పరకాంతలను బ్రీతివరుఁడు వరించిన
కోవమందగరాదు కోమలులకు,
వరపురుషులతోడఁ బరిహాసమాడుట
పాడికాదు తలవ థామినులకు
కూర్మితో విభుడేది కోరినప్పటికిని
విసుగు పనికిరాదు వెలదులకును

తే॥ గీ॥ మగని నిందించుట తగదు మానినులకు,
భర్తగానని విందు తగదు థామినులకు,
రతులదప్పి చనుపు తగదతివలకును,
పురుషు నలిగించుట తగదు నొలతులకును.

తే॥ గీ॥ భర్తతో సహగమనంబు భక్తితోడ
నాచరించినయట్టి పుణ్యాంగనలకు
పల్లభునితోడ లభియించు స్వర్గసుఖము
వారి సేవింతురవ్వర పనితలఫట

తే॥గీ॥ భర్తృహీనయైన పదతి వ్రతములెన్ని,
ప్రీతిజేసి తీర్థములదర్శించి స్నాన
మాడి తత్ఫలితము ముత్తైదువగతి
బొందదు పతియుండుట పూర్వపుణ్యఫలము

క॥ పెనిమిటి మరణించిన యం
గనలను ముత్తైదువట్లు కార్యములందున్
మనముగ పూజించరు విధ
వను గాంచుట దోషమంచు బలుకుట వినమే.

సీ॥ కార్యంబులన్నియు గావించు పట్టన
దాశీ విధంబన దనరవలయు,
నుత్తమమైనట్టి యోచనలెప్పడు
మంత్రి పుంగవునట్లు మనలవలయు,
బ్రీతితో నన్నంబులెట్టి దినమయాన
కన్నతల్లివలెను గడవవలయు
శయన మందిరమందు శయనించువేలను
తలవంగరంభయై మెలగవలయు

తే॥గీ॥ పద్మవిధమున రూపావ బరగవలయు
మర్రిమాడ్కి నోర్చుగలిగి యుండవలయు
నెల్లవాంఛలఁ దీర్చుచు నింపుతోడ
ధవునిమనమును గ్రహించి ధర్మవత్ని

క॥ మంగళ సూత్రంబులు భువి
శృంగార జనకములరయ ప్రీతినింబన్
బంగారము సొగసగునే
మాంగళ్యములేక యెట్టిమగువుకునై నన్

క॥ పతిమాట గౌరవింపని

సతిబాధలనొందు యముని సదనము నందున్

హితమభిలషించి తెలిపెద

నితిహాసము నిప్పుడొకటి యింతి వినుమీ

క॥ పనివాడొక్కరు కట్టెలు

జనకుని గృహమున వతీకెడు సమయమునందున్

కనుగొంది నొక్కటిటక

మునుగట్టెల నదుమనుండి భువిపై వడుటన్

ప॥ భూమిమీద పడి పొర్లాడుచున్న ఆ కీటకమును కాకులు బాధించుట
చూచి వానిని చెదరగొట్టి నీడలోనుంచి చల్ల నిలిపిని తెచ్చి దానిపై
జల్లి సేదతీర్చితిని అపుడాపురుగు నన్నుజూచి మనుజు ఖాషలో
నిట్లు పలికెను.

సీ॥ మాడికృపురమునా మహిని పేరొందిన

యగ్రహారమువందు నలరుచుండె

వేదాది విద్యల విఖ్యాతి గాంచిన

విష్ణు శర్మయనెడి విప్రుడొకడు

వాని కుమారుడు వద్దనాథుడు నన్ను

పరిజయమాదిన భర్తయయ్యె

సంధ్యాదనుష్ఠాన సకల విద్యలకును

తై శవమందున స్వస్తిచెప్పి

తే॥ గీ॥ కవల నటనలయందున గణనకెక్కి

కామ కాస్త్రంబులన్నియుఁ గడిమినీర్చి

యన్యకాంతాభిలాషతో నతిశయించి

వినుతి నొందెను జూదాది విద్యలందు.

క॥ మనసిచ్చి యొక్క సౌదును
నను గదియదు పావమనక నయహినుండై
యనిశము పరకాంతలతో
తనకాలము గడుపుచుండు దౌర్భాగ్యుండై

సీ॥ నిలయంబు చక్కగ నేలికీ 'ముగ్గులుపెట్టి
చెలుపుడింటికివచ్చి చేరగానె
యలసివచ్చెననుచు నాత్మతో భావించి
సేవల నొనరించి సేదతీర్చి
శ్రద్ధతో వండిన కాకపాకంబుల
ననునయంబున పెట్టి యాదరించి
భుక్త శేషంబును భక్తితో భుజియించి
సత్వరంబుగ వనుల్పక్క పెట్టి

తే॥ గీ॥ శయన మందిరంబున స్మృద్ధశయ్య యందు
రంభయోయనగను వరిరంభమునకు
గడిగియున్న నన్ గన్నెత్తి కాంచకుండ
విరహ బాధల గుఱిజేసి నైడలిపోవు

సీ॥ అగ్నిసాక్షిగ గొన్న యీతివను ననుబోడి
భోగ కాంతములతోడ బోధులుచ్చి
యింగితంబును వీడియింటను సులువక
జారచోరుల తోడ స్వంప్సరించి
యవమాన మనుమాట నాత్మదృఢంబున
కూశలతో జెల్లి చూల్చెన్మీద
త్రాగుబోతులతోడ తంద్రనాల్పాడుచు
దుర్వ్యసనములకు దోసిలొగి

తే॥గీ॥ తాతముత్రాత తొనగిన ద్రవ్యమంత
చిల్లగవ్వల మాడ్కిని చెల్లగొట్టి
మన్ను ధోన్నాద పూరిత మానసమున
జ్ఞానమిసుమంత లేక యజ్ఞానియగుచు.

క॥ కనకాది భూషణంబుల
కనులకు నింపైన వస్తుగణములతోడన్
దిన దిన శుమ్మ దొడంగెను
దనమనమున జూరగొన్న తరుణులబొందన్

క॥ అలవోకగ సొమ్మంతయు
విలువెఱుగక ఖర్చుచేసి వెల్లయాండ్రకునై
వలదన్నను వినకుండను
వలుపురకడ నప్పజేసి వ్యయమొనరించెన్.

క॥ తనదిక నెవ్వరు డల్పి
యని సమయము వచ్చువఱకు నప్పులుచేసెన్
మునువప్పించిన మానవు
లనయము వేధింప సొగిరవ్వను దీర్చున్

క॥ పరవతి నశించి విప్రుడు
చరియరచుటగన్న యట్టి సొరసనేత్రుల్
దరి చేరనియకుంధిరి
మేలువక సొమ్ము గొరస్ము మాపటికనుచున్.

వ॥ ఆసన్మయంబున

తే॥గీ॥ బాధలన్నియు బడలేక పద్యనయన
యిందిదగ్గర మీసొమ్ము నిస్తుననుచు
వారి జేకొనివచ్చి సావల్లభుండు
తగుడి వినుమని పలికెను తల్లడిలులు

౧|| అప్పును దీర్చు మంవల్ల రిజేయును
 వడివీధి యందున నన్నుగొట్టి
 యిచ్చవచ్చిన రీతి నిక్కట్లు పెట్టుచు
 గట్టు వస్త్రంబులఁ బట్టిలాగి
 ధనమిచ్చి కదలరా దౌర్భాగ్యుడౌ యని
 గుంజకు బంధించి కుళ్ళపొడిచి
 వీరలందఱు నన్ను వేధింప నోర్వక
 దిక్కొదు నీవని తెచ్చియుండి

గీ|| గుఱవతిని నీవు నగలమ్మి ఋణము దీర్చి
 తప్పలన్నియు క్షమియించి తక్షణంబు
 నన్ను కరుణతో కాపాడు మన్నుమిన్న
 యిల్లువీడక ప్రీతి నిన్నేలుకొందు

క|| నీ నగలకు రెట్టింపును
 మానక చేయించియిత్తు మగువా నీకున్
 నేనిను బెట్టిన బాధలు
 మానసమందువ దలంపక మనుషుము నన్నున్

ఉ|| చేరను వారకామినుల జెంతకు జూదములాడ నెన్నదున్
 కూరిమితోడ గూదనిక కూశల, నవ్వుల జేయ నేటితో
 దారుణకృత్యము బ్రవీడితి తప్పక గేహమునంబె యుండెదన్
 సారసగంధి సత్యమిది సత్కృప జూడుమటంచు వల్కుచున్

క|| చరణంబులపై శిరమిడి
 నరివరి విధముల వగచెడి వతిమస్తకమున్
 గరువమున దోసివై చితి
 నగు నొకంతయునులేక కర్కశమతి నై.

సీ॥ పుస్తీ కట్టిన దాది పొత్తుగా యొకనాఁడు
 కన్నెత్తి నాపై పు గాంచవైతి,
 తోబుట్టు లెవ్వరు తోడు లేరంచును
 కత్తువ నొకనాడు సొకవైతి,
 ఋతుకాలము నెఱింగి పితముతో దరిజేర్చి
 వత్నితో తనయుల బదయ వైతి,
 సకల కష్టంబులు సహించి నేనుండ
 కట్టు వస్త్రములై వ పెట్టవైతి,

తే॥గీ॥ వీ నగ ల్నా పితరులిచ్చి రీయ ననుచు
 వివిధ రీతులఁ బొర్గించు విభుని వదలి
 జాగు సేయక యటనుండి జాలివీడి
 పుట్టిసిండికి తిన్నగ పోయియుంటి

తే॥గీ॥ అప్పు లిచ్చిన మానపు లతని బట్టి
 కట్టి కొట్టి తిట్టుచుకడు - కష్టపెట్ట.
 నప్పు తీర్పు మార్గం బిక వరయలేక
 యదను గమగొని యా దివ మర్థరాత్రి

సీ॥ కట్లు మెల్లగ ద్రెంచి కనపడ కుండగ
 నగరంబు వెలువడి నా విభుండు
 పయనంబు గావించి పల్లెలు వట్టుముల్
 వనములు నగములు వరుసదాడి
 పనధి తీరముఁ జేరి వడిజ పుంగవులతో
 నొడ్డు వీడుచునున్న యోడగాంచి
 యనుమతిని వదసి యందు నధివసించి
 సాగరమందున సాగుచుండ.

తే॥ గీ॥ పెక్కుదీవులు గడిచిపో నొక్కనాడు
పెద్దగాలులు చెలరేగ భీతిఁ జెంది
యల్లినదుమను నొక్కమహాద్రి దరిని
గలము నిటపిరి నావికుల్ కదలకులడ
వ॥ ఓడ నిలిపినకొంది కాలమువకు చంద్రోదయమయ్యెను.

క॥ నెలవొడ సూరిన యుద్ధతపో
తెలుపెక్కెను నింగినోడెన తల్లడలన్
వలపెక్కె విరహజాతీన్
గలగుండు న్వదియెఁ జోరగ్రాములకెల్లన్

క॥ నావిభుఁడావలి తోడను
జావగల నే యిటనంచుఁ జైలమునెక్కెన్
భావించుచు దాఁ తినుటకు
నేవై న ఫలములు దొరుకునేమో యనుచున్

సీ॥ గరిమీద నొకచోట సరసును గనుగొని
స్నానంబు గావించి సత్వరముగ
తత్పరమములోని తరువుల ఫలములు
త్వప్తిగ భుజియించి శీరమందు
బిల్లతమ్మరులకుఁ జల్లగ నిదురించె
నలసిన కతమున నేవని సురుఁడు
దైత్యకాంత యొకతొదరిఁజేరి మేల్కొల్ప
తెలివొడద దిక్కులు కలియఁజూచి

తే॥ గీ॥ మరుని పూబంతి వలెనున్న మృగువగాంచి
స్వంత మందును మిగులనాశ్చర్యవదుచు
నెవరి దానపు కామిని యిచ్చిటకన్
రాగతంబేమని యుద్దుగ రక్షణ వలికె.

ఉ॥ తారక నామధేయుడను దానపుడ్గిరిపై వసించి సం
చారమెనర్చి జీవులను జంపుచు జాలిసుమంత లేక సం
సారులఁ బట్టితెచ్చి యవచారమొనర్చుఁ గూరచిత్తుడై
యేరిని జీరికిన్గొనక యెంతయు గ్రొవ్వివరంచుచుండెదన్.

క॥ ధరణీసురనే నతని పి
యురాలను సుకేశపేర నుద్వీప్తలిత
దిరుగుచు నచ్చిన రూపును
ధరించి క్రిడించుచుండు దైత్యుని తోడన్

క॥ మానవ భోజనుఁడనిశము
మానక చేయుట నెపుడు నమానుషభర్యలే
కానగ లేక మది గనలి
నేనిటు నటు తిరుగుచునిటు నిను గనుగొంటిన్

ప॥ ఆ తారకుడు కాశీపురాధిపఁడైన పాంచాల శేఖరుని కుమార్తె పద్మి
నియును కన్యకామణిని తన సొదమునందు పొన్నుపై సుఖనిద్ర
చెందుచుండగా నాబాలికను శయ్యతోగూడ గైకొని వచ్చెను అమె
అంగసౌష్ఠమున కచ్చెరు వందుచు నిను వరియమోడెద నని
దెప్పచుండ విని అతడిక నన్నొల్లదని గ్రహించితిని. అది యుం
గాక

చ॥ దనుజుని సంహరించిన ముద్రాబును పొందుచు నీకు భార్య నై
యనయముసేవ చేయుచు నయంబును నీ మదికింపొనేర్చు రూపు
ను ధరియించి కోర్కెలను బోడిమి దీర్చుచునుండు నమ్ము ని కను
వమ భోగ భాగ్యముల నబ్బజేయు తెఱంగొనర్చుచున్

క॥ ధనువును శరములు గైకొని
దనుజునితోఁ బోరుమంచుతన్నా దైత్యుర
గన పలుకితుల వేడగ
విని రాక్షస కంఠతోడ వీరప్రండనియెన్

తే॥గ్రి॥ నాతి నీమాట మనమున నమ్ముటెట్లు
నారుల మనమునెఱుగంగ నరుని వశమే
విభుఁడు, ననుజూడు, సుతడను ప్రేమ వీడి
నసువులను గొన్న కాంతల నవని గనమె

క॥ చతరమతులు వీత తయులు
ప్రతిభామతులన్య పురుషరత్యా సత్తుల్
ధృతియుతులు కఠినచిత్తులు
హితా హితంబులు తలంపరింతులు ధాత్యన్

క॥ అనవుడు దైత్యాంగనయను
వినుమో ధరణీను వర్చవిధి యుక్తముగా
నను బరణియ మాడిన విభు
దని తలఁపకి తండతి కలుషాత్మకుడు సుమీ.

క॥ అవృతంబే నాడిన గో
పును, విప్రుని దునమిన క్రితువును నిలిపినపు
త్తుని నఱకిన గలుగు దురిత
మును తవృక ననుభవించు భూదివిజేంద్రా!

క॥ అని వలుకుచు నా సుందరి
ధనస్సనంబుల పొదియును దనకిచ్చిన గై
కానియా విపురు ట్పటిలో
దనుజు నిబరిమార్తు జూడు తరుణీయనుచున్

పంచ చామరము

శరావనంబు నెక్కుటెట్టి జంకికించు శేషియున్
బిరాన తద్గుణ స్వవకలు బిద్ధానర్పి నంతనే
యరబ్య మెల్ల దద్దరిల్ల నాలకి. చి తారకా
సురుండు భూర్తుక్కడింట జొచ్చెవఁడు క్రోధియై

సీ॥ సకలాయుధంబు చయ్యన గై కొని
 వద్దిని కన్యను పొన్నునుండి
 కదలకుండు నటుల-కట్టడి గావించి
 కొంత దవ్వేగి యా కొండ పైని
 రమడి సుకేశిని వ్రక్క ధనువు దాల్చి
 ధీరతన్ విలచిన ద్విజుని జూచి
 నదురు బెదురు లేక నా ప్రియసఖితోడ
 జీతులు కలుపుచే చెనది యనుచు

తే॥గీ॥ బాట పర్వము గురిపించ పాటు జేమి
 లక్ష్య పెట్టక యన్నిటి లాఘవమున
 దునుకిలుగ జేసి రక్కసు తనువు నెల్ల
 దూటు లొనరించె వాడియౌ తూపు లేసి

క । దనుజుం దాతని శక్తికి
 దనమది నాశ్చర్య పదుచు దడయక వింటన్
 మన నారసముల తొదలి
 దన బలిమిన్ లాగి విడిచె ధరణీ సుదుపై

క॥ మనుజుం డా సాయకముల
 మన నారాచములతోడ ట దించి వడిన్
 దనుజుని ధనువును దునిమెను
 దన మనమందువ సుకేశి తద్దయు మెచ్చన్

క॥ చావము విలుగగ నసురుడు
 కోవముతో శూల మేయ క్షోడిసురు డా
 దోషమున వింట నొక వది
 తూపులు సంధించి విడిచి తునుకలు చేసెన్

- క॥ దనుజుం డపు జాగ్రహమున
తన ఘన గదతోడ విప్రుఁ దలపై వేయన్
మనుజుఁడు తప్పించు కొనుచు
సునిశిత శస్త్రమున దాని చూర్ణము చేసెన్
- క॥ రక్కసు డట్లగుటం గని
యొక్కట ఖడ్గంబు వినర నుద్వేగముతో
బ్రక్కకును దొరిగి భూసురు
డొక్క శరముతోడ దైత్యు నుర్విన్ గూల్చెన్
- క॥ ధర నసురుఁడు వడి నంతనె
తరశేక్షణ యా సుకేశి ధాత్రీసురునిన్
సరగున నక్కున జేరిచి
సురతంబును సలుపుచుండ సుఖముగ హిదలన్
- క॥ కలకన్ బాణెను జుక్కలు,
నెలబాలుఁడు కాంతి దతిగి నింగిని దోచెన్,
గలువలు ముకుళిత మయ్యెను
జలజాఘ్రుఁడు దోచె దూర్పు శైలము నందున్
- సీ॥ అర్కకాంతులగాంచి యాసంద మందుచు
వటము చెంగటనున్న వారి కడకు
పద్మినీ కన్యక వచ్చిన వీక్షించి
యాదరించి సుకేశి యనియె నిట్లు
రమణిరో రణమున రాక్షసుఁ బరిమార్చి
రక్షించె మనలను బ్రాహ్మణుండు
నీతల్లి దండ్రుల నిన్ను జేర్చెద నింక
భీతిని విడనాడు వెలది యనుచు

తే॥గీ॥ హంసియై తన వల్లభు నా యబలను
మూపున వహించి యత్యంత ముదము తోడ
నంబరంబువ బయనించి యబ్బి దాటి
వారడాసి జేరి యవట వానిదించి

తే॥గీ॥ కామదూపధారణ శక్తి గల సుకేసి
మరుని రాచిల్కయో యన మరులు గొల్పు
భువన మోహనాకారియై పుడమి నిలిచి
పద్మనాభు నుద్దేశించి వలికె నిట్లు

క॥ కనుగొను మిదె కాశీపురి
ఘనతాప విదారి దివ్య గంగాలహరిన్
మునుగుము డుంధివినాయకు
వినుతింపుము కల్లునెల్ల విభవమ్ము లిలన్

క॥ మనమందు గాలతై రపు
మననము గావించు నెట్టి మానవు నైనన్
గనికరమున గాచు నతఁడు
వినుతింపుము మేలు కలుగు విశ్రేష్ఠాః

ఉ॥ దారుణ పాపదారకము తాపవిదారక ముగ్ధరోగ సం
హారక ముత్తమోత్తమ సుఖాకర మార్తి పరీతఘోర సం
సార వయోధి తారకము జన్మ వినాశన హేతుభూత మి
ద్ధారుణి కాశికావిభుని దర్శన భాగ్యము భూసురోత్తమాః

సీ॥ క్షీత్రంబులందున క్షీతియందు ప్రథమంబు
కాశికానగరంబు గడనసేయ
దిలకింప జగతిని తీర్థంబులందున
గంగాలహరిసొది కానరాదు

విశ్వంబు నందున జేర్చు పెద్దలయందు
 విశ్వేశ్వరుని వంటి వేల్పులేడు
 వృధ్యపై నెల్లడ వీక్షింప నందున
 తైలజ తెనయగు శక్తిగనము

తే. గీ. ప్రత్యహంబును నివ్వరీ ప్రతిభ మెఱయ
 నర్థులకు నన్నమిడునంట యన్నపూర్ణ
 యాది భిక్షువు శంకరు డహరహంబు
 నాదరముజూపి పరజలఁ గాపోడుచురద

ఉ॥ భూతలమందు గోవులను- భూదివికాళిని, దిల్లిదండ్రులన్
 దాతల, భామలన్, టుధుల, ధర్మవరాయడ, జీవకోటులన్
 నీతిని వీడి హంసలకు నిత్యము పొలానరించునెట్టి యా
 పాతకు లిందువచ్చునెడ బావము బాసి సుఖింతు రెప్పుడున్.

ఉ॥ పొందున గొప్ప పుణ్యములు భూతలమందొనరించి యుండియున్
 బొంద నశక్యమైన దగు మోక్షవదంబును గాశికాపురిన్
 మృందిన కారణంబుననె మాన్యుల మాడ్కిని బ్రాహ్మ లేల్లరున్
 బొందుట జూడగన్ మదికి భూదివిజోత్తమ చోద్యమయ్యెడున్.

క॥ గంగానదితో స్నానము
 గంగాధరు దర్శనంబు గౌరీసేవల్
 రంగుగ గాశీపురమున
 మంగళ కరనూచనమ్ము మనలకటంచున్.

ఉ॥ భూసురుఁగూడి భూవిభుని పుత్రిక వద్దనితో సుకేశీయున్
 భాసిలు దివ్యజాహ్నువిని భాగుగ స్నానము నాచరించి దే
 వాసుర పూజ్యపాదుఁ గరుడాకరు సూర్య శకంక నేతుఁడై
 లాస నగాధి నాధు గని లక్ష్యము నిల్పిస్తుతించి రివ్విధన్.

సీ॥ శ్రీ జాహ్నువీ జలసిక్త జటాజూటః
 జూటవిస్ఫూర్జితచోక్షవంద్రః
 చంద్రమాన సమాన సౌందర్య సితదేహః
 దేహ విలేపిత దివ్యభస్మః
 భస్మరాగాంచిత వ్యాఘ్ర చర్మాంబరః
 అంబర చుంభిత యద్రివాసః
 వాసవ పూజిత వరభద్ర రాజీవః
 జీవ జీవాధార జీవహరణః

తే॥గీ॥ రణజిత పరాక్రమోపేత రాక్షసగణః
 గణనసేయ నగణితమౌ గుడ్గుద్రాభ్యః
 కాశికావాస వరమేశ కలుష హరణః
 విశ్వ రంజక విశ్వేశ విమల చరితః

సీ॥ గంగా శిరోధారః గౌరీమనోహరః
 తైలాస శేతనః కలుష హరణః
 కాలకూటానూరః కారుణ్య సాగరః
 శ్రీతజన మందార శేషహరః
 నాగాజినాంబరః నటన మనోహరః
 సర్వ లోకాధారః శైలధీరః
 భక్త వశంకరః పాప భయంకరః
 నిరుపమ గుణసారః నిర్వికారః

తే॥గీ॥ విమత భీకరః శుభకరః వేదసారః
 శ్లోకహరణః కాలకరధరః క్షీర్తి విసరః
 మదన సంహరః శంకరః మంగళకరః
 కాశికానాథ విశ్వేశః కామ మయ్య

మ॥ గిరిజాధీశుని పాదపద్మముల భక్తిన్ సంస్తుతుల్పైసి త
త్పుర మందున్న పృథాన దేవతల సంతోషంబుతో గొల్పి భూ
సురు దుర్వీతుని మందిరంబునకు రాజన్ జూడగా నేగి నా
సరసీజాక్షులతోడ సౌ యక్షమున నుత్సాహంబు దీపింపగా.

సీ॥ పాంచాల శేఖర వ భువరు డెవటను
వద్ద నాభ సుకేశీ వద్దీనులను
వీక్షించి సంతనే వేదనను ముచ్చి
పెన్ని ధిం గాంచిన పేదవోలె
సంభ్రమాశ్చర్యముల్ స్వాంత మం దుదయించ
పుత్రి నక్కున జేర్చి బొలుపు మీఱ
సంతఃపురంబునఁ జింతిల్లు సతులకు
ముద్దు బిడ్డను జూసి ముదము గూర్చి

తే॥ గీ॥ నగరు వీడి నవ్వుటి నుడి నాటి దనుక
కన్య జెప్పగ జరిగిన గాధ నెఱింగి
వద్దనాభు సుకేశినిన్ పార్థివుండు
సవినయంబుగ గొనివచ్చి సంతసమాన

తే॥ గీ॥ స్వర్ణ పీఠము నందుంచి సంస్తుతించి
విలువగల భూషణంబులు వేడ్క నొసంగి
కనక చేలంబులను బ్రీతిఁ గట్ట బెట్టి
వద్దనాభునితో ననెఁ బ్రభువరుండు.

ఉ॥ నేనును నాసతీసుఖియు నీరజశేత్ర గుమారి గానకన్
మానస మందు నిత్యమును మ్రోగ్గుచు నేమియు తోచకుండ శ
కానల మందు భాధపడు భారసి ముమ్ముల బోగ్గుచు బంధుడున్
దీన జవావనుండు నగు దేవుని శక్త్యవ గండి మిచ్చటన్.

క॥ మా పాపసు రక్షించిన
మా పాలిటి దేవులీడు మది తలవంగా
నేపాటి వార్గ మయ్యా
మీ పొటవ మెఱింగి పొగడ మేదిని మిమ్మున్.

సీ॥ ఆవహ మొనరించి యసురుని బరిమార్చి
మా పుత్రికను బ్రోచి మా కొసంగి
మమ్ము రక్షించిన మహనీయులౌ మీకు
నృత్యవక్తతి సేయ బాధిగాదె
యిటువంటి మేలున కిడగు కార్యంబు
వశమౌనె చేయ నెవ్వారి కైన
అహంక సామ్రాజ్యంబు బాలికతో నిత్తు
నన్ను గాదనక పగనన్న బుద్ధి

తే॥ గీ॥ నందరిను వేడక పొలింపు మనుషుల బలికి
బంధు వర్గము రావించి వై భవముగ
వద్దీగిరి పద్మనాభుల పరిధయమును
జీసె నవ్వుడు పొంచాల శేరుండు

క॥ పెక్కులగు భూషణములను
మక్కువతో భూసురునకు మహిమతి యొసగెన్,
జక్కగ నన్నిటి గైకొని
యొక్క దినమున బలించి యువిదల తోడన్.

క॥ నేనున్న గృహంబునకును
వా నాథుం డేగుదెంచి నాగత కృతఘ్నుల్.
మానస మందున దలవక
కానుక లర్పించి నన్ను కాదయ్యము తోన్.

క॥ తనరాజ్యమునకు కృపతో
నను ప్రాదేశుడు తన నారుల తోడన్
గొనిపోయి సకల సుఖములు
ఘనముగఁ జేకూర్చుచుండ కలము గడుషన్.

తే॥గీ॥ నా విభుండేగె మరణించి నాకమునకు
పిదప మృతినొంది కాలుని నదన మందు
బతిని బెట్టిన బాధల ఫలిత మొంది
కాష్టమున బుట్టితిని కీటకమ్ము నగుచు.

తే॥గీ॥ పడతి నీ స్పర్శచే పూర్వభవము తెలిసె
మహిని పుణ్యమార్ద్రింపగ మాఘ మందు
స్నాన మాడిన యోకనాటి సత్ఫలంబు
దాన మిచ్చిని కలుగు నద్గతులు నాకు

క॥ అని దీనత నది వేడిన
కనికరమున నే నొసంగ క్షణకాలములో
వెనుకిది రూప మెడలి యం
గనయై చనె నాకము దెన ఘన తేజముతో.

చ॥ కనుక మగండె యేడుగడ కాంతల కెందును పొడైనాధు గా
దని యెదురాడ కెంతయును నర్హముగాదు తలంచి చూడగా
వనజదళాక్షి దెందమున వంతమువీడి వసుంధరాధిపుం
దొనరుచు శ్రీహరి వ్రతము నొప్పరికించుచుండు జేతగున్,

చ॥ అని సంధ్యావళిదేవి మోహిని దేవిని కాష్టకీటకియోపాఖ్యానమును
వినిపించెను.

౬॥ అనవిని మోహిని మదిలో

జనియించిన క్రోధమునను సంధ్యావళితో
ననెఁ బతికడ నీవిధముగ
నిను నెవరు పిలిచిరి నాకు నీతులు నెప్పన్.

౭॥ పిలువని పేరంటముచే

చొలగును గౌరవ మటంచుఁ దోయజ వదనాః
తెలియదె? మా భార్యభ
ర్తల తగవుల తలనుదూర్చు దగునే నీకున్.

౮॥ అనవతి తోడ నే నిలిచి ఛర్చను నల్పెడ్డి క్లాలు మందునన్
ఎనుటయె? నీదు మాటలు విపేకములేక మహాశక్తిమంతుతో
...నముగ నీడ్చు గాధలను గొంప మొసంగ పట్కె తెంచుయున్
జను మికనైన శీత్రముగ జాలము పేయగఁబోయి మానినె.

౯॥ లిమాట దాట నంచును

హైమవతీశ్వరు నెదురగ నాడిన మాటల్
గ్రామీణు డెట్లు కాదను
భామా నీతోడి మాకు పనియే మనుచున్.

౧౦॥ విధాన గ మోహిని స్సం
గ్వాపదనిం దూఱ బలికి ధవుతో ననియెన్
మాకుర యిడెడి న్యాయము
ని పనితలు తగవులాడ నీవిటు చూడన్.

౧౧॥ సత్యంబు విడనాడి చరియించు మానవుల్
సాక్షాత్కారంబుల బదుదు రంధ్రు
నిజమును బోన డి నెగడెడి మానవుల్
కీర్తి నశించి దుఃఖింతు రందున్

బొంకంగ నిసుమంత జంకని మానవుల్
 శ్రీని గోల్పోయి చరియింతు రండ్రు
 యన్మతంబు వెలువక యాడెడి మానవుల్
 పూర్ణాయు విలలోనఁ బొందరండ్రు

తే.గీ॥ సకల మెఱింగియు నీ విటు శర్యముందు
 నా యనుజ్ఞ దాట నటంచు నమ్మ బలికి
 వ్రతము కలదంచు నే డొక వంక జెప్పి
 యాడి తప్పుట తగునయ్య యవనిపాల!

సీ॥ సకల శ్రీర్థంబుల స్నానంబు లాడుట
 పుణ్య భూములవెంట బోవుచుంట
 హయమేధ యాగంబు లతిభక్తి సలుపుట
 నిఖిల పేదంబులు నేర్పు కొనుట
 కల్పతరువు వోలె కామితంబు లిడుట
 నిరతాన్న దాతయై నెగడు చుంట
 గుడులు గోపురములు కొమరొప్ప గట్టించి
 శిల్పములను బ్రతిష్ఠించుచుంట

అ॥వె॥ మంచినీళ్ళ కొఱకు మార్గ మధ్యంబున
 బావుల నెలకొల్పి ప్రబలు చుంట
 సత్యవాక్కుతోడ సరిగా వటంచును
 చెప్పవలెనె నీకు క్షితితలేంద్రు,

క॥ కులకొంతకు మానమువలె
 వెలయాలికి నుచితమైన వేషము రీతిన
 గలిమికి వితరణ మట్లును
 వలుకునకున్ సత్యముగద ప్పొడం బధిపా,

సీ॥ అడి తప్పగలేక నష్ట కష్టము లోరెచ్చి
జగతి హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తి
యాడి తప్పగలేక నడవుల పాలైరి
బలయుతు లయ్యును పొందు పుత్తు
లాడి తప్పగలేక నడవుల కంపెను
తన ముద్దు బిడ్డను దశరథుండు
అడి తప్పగలే హరిశ్చి దానంబు
నమర లోకము వీడె నసుర వరుడు

తే॥ గీ॥ నాడి తప్పక కష్టము లనుభవించి
యిశము గాంచిన వారల ఖ్యాతి నెఱింగి
పార్వతీశ్వరు నన్నిధి బల్కి నట్టి
వలుకు దప్ప జూచెదవేల పార్థివేంద్ర!

క॥ కంతుని శరములచే మే
నంతయు నెఱియుంచుచుండు నగునే యోర్వన్
సుంతయు లేదా యోచన
పంతము లాడెద వదేల వ్రతము లటంచున్.

క॥ కొంగెడు జవ్వన మందే
యంగజు కేళి ననురేల్పు నవనీ నాథా!
యంగపు సోయగ మెదలిన
నంగన నెవ రనుభవించు రాదర మొప్పున్.

తే॥ గీ॥ నీదు సుతునకు రాజ్యంబు నేడె యిచ్చి
మదన కేళిని తేల్చుమా మమత నన్ను
నట్లు కాదేని సత్వర మానతిమ్ము
మందరాది కేగి శివుని మదిని గొలుతు.

- క॥ అని వివిధ విధంబుల జ
ప్పని యాడెడు ముల్కులట్టి వాక్కులు వినియున్
సంఘమున ధైర్యము వీడక
మనుజుధీశుండు వలెకె మానినితోడన్,
- ఉ॥ ప్రతదీక్షల యందైనను
ఏతదేవతపూజలందు వైదక్రియలన్
మృతసూతకముల శ్రీహరి
ప్రతమెవ్వరు వీడజనుదు వనితా వినుమీ
- వి॥ హరిదినప్రతమిల సఖిల జనాశికి
వీడరానిదగుట విశదముగను
సంతపఱకు నీకు నెరిగిరితిని నాకు
ససాకరింతు ననుచు ఎలము వీడి
- ౮॥ సొంకెద ననిమదిఁ దలపకు
సంకటములు వచ్చిఫడిన సత్యము వీడన్
పంక విడుచు సన్న్యాసుము
గొంకక యొసరి చుట్టి క్రూరుడనొక్కొ
- చ॥ ఎదుతు నమస్త భోగముల వేగమె ఖామలనుజ్జగించెదన్
గడువడి రాజ్యమంతయును గాదనకుండను నిచ్చువాడన్
నడిగిన పుత్తు మస్తకమెన్నైనను జంకక కోసి యిచ్చెదన్
ఎడమి హరివ్రతంబుడుగ మోహిని యెవ్వరు వచ్చి చెప్పినన్.

పంచదామరము.

స్థపాలు నిశ్చయంబు నిన్ను నీర్లజాక్షి గొంకకే
మృతపు మస్తకంబు దుగ్గించు క్షోణినాథ శీఘ్రమే
బృహకటాక్షమంతవీడ్చి కేశమోర్చి తండ్రి క
న్న పావ నిట్లు చంపనుండ నాకు నేల కాదనన్.

తే॥గీ॥ వ్రతము మాన నంటివి గాన వాదమేల
సూను ఖండించి నిలుపుము సూన్యతంబు
రెండిలో నేదొ యొక బొనరింపు మిపుడు
జాగుమాని రుక్మాంగద క్షాతలేంద్ర!

క॥ ములుకుల బోలిన మోహిని
వలుకులకును దెందమందు పరితాపముతో
విలపించుచు సంధ్యావళి
జలజానన దరిని జేరి వయ్యన వలికెన్.

సీ॥ పార్థివుండును మేము పరితపించుచునుండ
కర్కశ హృదయవై కరుణ వీడి
వంశాంకురంబైన బాలుని వధియించి
యిమ్మని యడుగ నోరెట్లు వచ్చె?
మగనికి నీపైన మన్నన గలదని
కొరగాని కోర్కెలు కోరదగునె?
వసుమతీసుని చేత వ్రతమును మాన్పింప
తరళాయతాక్షి నీతరముగాదు

అ॥వె॥ పద్మబాంధవుండు పడమట పొడిచిన
మిన్ను విడిగి భూమిమీద వడిన
సప్తసాగరముల సంకీర్ణమైనను
వ్రతము విడ కుండు పార్థివుండు,

సీ॥ అనుచు సంధ్యావళి మనుజేంద్రుని వీక్షించి
యఖిలంబు నెఱిగిన యార్కమీకు
బామరుని వలెను వగవంగ నేటికి
హరియో హరుడొ లేక నబ్జభవుడొ

నిను పరీక్షింప నీ నెలతను సృష్టించి
 వలపి యుందు రనుట వాస్తవంబు
 కాకున్న ధాత్రి ఏకాదశీ వ్రత మిట్లు
 నుడిగింప వంత మీ పడతి కేల

తే॥ గీ॥ యర్హమౌ పాత్ర దొరికిన ననఘ వరులు
 చిత్త చాంచల్యమును వీడి శీఘ్రముగను
 సుత కశత్రాత్మ దేహముల్ సోద్యముగను
 త్యాగ మొనరించు టెరుంగరే ధరణిపాల,

క॥ దేవా యీ తరుణంబున
 భావంబున ధైర్యమూని భవ బంధములన్
 భావింపక చూడ దగదే
 కై వల్యవదవి ఘటించు కార్యంబునకై.

అ॥ వె॥ కాన పుత్రు శీరము ఖండించి యైనను
 తన్వీ కోర్కె దీర్చి తక్షణంబె
 హరిదిన వ్రతంబు నాచరించు మనుచు
 నింతి విఘ్న ని వ్రోత్పహించుచుండె

తే॥ గీ॥ అపుడు ధర్మాంగదు డవడికి కరుగు దెంచి
 సకల విషయముల నెఱిగి సొంతముగను
 జనకు నెదుటకు నేగి యంజలి ఘటించి
 వినయ ముట్టి పడుచు నుండ ననియె నిట్లు.

క॥ హరివాసర ముదుగనిచో
 తరుడి యడిగె నంట నీదు తనయుని యనువుల్
 తరియించె నాడు జన్మము
 ధర యింతటి పుణ్యమున్నె తలవగ నెందున్,

క॥ “జాతస్యైత్రధువం మృతి” యను
పూతంబై నట్టి నీత్తిబుధు లెఱుగనిదే,
శీతోపవాసములచే
నీ తనువు కృశింప కుండునే యెభృంగిన్?

క॥ వెనుదీయక నీ సతి వాం
ఛను కాదనకుండ దీర్చి చక్రివ్రతమున్
గొనసాగింపుము తండ్రీ
మన మందునఁ జింత వీడి మాధవు డలరన్.

సీ॥ సామ్రాజ్య మంతయు సంయమిండుగిని కిడి
సత్కిర్తి నందెత్తిరేళంకు వట్టి
యనుగు పుత్తుగిని జంపి యగజేతు మెప్పించె
సద్రవతి సిరియాళ చక్కవర్తి
యశనంబు నంతయు నతిథికి నర్పించి
దివికి వరిగె రంతిదేవ నృపుడు
జంగమయ్యకు తన సతి నొప్పగించి కై
లాసంబు నొందె భుజ్జూక విభుడు

తే॥గీ॥ తను వశాశ్వత్థమనియెడ్డుతథ్య మరసి
మహిని పెద్దలు జూపిన మార్గ మెతిగి
యర్హ మౌ పాత్ర దొరకిన యదను నందు
ధర్మ మొనరింపఁ జంకేల యవనినాథ.

తే॥గీ॥ చిత్త పుద్ధితో ననిశంబు చేయుచున్న
పుడ్మ హరిదిన వ్రతముకై పుత్తు నన్ను
వేగ విడిచి శ్రీహరి ప్రితి గనుము
సుతుల గనవచ్చునూర్వురు సతులు లేరె.

చ॥ జనకునితోడ నిట్లనుచు స్నాన మొనర్చి పవిత్రుడై హరిన్
దన మడి నిల్చి జంకకయె ధ్యాన నిమగ్నత నున్న బాలునిన్
మనమున సంశయం బుడిగి మాధవు పూజను చేయు దీక్షతో
దనయుని వధింప సిద్ధపడు తండ్రిని ధీరత నున్న తల్లినిన్.

క॥ తన పరివారము తోడను
వినువీధిని నిలిచి చూచు విభు విష్ణుపుత్రో
వనజాక్షి యింది రనియెన్
జనవేల నృపాలపుత్తుఁ జయ్యన బ్రోవన్.

క॥ జనవతి కరవారిముతోఁ
దనయుని దునుమాడ నున్న తరుణము వందున్
జనని తెగునను విభుని తెం
పును సుతు సాహసమును గని మోహిని మదిలోన్.

క॥ భయ బిస్మయములు పెనుగొన
రయమున ఖడ్గమును బట్టి రాజున కనియెన్
నియమ మని వలుకుచు ని
ష్క్రియోజన మగు హరివాసర వ్రతమునన్

క॥ కరుణను వీడి నిజాత్మజు
శిరమును దునుమాడు తలపు-క్షితి రాళ్ళకునై
పురి గోపురముల నన్నిటఁ
ద్వరపడి కూల్చుటయె కాదె ధరణీనాథా.

క॥ ఎవుడో సద్గతులను మో
క్ష పదవియు హరివ్రతమున గలుగునో లేదో
యిపుడీ పుత్తు నిటు వధేం
చి పాప మొందంగఁ దగునె క్షితిపాలమణి.

క॥ అనవత్యనకు గతులు లే
వను త్రుతి వాక్యంబుల నెఱిగియు నజ్ఞాని వలెన్
వినుత గుణ శీలుడవౌ తన
యున్నిడునుమ వివేక మౌనీ యుర్విసాధా।

సీ సచిపురి వాక్యముల్ రుచియింప కుండును
జక్కగ యోచించు శక్తి చెడును
రావకార్యము లందు శ్రద్ధ తొలంగును
శ్రేయము ల్పొలికినఁ జెవులఁ జొరవు
ఘనమైన పూర్వపు గౌరవ మెడలును
సత్కిర్తి క్రమముగ నన్నగిలును
ధనమును ధైర్యంబు తక్కువై పోవును
మానాభిమానము ల్బంట గలియు

తే॥గీ॥ మగువలను గూడి చరియించు మనుజులకును
సతులు నూర్వుర తోడను సతత మిలను
గామ లోలకను జెలఁగు కాముకుడవు
భావ ముండునె నీకు నా భ్రమయె గాని.

క॥ అని రుక్మాంగదు దూలుచు
దనయుని ధర్మాంగదు గని తగునే నీకున్
జనకు డనిన మాత్రంబున
జనుదెంచి నను దునుము మని చలమూనంగన్,

సీ తెంవరి మాటలు నింపగు తండ్రికి
నేటికి చావంగ నివుడు నీకు
ప్రాణ మిత్తు నటంచుఁ బట్టును బట్టుట
విజ్ఞాన మెట్లగు వెఱ్ఱిగాని

యాగ్రహం బేగాని యవనీశు డెఱుగదు
 వడుచు దనపు వల్కు విడిచి పెట్టు
 సామ్రాజ్య పదవిని జక్కగ జేపట్టి
 ప్రజలను పాలించు వయసు వాడ

తే:గీ|| విపుడు చచ్చి సాధించు నదేదీ కలదు
 ధర "శరీర మార్ద్రం ఖలు ధర్మ సాధ
 న" మను నీతి కాశ్రువు వచనం బెఱుగవై,
 యని సుతు నదిమి వలికి ధరాధిపు గని.

చ|| తిరముగ నీకు మీదటను దిక్కగు వానిని వంశవర్ధనున్
 నిరుపమ సద్గుణాకరుని నీరజనేత్రు వచిత్ర పాదము
 ల్నిరతము నిశ్చల త్వమున నెమ్మన మందున గొల్చుసొమ్మునిన్
 సరసతగావు మార్ద్రనుత చక్రిదినవ్రత ముల్లగించుచున్.

చ|| అన విని రాజచంద్రు డనె యబ్జదాక్షి హతోక్తు లేటికిన్
 వనజభవుండు, శంకరుండు, వారిట నాభుడు వచ్చి చెప్పినన్
 విని హరివాసర వ్రతము వీడుట యెన్నడు గాదు! గావునన్
 బెనదుటమాని పొగడవె పేగ మటంచును ద్రోసిపుచ్చుచున్.

క|| కరవాలముతో తనయుని
 శిరమును గురిపెట్టి వ్రేయ శ్రీహరి మహిమన్
 విరుల సరం బగుచు వెలసె
 కరవాలం బపుడు బాలు కంఠము నందున్

సీ|| వెఱగంది భూపతి వీక్షించుచుండగ
 సంధ్యావళిదేవి సంతసించ
 సద్భక్తి తోడను సలకీర్తనలు నల్పు
 గడ్డెమ్మ సురముని గడముతోడ

నేతోత్పవంబుగ సృత్య మొనర్చుచు
 ఘనత గన్న దివిజ గణముతోడ
 భువన మందెల్లడ మూర్తిభవించిన
 సరసిజగర్భ శంకరుల తోడ

తే॥ గీ॥ పాల సంద్రపు నుడుల వట్టితోడ
 నార్త దుఃఖోద్ధరణ బిరుదాంకితుండు
 విష్ణుదేవుడు శీఘ్రమే వృధ్వియండు
 సార్వభౌముని మ్రోల సాక్షాత్కరించె,

తే॥ గీ॥ అట్లు వ్రత్యక్ష మైన శ్రీహరిని గాంచి
 సంభ్రమాశ్చర్య చిత్త సంజాత లగుచు
 నంజలి ఘటించి వా రందఱధిక భక్తి
 నన్నిధినిజేరి స్తుతియింప సాగిరిట్లు

ఉ॥ శ్రీరమణీసుపూజిత విశిష్ట పునీత వదాజ్ఞః సజ్జనో
 ధారకః మేరుధీరః సురతావస చిత్త నరోజ ఇత్పుదాః
 వారిజ లోదనాః గరుడ వాహనః నీరద నీలదేహః సం
 సార వయోధితారకః నిశాచర కామనభంగ శ్రీహరిః

ఉ॥ దాస జనావళి తోషః జిత దారుణ దుష్కృత దోషః
 భూసుర వారదోషః పరిపూర్ణ సుధాసమభాషః కాస్తుభో
 ద్భాసిత వేషః దీనజన పంకజ పూషః మహేశ్వరాది దిక్
 శాసక భృన్ననీషః బుధసన్నుతకీర్తి విశేషః మాధవాః

క॥ అని యధిక భక్తితోడను
 వినుతించెడు జనులలోన వృధ్వివాధున్
 గవి సంకనంబుఁ గరుణయు
 బెనుగాన సుజనావను డగ్గువెన్నుడు వలికెన్.

క॥ మెచ్చితి నీ వ్రతదీక్షను

బిచ్చిత మగు సత్యవాక్య మనఁదై ర్యములన్

నచ్చిన వరంబు నీయగ

వచ్చితి నీక గోరుమయ్య వసుధాధిశా!

ప॥ అని పలుకు నాదివిష్టువు పాదకమలకంబులకు సాష్టాంగ వందనం
బాచరించి లేవకయున్న రాజేంద్రుఁ కూర్చితే లేవనెత్తి శ్రీహరి
యిట్లనియె,

రాజేంద్రా యీ మోహిని బ్రహ్మమానస పుత్రిక. నవిత్ర చరిత్ర
వద్మథపుండు నీ భక్తి పరిక్షింప దలచి యిక్కాంతను సృష్టించి
పంపి నందున తగురీతి వర్తించి నీ నత్కిర్తిని ముల్లోకము లందు
ప్రకాశింప జేసినది. ఈమె నీ కానుకూలవతి గాని వేఱుగాదు నీ
సతు లెల్లరు పరిశుద్ధ హృదయులు. నీ భార్యలకు నీకును నీ సుతు
నకును మోక్ష మొసగుచుంటిని. నీ కమారుఁడు ప్రజారంజకముగా
రాజ్యమును పాలించి తదనంతరము వైకుంఠమున కేతెంచునని
వల్కి ధర్మాంగదుని వట్టాభిషేకమునకు,

క॥ నరసింహాభుడు శీఘ్రమె

గరుడిని వంపెను పునీత గంగాజలమున్

సురచిర భూషణములు తగు

పరికరములను సమకూర్చ ప్రాభవమలరన్

సీ॥ విభుధ పుంగవులై న విపుల రావించి

నరసింహవభవుల్ సంతసించ

సురముని గణముతో శోభిల్లుచున్నట్టి

మణిమయ్యమంటవ మధ్యమందు

బంగరుగద్దెపై పృతిభాయుతుండైన
 ధర్మాంగదుని నిల్చి-తగువిధాన
 భూరివై భవమున-భూచక్రమునకెల్ల
 పట్టభద్రునిగను పరగజేసి

తే॥ గీ॥ నీతిమార్గమువీడక-నీదు పృజలఁ
 గన్నబిడ్డలమాడ్కిని గరుడ గనుచుఁ
 యిలను నా చంద్ర తారార్కమేరుమనుచు
 ప్రీతితోడను దీవించి శ్రీధరుండు.

సీ॥ మహనీయుడైన రుక్మాంగదు నాతని
 మగువలతోడ విమానమందు
 సత్యాదరంబున-సథివసంపఁగజేసి
 దేవగణంబులు, దిగధిపతులు,
 సనకసనందాది-సన్నునీందుఁల దివ్య
 సంకీర్తనంబులు సాగుచుండ
 నిందిరాదేవితో నిందిహాఘండు
 స్వర్ణరథంబుపై సత్వరముగ

తే॥ గీ॥ భూవిభునితోడను గదలి-వ్యోమవీధి
 త్రిదశ లోకములన్నింటి-వదలివైచి
 సత్యకైలాససీమలు-సరగదాటి
 యరిగె తిన్నగా-వై కుంతపురమునకును

క॥ హరివాసరవ్రతంబా
 చరించిన ఫలముగ రాజచంద్రుడు సతులున్
 నరగున వై కుంతమునకు
 నరిగిరి లక్ష్మీసుగూడి యానందముతో

ఉ॥ బంగరు కొండ పై దివిజ భామిను లెల్ల భజింపు చుండ రు
కృంగద భూవిభుండు నిజకాంతలగూడి ముద్దంబుతోడ ది
వ్యాంగ సుభాసియై యెరు నమ్యుతుగొల్పుచు నుండె, శ్రీహ
స్రాంగణ హర్ష్యమందు సుస్థిరంబుగ మాధవు పాద సన్నిధిన్

క॥ అక్కఱకుండట్లు ఘనులకు
జక్కగ రుక్మాంగద కథ సంపూర్ణముగా
మక్కువతో వినిపించెను
నెక్కుడు నానక్రితోడ నెల్లరు మెచ్చన్

తే॥గీ॥ జగతి నీ పుణ్యచరితను జదువువారు
వినయమొప్పంగ కూర్చితో వినెడివారు
భక్తితోడను నీకథ వ్రాయువారు
శ్రీహరి కృపకు పాత్రులై చెలగుచుందుర.

క॥ సరసిరుహదళ నేత్రాః
సరసిరుహమిత్ర తేజః సరసిజ నాభా
సరసిరుహభవ జనకాః
సరసిరుహప్రై రి వదన శౌరి ముకుందాః

ఇది శ్రీ విశ్వేశ్వర వరప్రసాదలిప్త కవితా సంపన్న పేంకటికాండ
పేంకటిశ్వర పుత్ర ఆపస్తంభసూత్ర శ్రీవత్సన గోత్ర
యర్రమిల్లి శివ శంకరమూర్తి ప్రణీతంబైన
ఏకాదశీ మాహాత్మ్యమునందు సర్వము
త్పతీ యా శ్వాసము